

ŽELEZAR

JESENICE, 22. AVGUSTA 1985

ŠTEVILKA 33 • XXXIV

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z ordenom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik — novinar Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Cvetka Martincić, novinarka Lilijana Kos, administracija — Marija Lužnik in Mira Keserović. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

NAČRTOVANJE RAZVOJA V OBČINI JESENICE

V letu 1985 bomo, oziroma bodo v vseh sredinah pripravili in sprejeli srednjeročne načrte razvoja za obdobje 1986—1990 za nekatera področja, ki so našeta v prilogi programa dela Izvršnega sveta Sob Jesenice za pripravo dolgoročnega plana občine Jesenice za obdobje od leta 1986—1995, oziroma za določena področja tudi do leta 2000 (glasilo Delegat, št. 11 — oktober 1984), pa tudi za dolgoročno obdobje tja do leta 2000. Pri tem moramo ločiti družbene plane, kamor sodijo tudi planski dokumenti občine Jesenice, od planskih dokumentov samoupravnih organizacij in skupnosti, izmed katerih kaže poleg organizacij združenega dela s področja gospodarstva ter samoupravnih interesnih skupnosti s področja družbenih dejavnosti ter tistih s področja materialne proizvodnje posebej izpostaviti še krajevne skupnosti.

Priprave za dolgoročni plan občine Jesenice za obdobje 1986—2000 so stekle pravzaprav že v letih 1978 in 1979, ko je Urbanistični inštitut SR Slovenije pripravil razna gradiva o prostorskih sestavinah družbenega plana. Komite za gospodarstvo in družbeno planiranje pri Sob Jesenice je ta gradiva (z noveliranimi podatki) uporabil skupaj z drugimi obstoječimi analizami, dokumenti ter podatki kot osnovo za izdelavo analize dolgoročnih razvojnih možnosti občine Jesenice v obdobju 1986—1995 (2000) ter analogne analize za obdobje 1986—1990. V letu 1984 je skupaj (v sodelovanju) s strokovno skupino za pripravo dolgoročnega plana občine Jesenice, ki jo je imenoval Izvršni svet Sob Jesenice, in v sodelovanju z nekaterimi najpomembnejšimi temeljnimi nosilci planiranja v občini, predvsem z Železarno Jesenice, pripravil tudi smernice za dolgoročno in smernice za srednjeročno obdobje, ki so bile sprejete na zborih Sob Jesenice v mesecu novembru. Osnutek dolgoročnega plana občine je bil posredovan zborom v juniju letos, javna razprava pa bo tekla do konca meseca septembra. Namen javne razprave je, naj bi čim več ljudi (še posebej strokovnjakov za posamezna področja, katere dokument vključuje) gradivo kritično pregledalo in opozorilo na morebitne pomanjkljivosti in nedorečenosti, pa seveda tudi na napačne opredelitve itd., tako da bo predlog dolgoročnega družbenega plana lahko zares čim bolj kakovosten.

Predlog bo posredovan v obravnavo in sprejem zborom Sob Jesenice predvidoma v mesecu novembru letos. Rezultat javne razprave o osnutku mora biti tako tudi čim večja usklajenost posameznih usmeritev, ciljev, nalog itd., kajti samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje kot posebna faza (rezultat katere naj bi bil dogovor o temeljnih dolgoročnih družbenih planih, ki bi vseboval konkretne obveznosti, odgovornosti, naloge, materialne okvire razvoja, roke in nosilce) pri pripravi dolgoročnega družbenega plana ni predvideno — v skladu z zakonsko opredeljeno naravo tega dokumenta. (Zakon o sistemu družbenega planiranja in o družbenem planu SR Slovenije, Ur. list SRS št. 1-4/80).

O samem besedilu osnutka dolgoročnega plana občine Jesenice se na tem mestu ne nameravam na široko razpisati (dokument je objavljen v 20. številki glasila Sob Jesenice Delegat, junij 1985), opozoril bi le na nekatere stvari.

Prvič, osnutek je pripravljen na podlagi dokumentov in spoznanj iz predhodnih faz ter na osnovi usmeritev in kvantifikacij nekaterih najpomembnejših temeljnih nosilcev planiranja, predvsem tistih, ki bodo v prihodnjih petnajstih letih najbolj odločno vplivali na preobrazbo naše družbenopolitične skupnosti. Zavedati se namreč moramo, da bosta podoba občine in tudi struktura gospodarstva v njenem okviru kot posledica načrtovanih večjih investicij precej drugačni od sedanjih. Izstopata naložbi v jeklaro 2 in v gradnjo cestnega predora skozi Karavanke skupaj s spremljajočimi infrastrukturnimi objekti, zelo pomembna pa je tudi gradnja hitre ceste, postavitev daljnovodov, gradnja hitre železnice in predora skozi Karavanke, postavitev drugega železniškega tira na relaciji Ljubljana—Jesenice in modernizacija železniške postaje na Jesenicah, nadalje naložbe v turisti-

čno infrastrukturo in v prenočitvene kapacitete v Gornjesavski dolini, naložbe v PTT omrežje in še bi lahko našteval. Vidimo torej, da gre za korenite posege v prostor, pri čemer je zaradi omejenosti tega potrebna še posebna previdnost in premišljenost. Na drugi strani pa moramo že sedaj razčistiti, kako bomo lahko v največji možni meri izrabili prednosti, ki jih bo realizacija teh naložb prinesla, saj se iz tega razloga men- da zanje odločamo.

Drugič, glede na predračunsko vrednost načrtovanih naložb (tudi če ne upoštevamo podražitev, do katerih bo prišlo tekom realizacije, ki bodo znatno večje, kot so bile predvidene in vključene v tako imenovano eskalirano vrednost investicijskega projekta) smo v okviru slovenskih občin, skoraj gotovo pa tudi v okviru SFR Jugoslavije na prvem mestu.

Velike naložbe (predvsem jeklar- na in cestni predor s spremljajočimi objekti) bodo absorbirale pretežni del slovenske akumulacije v naslednjih petnajstih letih, zato je bo ostalo zelo malo za druga vlaganja. Zaradi tega bo (in je tudi že sedaj!) občina Jesenice v središču zanimanja slovenske javnosti, ki je zaradi gradnje jeklarne na Jesenicah razdeljena v dva nasprotna tabora. Zaradi gradnje se je odvijala burna debata na vseh ravneh, ki še vedno ni potihnila. Neupravičenost te investicije (predvsem z narodno-gospodarskega vidika) poudarjajo strokovne institucije (glej dr. L. SOČAN: Zaključno poročilo raziskovalnega projekta »Vsebinska in strategija razvojne preobrazbe slovenskega gospodarstva«, Institut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana, junij 1984), pa ne samo te, z utemeljitvijo, da bodo na ta način neracionalno in dokončno porabljeni sredstva, nujno potrebna za neodložljivo prestrukturiranje slovenskega gospodarstva. Z drugimi besedami, to pomeni, da postaja s tem prestrukturiranje nemogoče.

Tretjič, nekateri očitačo predloženemu osnutku preveliko načelnost, splošnost ipd., vendar pa moramo opozoriti, da se sestavljenci gradiva temu niso mogli izogniti glede na naravo (zakonsko opredeljenost) tovrstnih dokumentov in glede na nivo, na katerem se planira. Dolgoročni plan je namreč splošna orientacija za razvoj in kot tak zajema globalne, strateške razvojne usmeritve, cilje itd. za vsa vitalna področja družbeno-ekonomskega delovanja, podrobnejše opredelitve in konkretizacije pa so predmet srednjeročnih in še posebej letnih načrtov razvoja.

Četrto, številke, navedene v prilogi osnutka dolgoročnega plana, so prav tako bolj informativne, orientacijskega značaja, nikakor pa niso in tudi ne morejo biti obvezujoče, kar velja še posebej za projekcije tja do leta 1995 in še celo do konca tega tisočletja. (Determinirati gibanje določenega pojma oz. določenih postavk v prihodnosti je negotovo, še posebej, če pomislimo, kako hitro se spreminjajo naše gospodarske razmere, kako pogosto se spreminjajo zakoni, ki vplivajo na pogoje gospodarjenja, skratka, če se zavedamo dejstva, da je naš ekonomski sistem netrajen (če sploh lahko govorimo o ekonomskem sistemu v pravem pomenu besede) in da gre za vodenje refleksne, to je dnevne ekonomske politike, kar vse vnaša v poslovni svet negotovost in povzroča suboptimalnost ter nizko stopnjo predvidljivosti rezultatov gospodarjenja. Svo-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Med zemljo in nebom (foto B. Grce)

PROJEKT JEKLARNA 2

Preteklo je leto, kar je bila pri SDK prijavljena naložba v jeklaro 2. V tem času je projekt od podpisovanja osnovnih pogodb, organiziranja vodenja projekta, preko projektiranja prešel v fazo fizične izvedbe. To je tudi obdobje, ko že lahko ocenjujemo uspešnost dosedanje realizacije in z večjo sigurnostjo načrtujemo prihodnji potek del.

V zadnjem obdobju smo usklajevali osnovne terminske plane z izvajalci gradbenih del in dobavitelji opreme. Novim terminom dobave dokumentacije Mennesmann Demag smo morali prilagoditi tudi domače projektiranje in izvajanje del. To je bilo opravljeno v juniju. Domači dobavitelji opreme so s skrajševanjem rezervnih časov, ponekod pa tudi s skrajševanjem aktivnosti, omogočili obdržati končni rok februar 1987. Pri tem je upoštevana predpostavka, da ne bo večjih težav pri dobavi nekaterih domačih in uvoženih materialov ter predvsem elektromotorjev in transformatorjev.

Po usklajitvi osnovnih terminskih planov smo izdelali tudi podrobne terminske plane za posamezne objekte. Ti plani, skupaj z obsegom del po izvedbeni dokumentaciji, so osnova za sklepanje delnih pogodb za posamezne objekte. Pogodbe z omenjenimi prilagodi dajo možnost dobrega in tekočega spremljanja izvajanja projekta. Na žalost je sklenjenih le nekaj pogodb z Rudis Inženiring, z Gradisom pa še ni sklenjena nobena kljub polnemu poteku del na nekaterih objektih. Tudi stalne urgence ne pomagajo, da bi izvajalec pripravil pogodbe.

Dobavam tuje dokumentacije sledi izdelava domače. Ugotavljamo, da domači projektanti delajo dobro, čeprav tuja dokumentacija še ni popolna.

Glede na stanje dokumentacije bi bil obseg gradbenih del lahko večji. Toda v juliju jim je primanjkovalo delavcev, imeli pa so tudi težave z mehanizacijo. Za avgust so pri Gradisu vpeljali posebne stimulacije za večjo prisotnost na delu. Pospeševanje gradbenih del, čeprav tečejo približno v okviru osnovnega terminskega plana, je nujno predvsem iz bojazni, da bi morebitno slabo vreme povzročilo zamude.

Pomembne so tudi manjše podražitve, če bodo dela končana prej. Enako velja za dobavitelje opreme, s katerimi poskušamo doseči, da bi čimprej nabavili in obračunali vse potrebne materiale in opremo.

Na gradbišču potekajo naslednja dela:

- klene konstrukcije,
- gradijo temelje glavne zgradbe, kjer se pričena tudi montaža jeklene konstrukcije hale adjustaže 2,
- v pomožnih prostorih na Jesenicah in Beli že pričenjajo dela instalaterji in obrtniki,
- gradi se presipna postaja s transporterji, kot eden gradbeno najzahtevnejših objektov,
- uspešno je končana prva faza prestavitve železniških tirov, kjer so tudi prizadete temeljne organizacije zelo dobro sodelovale,
- v pripravi je druga faza prestavitve in gradnja novih tirov,
- temelji skladišča maziv in olj so pripravljeni za postavitev hale,
- z enomesečno zamudo so se pričela dela na RTP 110/35/5 kV, kjer je pravočasna gradnja zelo pomembna zaradi pravočasne montaže opreme,
- pričela se je gradnja temelja kontiniva,
- urejuje se kanalizacija, energetske trase itd.

Pri izvajanju gradbenih del je treba omeniti tudi mladinsko delovno brigado, ki je ravno v času pomanjkanja delavcev veliko prispevala k napredovanju del.

Tudi dobavitelji opreme se že pripravljajo, nekateri pa že izdelujejo opremo. Izdelava konstrukcij hal sledi izdelavi dokumentacije. Izdelani so nekateri silosi, dobavljen je že del kablov in cevi, naročeni so materiali in serijska oprema. Zadnji pregled stanja del kaže, da je večina izvajalcev svoje delo vzela zelo resno, nekateri pa imajo težave. Najbolj kritična bo lahko dobava konti liva, saj so bili pred nedavnim šele izbrani podizvajalci, čeprav je bila dokumentacija izdelana med prvimi.

Vedno večji je obseg del na področju priprave proizvodnje in vzdrževanja. Rešujejo se kadrovske preizpoveditve, pripravljajo se skripte za šolanje, izdelan je program šolanja doma in v tujini itd.

Vzdrževalci izdelujejo sezname rezervnih delov, pripravljajo se ureditve vzdrževalne delavnice in tečejo dogovori o obsegu sodelovanja TOZD Remontne delavnice.

Zelo pomemben del izvajanja investicije je njeno financiranje. Do sedaj ni bilo pomembnejših težav s plačevanjem avansov ali del. Ugotavljamo, da je trenutno na razpolago dovolj sredstev in zato še toliko bolj poskušamo povečevati obseg del.

Kljub trenutno ugodnemu stanju pa še vedno niso rešeni vsi dogovori jeni viri. Tako so še vedno težave z deleži Gospodarske banke in Jugo banke. Tudi združevanje sredstev-sovlagateljev — kupcev jekla, ne teče po načrtu, saj je združenih le nekaj čez 70 % sredstev. Zato bo treba še veliko naporov vložiti v zagotovi tev virov financiranja, saj se bo zaradi visoke inflacije projekt do konca gradnje močno podražil.

Po začetnih težavah s tujo dokumentacijo je torej izvedba projekta stekla tako, da bo možno obdržati končni rok gradnje po terminskih planih, da pa bo potrebno zelo pospešiti gradbena dela in izdelavo opreme. Za to bo potrebna še večja angažiranost projektne skupine in vodstva Železarnice ter mogoče tudi širša družbenopolitična skupnost.

E. Ažman, vodja projekta

NI ŠE VSE ZAMUJENO

Po podatkih statistične službe smo do 19. avgusta izdelali 67.583 ton skupne proizvodnje, kar je 90,9 % družbenega plana in 91,7 % nižjega operativnega programa.

V TOZD Plavž so ob manjših zastojih izdelali 8.510 ton grodlja in tako izpolnjujejo operativni program 88,4 %.

V TOZD Jeklaro so vliili 22.148 ton jekla. Operativni program izpolnjujejo 94 %. SM jeklaro obratuje s štiriimi pečmi, v elektro jeklaro pa je imela LM peč v tem tednu 39 ur in 45 minut zastoja zaradi okvare na dvigu oboka.

V štirinajstih odpremnih dneh smo prodali 17.510 ton končnih izdelkov in storitev. Družbeni plan dosega 90,6 %, operativni program pa 92,6 %. Plan odpreme izpolnjuje TOZD: Valjarna žice (137 %), HV Jesenice (108,5 %) in Jeklovlek (110,9 %).

Odkar smo pred dvema letoma omejili sprejem novih delavcev predvsem zato, ker jim nismo mogli zagotoviti ustrezne življenjske ravni, skorajda ni sestanka katerekoli samoupravne delovne skupine, na katerem bi ne bilo rečeno, da se zaradi pomanjkanja delavcev sploh ne da več normalno delati. Po kadrovske normativih bi nas moralo biti v Železarni blizu sedem tisoč, po planu kadrov 6419, v resnici pa nas je še za kakih dvesto manj. V naslednjih nekaj letih nas čaka nekaj korenitih sprememb, reorganizacija Železarn in zagon nove jeklarne, za kar se moramo temeljito pripraviti tudi na kadrovskem področju. Čeprav naj bi bila to pravzaprav zadnja faza reorganizacije, pa ne ta ne nova jeklarne ne moreta dati pravih rezultatov brez ustreznega števila in strukture delavcev, zato moramo o tem razmišljati že danes. Kako o teh zadevah razmišlja naša kadrovska služba, smo povprašali Jožeta Kobentarja.

O kadrovske strategiji ne moremo razmišljati brez določenih predpostavk, kot so optimalna organizacija dela, razvid del in nalog, razpoložljivi kadri ... Vse to pomeni kup dela, ki mora biti narejen, če hočemo sploh vedeti, koliko in kakšne delavce potrebujemo in s katerimi delavci lahko računamo. Poleg tega naj bi februarja 1987 stekla prva šarža iz nove jeklarne, v stari jeklarni pa je delavcev komaj zadosti za tekočo proizvodnjo, morali pa bi se že začeli usposabljanje za nova delovna mesta.

»Kar zadeva reorganizacijo, nam Zavod za organizacijo poslovanja predlaga rešitve, ki smo jih načelniki že sami, čeprav bolj po koščkih. V tem gradivu so kadri na zadnjem mestu, kar je razumljivo, če hočemo začeti graditi hišo pri temeljih in ne pri strehi. Pa vendar moramo pri kadrih misliti malo vnaprej. Dinamika ukinjanja SM peči je prilagojena gradnji nove jeklarne, tako da bodo delavci prihajali vanjo, ko bo gradnja v taki fazi, da bomo lahko začeli z usposabljanjem. Nekateri vodilni in vodstveni delavci se že usposabljujejo za nove naloge. Določene razlike med potrebami po delavcih in razpoložljivim številom delavcev iz stare jeklarne bomo skušali zapolniti z ustrežno stimulacijo za delo v novi jeklarni. Prav področje nagrajevanja je tisto, kjer lahko kar največ storimo za zagotavljanje ustrežne kadrovske strukture v Železarni.

Pri planiranju kadrov pa zadevamo na omejitve tako znotraj Železarn kot tudi v občini. Že sama tehnolo-

logija, ki jo imamo, poraja specifične potrebe po delavcih, ker pa smo v občini vsi na približno isti tehnološki ravni, vsem primanjkuje istih profilov, predvsem fizičnih delavcev. Zato moramo pri planiranju misliti tudi na druge, ne le na Železarno.

Veliko imamo, zlasti v dolgoročnih planskih dokumentih, povedati o kvalifikaciji in izobrazbeni strukturi zaposlenih. Pa vendar lahko iz podatka, da lahko v neposredno proizvodnjo ob večjih pomanjkanjih delavcev razporedimo 400 delavcev iz skupnih služb, sklepamo, da smo kar preveč izobraženi. To, blago rečeno, pomeni, da je dober del strokovnjakov v naši delovni organizaciji neproduktivno zaposlen.

»Ta številka ne pomeni, da lahko vseh štiristo delavcev razporedimo v neposredno proizvodnjo, toliko je le tistih, ki so zdravstveno primerni za tako delo. Vendar so trenutne potrebe v skupnih službah take, da ima vseh 1200 delavcev, kolikor jih je v skupnih službah, kaj delati. Zato ima vsako razporejanje v neposredno proizvodnjo zaradi nujnih potreb dolgoročno neugodne posledice. Edino, kar je v tem lahko pozitivnega, je spoznavanje neposredne proizvodnje in prenos teoretičnega znanja v prakso. Vendar potrebe po kadrih in stanje delovnih priprav in naprav, tam kjer so te potrebe občutno večje, kažejo na to, da v naši delovni organizaciji trenutno veliko več pomenijo delavci z nižjo kvalifikacijsko strukturo kot strokovnjaki, kar tudi pomeni, da so slednji v dobri meri

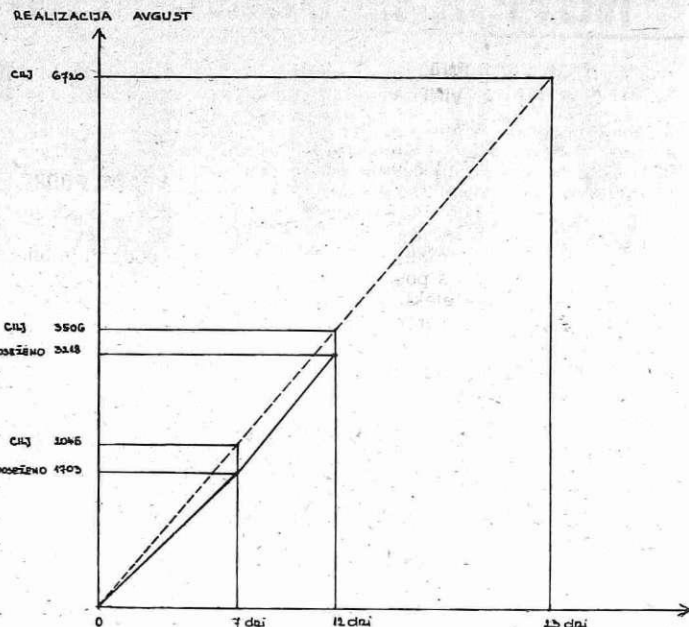
neproduktivno zaposleni. Zato bomo morali poiskati ustrezen način, da bodo strokovnjaki svoje teoretično delo prenesli v prakso in tudi na ta način zmanjšali potrebe po fizičnem delu. Seveda pa moramo misliti tudi vnaprej in kljub temu še zaposlovati strokovnjake. Kadrovske probleme v Železarni so trenutno precej težji kot tehnični in tehnološki, zato moramo strokovnjakom zagotoviti strokovni in osebnostni razvoj in delovno kariero. Zavedati se moramo, da je delovna organizacija dinamična struktura, zato ne smemo ostajati pri starem. Še vedno je naša perspektiva v dvigu kvalifikacijske strukture in strokovni uporabi teoretičnega znanja.

Kadrovske normativi, ki bi morali biti osnova za planiranje potreb po kadrih, so v marsikateri temeljni organizaciji nerealni, rajši previsoki kot prenizki, bodisi zato, ker so bile v preteklih letih zaradi zastarele tehnologije potrebe po delavcih večje, bodisi zato, ker se danes na račun ur za manjkajoče priti do dodatnih sredstev za stimuliranje delavcev. Nemara so tudi tu še rezerve, s katerimi bi lahko stimulirali delavce za tista dela, kjer kronično primanjkuje delavcev?

»Delitev dela v Železarni nas je pripeljala do tega, da levica ne ve, kaj dela desnica. Kadrovske normative določa oddelek za pripravo proizvodnje v sodelovanju s temeljnimi organizacijami, prav tako tudi organizacijo dela. Potrebne kadre pa mora zagotoviti kadrovske sektor, ki nima nikakršnega vpliva ne na organizacijo dela ne na nagrajevanje. Normativi so kajpak pogojeni z razpoložljivo tehnologijo in vsebujejo vse mogoče rezerve. Izhajajo pa iz stanja v preteklih letih, ko smo imeli vedno na razpolago dovolj delavcev za začetna dela. Zdaj pa prav za ta dela delavcev manjka in jih moramo v bistvu preplačati. Neurejeni normativi nam ustvarjajo nered, zato je to stvar, ki se je bo treba resno lotiti.

Borut Grce

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

V dvanajstih dneh meseca avgusta smo dosegli 3218 mio din realizacije ali 268 mio din dnevno, torej dosegamo le 92 % cilja za dvanajst odpremnih dni.

Glede na doseganje cilja v prvih sedmih dneh se je rezultat sicer bistveno izboljšal. Dnevna realizacija od 9. do 15. julija je bila višja od planirane dnevne realizacije za ta mesec. Če bi s takim tempom nadaljevali, bi za 2,5 % zgrešili postavljeni cilj, stimulacija bi znašala nekaj manj kot 4.000 din.

Do konca meseca imamo možnost, da z organiziranjem dodatnega dela ob prostih sobotah odpremo večje količine blaga in visoko postavljen cilj 6720 mio din realizacije morda celo presežemo. S tem bi pomembno prispevali k hitrejšemu in gospodarnemu obračanju vloženih sredstev, kar lahko izdatno poveča uspešnost celotnega poslovanja. Seveda se bi to poznalo tudi v večjem osebnem dohodku vseh delavcev, še zlasti pa tistih, ki bi z dodatnim delom neposredno prispevali k boljšim rezultatom.

Oddelek za nagrajevanje

PRIPOMBE IN VPRAŠANJA DELAVSKIH SVETOV NA OSNUTEK DOLGOROČNEGA PLANA OBČINE JESENICE

Osnutek dolgoročnega plana občine Jesenice od leta 1986 do 1995 oziroma za nekatera področja do leta 2000 so obravnavali vsi delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti razen v Valjarni debele pločevine. Devet jih je in celo tudi pripombe, predloge in vprašanja.

Največ pozornosti je med delavci vzbudila predvidena gradnja karavanškega predora. Delavski svet TOZD Žičarna in delavska sveta delovnih skupnosti E-TKR-NG in KSI pogrešajo v osnutku poleg gradnje karavanškega predora tudi obvoznico. Delavski svet TOZD Elektrode pa celo meni, da bi v osnutku morali upoštevati gradnjo avtoceste od Hrušice do Naklega. V zvezi z gradnjo predora sprašuje delavski svet TOZD Remontne delavnice, kakšna bo usoda gostinstva in turizma. Delavski svet TOZD Hladna valjarna Bela sprašuje, zakaj se zavlačuje gradnja predora, saj se s tem povečuje stroški. Zanima jih tudi, kje so sredstva, ki so že bila namenjena za gradnjo predora?

V zvezi z načrtovanjem kadrov delavski svet delovne skupnosti KSI sprašuje, če bo načrtovani kader ustrezal potrebam združenega dela. Delavski svet delovne skupnosti E-TKR-NG pa meni, da bo glede na predvideno strukturo prebivalstva v tem obdobju težko uresničiti predvidene investicije oziroma zagotoviti njihovo uspešnost. Delavski svet TOZD Jeklovlek predlaga, da bi v osnutku natančneje opredelili, kako zaposliti strokovni kader, saj smo edina občina na Gorenjskem, ki zaposluje fizične delavce iz drugih občin, naš strokovni kader pa se zaposluje izven naše občine.

Delavski svet E-TKR-NG očita osnutku optimistično planiranje, ki ni usklajeno z materialnimi možnostmi (podobno tudi delavski svet KSI). Delavski svet TOZD Energetika sprašuje, kdo je nosilec predlogov, ki so zapisani zelo lepo, a nekateri brez realne podlage (materialne, energetske, kadrovske). Delavski svet meni, da na koncu ne bo nihče kriv, če plan ne bo izvršen, kadri pa se bodo zamenjali.

O osebnih dohodkih sta govorila samo delavska sveta TOZD Remontne delavnice in KSI. Predvidena stopnja rasti neto OD je premajhna

in bo glede na stopnjo inflacije vodila še k nadaljnjemu padanju standarda delavcev. Ni dovolj, da se zadovoljimo zgolj z ohranjanjem (stagnacijo) življenjskega standarda, morali bi biti smejejši ...

Delavska sveta TOZD Energetika in delovne skupnosti E-TKR-NG

predlagata, da bi v osnutku posvetili več pozornosti varstvu okolja. Energetika namreč predlaga izkoriščanje malih hidroelektrarn, pri čemer bi morali zagotoviti varstvo okolja. Delavski svet E-TKR-NG pa pogreša ukrepe za varstvo zraka in odpravo hrupa.

Delavski svet Remontne delavnice sprašuje, zakaj druga faza gradnje jeklarne 2 ni zapisana v dolgoročnem planu. Zanima jih tudi, če se bo delež Železarn v družbenem proizvodstvu občine še povečeval in zakaj. I. P.

PRVA SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

V četrtek, 15. avgusta, so se na redni seji sestali člani odbora samoupravne delavske kontrole Železarn. Pri pregledu izvajanja sklepov prejšnje — konstituantne seje odbora so ugotovili, da so vsi izvršeni. Sklepa, ki se nanašata na kadrovske problematiko in pripravo vsebinsko primernejšega poslovnega poročila, se izvajata.

Seznani so se s poslovanjem Železarn in posameznih temeljnih organizacijah v preteklih šestih mesecih letošnjega leta. Na poročilo prisotni člani odbora niso imeli pripomb.

Za reprezentanco je bilo v prvem polletju letos porabljenih 3.513.068 din ali 53,5 % glede na plan. Potovanj v tujino je bilo v prvem polletju za 2,4 % manj od načrtovanih. Glede na porast službenih potovanj v domovini je odbor zadovoljil vodjo splošnega sektorja, da pripravi kvartalno poročila o službenih potovanjih po domovini in porabljenih sredstvih za reprezentanco po posameznih temeljnih organizacijah tudi za odbore samoupravnih delavskih kontrol TOZD.

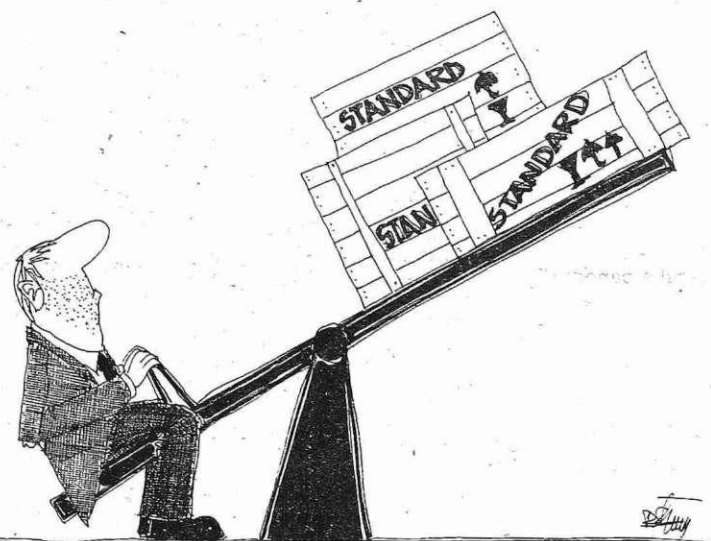
Obravnavali so odgovor na delegatsko vprašanje člana odbora iz TOZD Jeklovlek (s konstituantne seje odbora), ki ga je pripravil sektor TKR, ustno pojasnilo o problematiki internih reklamacij pa je dodal podpredsednik poslovnega odbora. Ker se TOZD Jeklovlek in TOZD Valjarna žice in profilov ne moreta dogovoriti o odpisu odpadnega materiala (z rešitvijo le-tega bi TOZD Jeklovlek lahko dosegla planirani izplen), je odbor predlagal prizadeti

TOZD in sektorju TKR, da navedeni material upoštevata pri postavljanju planskih izplenov ob sprejemanju letnih gospodarskih načrtov.

Delegatsko vprašanje, namenjeno ODDELKU ZA OPERATIVNO PLANIRANJE PROIZVODNJE, je postavil predsednik odbora — Franc TAVČAR iz TOZD Valjarna bluming štelce: Adjustaža bluminga je že od meseca marca letošnjega leta zatrpna s slabi in bramami za TOZD Valjarna debele pločevine, gredicami za TOZD Valjarna žice in profilov ter občasno tudi s kolobarji za TOZD Hladna valjarna Bela. Na kakšen način OOPP razporeja vložek — jeklo (iz TOZD Jeklarne in iz uvoza) po temeljnih organizacijah? Odgovor na delegatsko vprašanje naj OOPP pripravi do prihodnje seje odbora.

CPSI — D. B.

Dopisujte

Ni čudno, da je tako visoko, saj je sama embalaža.

RAZPIS ZA ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

V jesenskem času bomo organizirali ŽERJAVOVODSKI TEČAJ za delavce TOZD in del. skup. Železarn Jesenice. Pogoji za vpis so naslednji:

- kandidati morajo
- biti vsaj eno leto zaposleni v Železarni Jesenice,
- imeti najmanj šest razredov osnovne šole,
- imeti odslužen vojaški rok,
- izpolnjevati psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijave) pri personalnih delavcih TOZD in delovnih skupnosti. Obrazce pravilno in čitljivo izpolnijo in jih nato vrnejo personalnim delavcem do 13. septembra.

Prosimo, da kandidati upoštevajo navedeni rok, ker poznejših prijav zaradi organiziranih zdravniških in psiholoških pregledov ne moremo upoštevati.

KADROVSKI SEKTOR

Po sklepu odbora za delovna razmerja delovne skupnosti E-TKR-NG dne 15. avgusta in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

- prosta dela in naloge na EG (ponovna objava):
- 1) 2. STROKOVNI SODELAVEC šifra 5132, U-5, 17. ktg., 1 oseba
- prosta dela in naloge na ERC (ponovna objava)
2. ARHIVAR ERC šifra 5039, U-4, 14. ktg., 1 oseba
- in prosta dela in naloge na OTK
3. ANALITIK ZA SPECIALNE ANALIZE šifra 5746, 12. ktg., 1 oseba

POGOJI:

- 1) — visoka šola metalurške ali strojne smeri in tri leta delovnih izkušenj
- 2) — inženir I. stopnje in tri leta delovnih izkušenj s področja vzdrževanja elektro in strojnih naprav,
- 3) — srednja tehnična šola — kemijska smer in dve leti delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijavnice z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovske sektor Železarn Jesenice, z oznako »za delovno skupnost E-TKR-NG«. Prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Na trinajsti seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna debele pločevine, ki je bila v torek, 6. avgusta, so obravnavali poslovno poročilo. Plana proizvodnje niso izpolnili zaradi težav z vložkom, okvar grebenjakov, pomanjkanja plina, težav s postavitvijo ravnalnega stroja in elektro kleti. Težave imajo tudi s preizkušanjem materiala, z ravnotočnostjo krojene pločevine, z dostavo vagonov in z zaporami za dostavo blaga.

Prispevali bodo po 20 din na delavca za nadaljnji potek kulturne akcije, vendar se v prihodnje s takimi predlogi ne bodo več strinjali, ker se sredstva za kulturo že odvajajo od osebnega dohodka.

Ker je osnovna organizacija sindikata TOZD Valjarna debele pločevine pokrovitelj Staničeve koč pod Triglavom, so za nakup opreme v tej koči prispevali 20.000 din. Pripravili bodo tudi dvodnevni izlet h Krnskem jezeru, prispevali nekaj denarja za nakup permanentnih vstopnic za hokejske tekme, s po 500 din pa so nagradili tudi svoje člane, ki so sodelovali na prvenstvu Železarne v malem nogometu.

DELOVNA SKUPNOST E-TKR-NG

Devete seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo, raziskave in novogradnje, ki je bila v torek, 6. avgusta, se je udeležilo dvanajst članov.

V razpravi o poletnem poslovnem poročilu so največ časa govorili o usklajevanju osebnih dohodkov, ki ne sledijo naraščanju življenjskih stroškov: »Hitra inflacija povzroča, da v obdobju med obračunanim in izplačanim osebnim dohodkom (en mesec) osebni dohodek izgubi 5 % vrednosti. Deficitarnost delovnih nalog in opravil v neposredni fizični proizvodnji povzroča, da so osebni dohodki jeklarjev z 10. do 11. kategorijo enaki osebnim dohodkom naših strokovnjakov z 18. do 19. kategorijo. Posledice so velika fluktuacija naših strokovnjakov v druge gospodarske panoge. To pomeni, da je že politično oziroma družbeno priznana fizično delo v neposredni proizvodnji več vredno kot znanje in strokovnost. V poslovnem poročilu zasledimo, da sta železarni Store in Ravne glede svojega asortimenta dosegli večji dohodek in tako izplačevali tudi večji osebni dohodek. Mi pa zagovarjamo stališča, da bi morali z enostavnejšo reprodukcijo in večjo količino doseči isti dohodek. Tako gledanje je nepravilno, saj vemo, da sta na trgu pločevina in žica manj vredni kot pnevmatični in hidravlični stroji, orodje in traktorji, v katerih je vgrajenega več znanja. Naš cilj naj bi bil izdelati izdelke, v katerih je vgrajenega čim manj težkega fizičnega dela in več znanja. Nagrajevanje je tesno povezano in odvisno od razvojne politike vsake delovne organizacije. Če smo se odločili za proizvodnjo, ki vsebuje več fizičnega, težkega in nevarnega dela, kot je proizvodnja pločevine in žice, smo se že odločili za manjši dohodek in v zvezi s tem tudi za manjše osebne dohodke. Vemo pa, da v svetu le prodaja znanja (najvišja stopnja predelave) prinaša najvišji dohodek. Po nekaterih podatkih se Jugoslovani po osebnem dohodku lahko štejejo med najslabše od nerazvitih držav. Veliko krivdo za tako stanje nosi naša diplomacija in naša številna predstavništva v tujini, ki niso sposobna sklepati donosnih poslov.«

Za permanentne karte za hokej bodo prispevali po 500 din, opozorili

pa so tudi, da nekateri še vedno niso oddali predloga za evidentiranje kandidatov za SIS in izvršni odbor sindikata, čeprav je rok že pretekel.

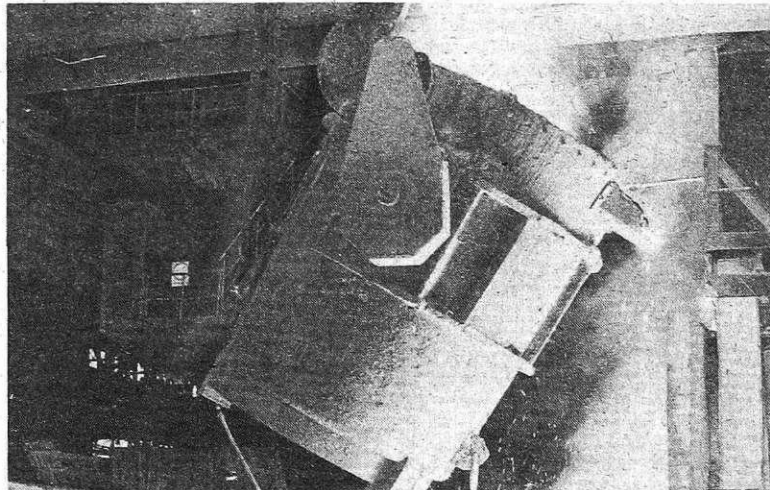
TOZD VRATNI PODBOJI

Štirinajsta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji je bila v sredo, 7. avgusta.

Ugotovili so, da se vsi sprejeti ukrepi za izboljšanje poslovanja izvajajo, da so presegli izplen in znižali stroške.

Na poslovno poročilo niso imeli pripomb, saj so ga obravnavali že na zborih delavcev.

Tudi ta osnovna organizacija bo prispevala 500 din za nakup permanentnih hokejskih kart. Sindikatu Železarne in oddelku za družbeni standard so predlagali, da se kupi še nekaj počitniških prikolic za letovanja.

Vakuumska ponev (foto B. Grce)

NEKAJ O SINDIKATU

Tudi v Železarni, kot v vsaki delovni organizaciji, deluje sindikat. Plani osnovnih organizacij Zveze sindikata v posameznih temeljnih organizacijah se na ravni delovnih organizacij povezujejo v konferenco osnovnih organizacij sindikata Železarne, ki šteje 670 članov. Ti člani prihajajo iz vseh TOZD in delovnih skupnosti. Za razliko od ostalih osnovnih organizacij ZS v Sloveniji predsednik sindikata naše delovne organizacije opravlja to funkcijo poklicno. V tem mandatnem obdobju je predsednik Miklič Anton. Z njim sem se pogovarjala o delu in funkcijah sindikata v naši delovni organizaciji.

Aktivnost sindikata v Železarni je zelo močna, saj ima zelo pomembne funkcije; skrbi za uresničevanje samoupravljanja, za družbenopolitične pogoje delovanja delegacij in delegatov, uresničevanje odgovornosti in interesov delavcev. Pomembno vlogo ima tudi v delegatskem sistemu in pri delu samoupravne delavske kontrole.

Z lanskim letom je postala vloga sindikata še močnejša. Zelo dobro so začele delovati nekatere komisije, predvsem komisija za aktivnost žena, ki spremlja pogoje njihovega dela, število, njihovo vključenost v samoupravne organe. Vključenost žena je zelo slaba. Vzrok je predvsem v večizmenskem delu in dokaj majhno število žena, zaposlenih v Železarni.

Sindikat se ukvarja tudi s problemom strukture zaposlenih v proizvodnji, ki je zelo slaba. Izredno malo je strokovnjakov, ki bi bili pripravljeni delati v izmenah, zato pride na 940 delavcev le pet strokovnjakov z visokošolsko izobrazbo. Od celotnega števila strokovnjakov (360), jih je le 163 v proizvodnji, to pa je premalo za uspešno delo in vodenje proizvodnje. Vedno več ljudi hoče delati na manj odgovornih delovnih mestih, zanimanje za odgovorna delovna mesta pa močno upada.

Naloga sindikata ni, da bi delavcem, katerih osebni dohodki ne za-

nje delavcev Železarne, organizirajo pa tudi pohod ba Stol za svoje člane.

TOZD PROFILARNA

V petek, 9. avgusta, je bila deseta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Profilarna.

Podali so mnenje o sodelavcu, ki je kršil delovne dolžnosti, se dogovorili, da za permanentne hokejske karte prispevajo po 1000 din, prosili odbor za stanovanjska vprašanja, da čimprej reši stanovanjski problem njihovega sodelavca, ki se je pred kratkim pri delu ponesrečil, zadolžili predsednika izvršnega odbora, da izpelje evidentiranje kandidatov za volitve prihodnje leto do naslednje seje in sprejeli na znanje sklep odbora za gospodarstvo, da lahko sindikalna organizacija porabi sredstva, ki jih je temeljna organizacija dobila s prodajo 18 ton rene Jeklarne.

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 26. AVGUSTA DO 1. SEPTEMBRA

26. avgusta, Janez POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Hrušica št. 12.
27. avgusta, Bogdan RAVNIK, vodja TOZD HV Bela, Jesenice, Tavčarjeva 3/b, tel. št. 83-734.
28. avgusta, Marin GABROVŠEK, član PO, Bled, Ribenska 8/c, tel. št. 78-157.
29. avgusta, Ernest PUŠNIK, vodja komercialne, Hrušica št. 13.
30. avgusta, Vladimir OBLAK, vodja TOZD Strojne delavnice, Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-727.
31. avgusta, Romana BRADIČ, vodja TOZD Družbena prehrana, Jesenice, Titova 22, tel. št. 83-276.
1. septembra, Franc VIČAR, vodja inv. razvoja, Žirovnica, Rodine št. 51, tel. št. 80-268.
Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.
V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 26. 8.	DUŠAN ŠMID	ALOJZ LEBAR
TOREK — 27. 8.	IGOR LOGAR	MARTIN BRUMAT
SREDA — 28. 8.	MARJAN DROLČ	ALOJZ SLIVNIK
ČETRTEK — 29. 8.	BOŽIDAR ČERNE	BOGOMIR SVETINA
PETEK — 30. 8.	BOJAN FINC	KAREL KOBLAR
SOBOTA — 31. 8.	VANDA ENIKO	IVAN SLAMNIK
NEDELJA — 1. 9.	JANEZ ARH	JANEZ VEHAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 26. do 31. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš.
V soboto, 31. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
Za borce: od 7. do 8. ure.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.
Za Vatrostalno: od 9.30 do 10.30.
V soboto, 31. avgusta, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI

24. in 25. avgusta, Ivan KLOKOČOVNIK, Kurirska 1/a, Jesenice, tel. št. 83-830.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne Jesenice 34-65.
V preostalem času do ponedeljka zjutraj do 6. ure je dežurni dosegljiv na domu.

KRVODAJALSKA AKCIJA

V dneh od 2. do 9. septembra, in sicer ves teden od ponedeljka do petka in še v ponedeljek, bo na Jesenicah krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi iz Ljubljane organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzemni prostori bodo v Delavskem domu pri Jelenu vse dni od 6. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo, ki ga lahko dajo le prostovoljni krvodajalci, ki z nesebičnim darovanjem pomagajo rešiti marsikatero življenje.

Namen krvodajalskih akcij je zbrati vsaj toliko krvi, kolikor jo potrebuje regionalna bolnica — pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi bilo krvi dovolj za jeseniške potrebe, bi moralo na vsak odvzemni dan darovati kri 300 krvodajalcev.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici TOZD, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo.

Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 137. člena pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prosti dan v preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. Če je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, se mora po opravljenem zdravniškem pregledu vrniti na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci Železarne udeležijo vsa leta v velikem številu. Pričakujemo, da bo tako tudi letos in da bo še več novih krvodajalcev.

HM, HM...

V zadnji številki Železarja smo prebrali, da je kritično spoznanje stvarnosti predpostavka revolucionarnih sprememb. Pri nas imamo vsak dan toliko revolucionarnih sprememb, da se na stvarnost sploh več ne spoznamo.

Zlonamerni očitvidci trdijo, da je delegatski sistem v krizi. Lažje je v krizi so delegati, ki morajo biti na vsaj treh mestih hkrati, da delegatski sistem lahko deluje brez krize.

boter

NAČRTOVANJE RAZVOJA V OBČINI JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

je prispeva tudi inflacija, ki hitro narašča in vedno bolj zamegljuje realne proporce ter s tem onemogoča racionalno odločanje, vse skupaj ob odsotnosti ekonomskih kriterijev za odločanje. S tem želim opozoriti, kako majhna je možnost opredeliti realne materialne okvire gospodarjenja in razvoja za prihodnje obdobje — ta možnost oz. sposobnost se zmanjšuje sorazmerno z dolžino obdobja, za katerega predvidevamo.)

Petič, prostorski del je v osnutku obdelan le tekstualno, kartovno gradivo pa bo izdelano in posredovano v javno razpravo v septembru letos. Temu delu je treba posvetiti v javni razpravi še posebno pozornost, saj bo, ko bo dolgoročni plan občine Jesenice sprejet, s tem opredeljena namenska raba prostora v najširšem

pomenu besede za naslednjih petnajst let.

Javna razprava o osnutku dolgoročnega plana naše družbenopolitične skupnosti do sedaj še ni dala vidnejših rezultatov — odziv je dokaj skromen. Upam, da je to bolj posledica dejstva, da smo ravno v obdobju letnih dopustov, kot pa nezainteresiranosti, kakor tudi upam, da se bo stanje do izteka roka za javno razpravo bistveno izboljšalo. V nasprotnem primeru si lahko razlagamo vse skupaj le na dva načina: ali je osnutek obravnavanega dokumenta tako dober, da razen morda stilističnih ne potrebuje nobenih bistvenih (vsebinskih) popravkov, ali pa vlada med temeljnimi nosilci planiranja oziroma med delovnimi ljudmi in občani velika apatija v tem pogledu.

Sašo Vrdoljak

Suzanna Potočki

TOZD Livarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Livarna je na drugi seji 29. julija ocenil, da bo zaradi dopustov in remonta BBC peči težko izpolniti plan za avgust: 157 ton jeklolitine in 3 tone barvnih kovin. Potrdil je tudi 497 nadur, ki so bile v juliju potrebne za izpolnitev planskih nalog.

Avtorjem tehnične izboljšave št. 2813 (»Izdelava modelov iz stiropora in kalupov po CO₂ postopku«) Jožu Osvladu, Milanu Gartnerju, Antonu Aubarju, Jožu Novaku, Jožu Poljanču, Žarku Bundalu, Antonu Tavžlju in Martinu Mlakarju je odobril izplačilo posebnega nadomestila.

Razpravljali so tudi o težavah, ki jim jih povzroča remont nakladalca za pesek Payloader, saj rezervnih delov iz uvoza zanj še niso dobili. Probleme imajo tudi s streho nad prostorom livarne (hala jeklarne), kjer jim bo nalivih dobesedno teče na forme. Zato so gospodarja zadolžili, naj čimprej poskrbi za obnovo strehe.

TOZD Vratni podboji

Odbor za gospodarstvo TOZD vratni podboji je na tretji seji 1. avgusta potrdil plan za mesec avgust, ki znaša 130 ton — ob ugotovitvi, da za to proizvodnjo še nimajo potrebnih narocil.

Obpravnaval je tudi poslovno poročilo za prvo polletje (iz katerega je razvidno, da morajo izdelati sanacijski program) in poročilo o izvajanju ukrepov za odpravo izgube. Oboje brez pripomb.

Tabornikom Špikovega odreda z Blejske Dobrave, Gasilskemu društvu Zasip ter Gasilskemu društvu Bled so podelili po en vratni podboj za srečelov in hkrati sprejeli naslednji sklep: »Dovoljuje se zamenjava vratnega podboja, ki je bil dodeljen za srečelov za okvirje enake vrednosti, ki so bili določeni za prodajo na deveti seji odbora za gospodarstvo v vrednosti odpadnega profila. Zamenjava vratnega podboja je enakovredna šestim okvirjem.«

TOZD Energetika

Odbor za gospodarstvo v TOZD Energetika je na drugi seji 7. avgu-

sta zaprosil odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne za koriščenje nerazporejenih AZ sredstev za povečanje vodikarne Bela (za 30 kubičnih metrov vodika na uro) ter za odobritev finančnih sredstev za vzankanje daljnoveda 110 kilovatov Moste — RTP Jesenice v RTP 110/35/5 kv jeklarna 2.

Odobril je tudi prenos milijon din investicijskih sredstev, ki so bili sicer namenjeni za popravilo HE, iz konta 403-871-04 na konto 403-871-03, za popravilo RTP in TP.

Potrdil je tudi vlogi PIV energije za likvidacijo dotrajanih in za obrat neuporabnih osnovnih sredstev (z dnem 25. julija) in vlogi likvidacijske komisije PIV energije (z dne 5. avgusta) za likvidacijo dotrajane in za obrat neuporabne naprave »GORENJKA« (za proizvodnjo 02), ki je ni bilo mogoče prodati.

Prav tako je potrdil tudi izplačilo tretje rente za tehnično izboljšavo št. 2405 »Uvedba uporabe mazuta z visokim odstotkom žvepla v jesenskih obratih«. Avreliju Ravniku in Viktorju Smoleju.

Na poročilo o uresničevanju akcijskega programa člani niso imeli pripomb. Seznanili pa so se tudi s prodajnimi cenami tehničnih plinov.

BL

TOZD Remontne delavnice

Odbor za gospodarstvo v TOZD Remontne delavnice je na prvi redni seji 7. avgusta obravnaval poslovno poročilo, poročilo o izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovnih rezultatov, nadurno delo v juniju in juliju in seveda tudi razne prošnje.

Glede poslovnega poročila je predlagal delavskemu svetu, da sprejme naslednji sklep: »Samoupravni akti za delitev čistega dohodka za storitvene TOZD naj se prilagodijo novemu zakonu, ki ureja področje ugotavljanja in razporejanja celotnega prihodka in dohodka, tako da bodo omogočali tem temeljnim organizacijam ob dobrem delu dosegati optimalne rezultate.« Na poročilo o izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovnih rezultatov ni imel pripomb.

Seznanil se je tudi z vzroki presejanja nadur v tehničnih službah in elektroremontnih delavnicah (kaj več o tem iz sklepov, ki so nam jih posredovali iz TOZD, ne izvem).

Odbor je tudi sklenil, da bo TOZD Remontne delavnice poskrbela za

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Elektrode

Odbor za gospodarstvo TOZD Elektrode je imel 31. avgusta četrto redno sejo, ki jo je vodil predsednik Tone Tišov.

Sprejeli so poročilo o izvajanju sklepov zadnje seje z naslednjimi ugotovitvami:

— Usposabljanje delavcev oplaševalnice po linijah se bo pričelo v drugi polovici avgusta ali v začetku septembra. Za izvedbo so zadolženi vodje dela v oplaševalnici.

— V poročilu o izpolni na oplaševalnih linijah podatki niso točni in se je treba o tem pogovoriti ob usposabljanju delavcev, ki beležijo te podatke.

— Poslovodnemu odboru je treba poslati pismo z zahtevo, da uredijo glede izpraznitve najemniških prostorov, ki jih uporablja Vatrostalna, saj je rok za izpraznitev potekel že koncem meseca marca.

— Vzdrževalci še vedno niso obnovili žerjava v rezalnici, češ da še niso prispale potrebne omarice za elektro instalacijo. Odbor je zahteval, da se TOZD Vzdrževanje opo-

ri na nujnost obnove žerjava, tudi iz varnostnih razlogov.

— Informacija o odpravljenih pomanjkljivostih na področju požarne varnosti je pokazala potrebo po zadolžitvi delavca za to področje. Vodja TOZD je poudaril, da morajo vsi zaposleni upoštevati zahteve in navodila, ki so v zvezi s tem podani.

Proizvodni rezultati za julij so pokazali, da načrtovane proizvodnje nismo izpolnili; pri oplaščenih elektrodah zaradi velike odsotnosti delavcev — dopusti. Nižja je bila tudi produktivnost zaradi proizvodnje elektrod drobnih dimenzij, odpravljanja motenj delovanja L2 po remontu, uvajanja novega mešalca, nadomeščanja odsotnih delavcev z delavci na počitniškem delu ter zaradi tehnoloških motenj. Plana niso dosegli tudi pri VP žici zaradi nedobav vložka. V ostalih oddelkih so planske obveze izpolnili. Odprema končnih izdelkov je bila večja od proizvodnje, vendar manjša od načrtovane količine. Izvozili so 487 ton oplaščenih elektrod. V skladišču pa je ostalo še 82 ton elektrod za izvoz v ZSSR zaradi pomanjkanja vagonov.

Ker načrtovanih proizvodnih rezultatov za julij niso dosegli predvsem zaradi odsotnosti, sta o koriščenju letnih dopustov razpravljala tudi delavski svet in OOS TOZD.

Popravilo žerjava (foto B. Grce)

PREGLED SESTANKOV SDS

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela + odprema, lužilnica in priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 2, 3 in 4, adjustaža 1, 2 in 3, strojna adjustaža 1, 2 in 3, valjarna 1, 2, 3 in 4. SDS lužilnica in priprava vložka 1 v zvezi s poslovanjem v prvem polletju ne navaja pripomb, vendar pa izid glasovanja vseeno kaže, da jim v poslovnem poročilu nekaj »ni všeč«. Od 14 prisotnih so najprej štiri glasovali za, kar deset pa se jih je vzdržalo. Pod razno opozarjajo, da so premije, glede na dobre proizvodne rezultate, prenizke ter da je treba urediti sanitarije v lužilnici. SDS lužilnica in priprava vložka 2 opozarja, da je treba še pred zimo urediti ogrevanje na CBL in popraviti vrata na SAN. SDS lužilnica in priprava vložka 3 v zvezi s predlaganim povečanjem osebnih dohodkov pravi, »da je to pač le kaplja v morje ob taki inflaciji«. Zanima jih tudi, kako je s popravilom vrat stranišča v lužilnici, saj se jih popravlja že kar tri leta. Delavci iz priprave vložka so opozorili na povečanje vzdrževalnih zastojev ter na slabo kvaliteto vložka. SDS žarilnica 3 opozarja, da še ni dobila odgovora na vprašanja o razkladanju laka. Tudi SDS žarilnica 4 ni dobila odgovora v zvezi z ukinjenimi urami »v dobro« za razkladanje laka. V zvezi s poslovnim poročilom SDS predlaga, naj bi se sejnine obračunavale sproti (mesečno), opozarja pa tudi, da se pri »realizaciji programa« sredstva za popravilo strehe angažirajo že, odkar obstaja HVB, da pa streha še kar naprej pušča. S prenosom stimulacije v osnovno in povečanjem osebnih dohodkov SDS soglašajo pogojno: »Te spremembe ne smejo porušiti razmerij v korist višjih plačilnih kategorij in v škodo nižjih«. Pod razno je predlagala, kako naj bi rešili problem razkladanja laka: Železarne naj bi firmi »Stollack« poslala dopis, naj postavlja po več sodov laka na paleto, da bi lak lahko raztovarjali z vilicarjem. Podest je že montiran, odpadlo pa bi tudi fizično delo in druge neprijetnosti. Tudi njim ni razumljivo, zakaj so pri tako visoko doseženih odstotkih proizvodnje izplačane tako nizke premije. Opozarjajo še na zamašene kanale na cesti ob hali, ki ob večjih nalivih povzročajo »poplave« v notranjosti hale. Menijo, da bi čiščenje kanalov lahko prevzeli mladi in da bi jim v zahvalo za to priredili družabno srečanje. SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 1 v zvezi s poslovnim poročilom predlagata, naj se nabavlja boljši TVT vložek ter da naj se prav v adjustaži namenja v poletnih mesecih, ko delavce v precejšnji meri nadomeščajo učenci in študentje, kadrovske problematiki še posebna pozornost. Vprašujejo tudi, kako da transportne storitve presegajo kar za 1023,1 %. Več pripomb oziroma predlogov navajajo tudi pod razno: Nad SISL in SSSL naj se zamenjajo pregorele žarnice. Kdaj bodo na SSSL liniji upravičeni do dveh delovnih oblek na leto? V paletarni bi morala biti dva paletarja na izmeni. S toplim obročom, zlasti na nočni in popoldanski dnini, še vedno niso zadovoljni. Na osrednjem žerjavu je treba urediti zračno hlajenje. SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 2 enoglasno ugotavljata, da je treba izboljšati delovno in tehnološko disciplino. SDS valjarna 1 ni dobila odgovorov na vprašanja, ki so jih postavili na prejšnjem sestanku. Vprašanja so se nanašala na kontrolo vložka pred ZRM, kritiko do valjavcev ZRM in CTM glede ravnosti trakov ter glede premije brusilcev. Pod razno pa SDS navaja, da se »brusilci ne strinjajo z odgovorom OŠDC glede 100 % premije in menijo, da bi se zanje moralo zavzeti tu-

di vodstvo TOZD«. Glede poslovanja imajo naslednjo pripombo: »SDS se NE strinja z ugotovitvijo v razdelku »Proizvodna in tehnološka problematika«, in sicer s točko, ki govori o kadrovski problematiki! To utemeljujemo s tem, ker celoten oddelek valjarne pesti pomanjkanje delavcev, ki je že tako pereče, da niti z notranjimi prerazporeditvami niti z nadurami ne moremo zagotoviti vsaj minimalno število ob proizvodnih agregatih. Zato apeliramo na vodstvo TOZD, da se normativ ljudi v valjarni popolni z ustreznimi in kvalitetnimi delavci.« Tudi SDS valjarna 3 ni dobila odgovorov na vprašanja in pripombe s prejšnjega sestanka (premija za brusilce, ravnost trakov). Pod razno imajo pripombe glede žigosanja kartic. To bi moralo biti v vseh TOZD po njihovem mnenju enotno urejeno (delavci iz TOZD Vzdrževanje — vzdrževanje HVB lahko žigosajo pet minut prej). SDS valjarna 4 se pritožuje, da ni bil podan odgovor glede sredstev, namenjenih za gradnjo karavanskega predora ter glede začetka gradnje predora. Tudi tu se ne strinjajo s stališčem glede stanja kadrov, ki je bilo podano v poslovnem poročilu: »V oddelku valjarne vseskozi čutimo pomanjkanje delavcev, posebno še na ZRM, kjer bi bila potreba kvalitetnejše zasedbe (tretji valjavci). S premeščanjem brusilcev na ZRM tega problema ne bomo mogli kar tako rešiti. Zavedati se moramo, da je to ključni agregat v HVB in da na njem potrebujemo zanesljive ljudi, pa tudi sposobne za tako delo, kot ga zahteva ZRM.« Pod razno SDS opozarja na slabo kvaliteto valjev; zaradi lomov valjev prihaja do precejšnjega števila navaritev.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložka, žarilnica 1, 2, 3 in 4, lužilnica ter karisti. SDS so vključno s točko razno obravnavale kar devet točk dnevnega reda. SDS vodstvo TOZD v zvezi s predvidenim remontom Siemaga v septembru ugotavlja, da bo tedaj proizvodnja padla za okrog 60 % in da ne bo dela za vso posado. Zato je treba za ta termin prihraniti določen del dopusta. Posebej so razpravljali tudi o delu na rešilnih postajah oziroma o reorganizaciji. SDS vodstvo TOZD v zvezi s točko pravi, da nimajo pripomb »v primeru, da se potem ne ustavi dela v sedanjih rešilnih postajah«. SDS hladna valjarna 1 ocenjuje rezultate stabilizacijskega programa kot dokaj ugodne, »vendar pa je mišljenje, da zaradi varčevanja žveplene kisline (izdelkov) in električne energije (žarilnica) trpi kvaliteta naših izdelkov«. Glede Siemaga pa ima naslednjo pripombo: »SDS je bila seznanjena s predvidenim remontom Siemaga ter z akcijo za njegovo prestavitve v TOZD HVB. Delavci so odločno proti tej prestavitvi.« Tudi pripombe glede reklamacij kaže navesti v celoti: »Mislimo, da bi morali najprej urediti delo v pododdelkih, konkretno v lužilnici in žarilnici, ker direktno vplivata na kvaliteto našega dela. Nadalje je treba za vsako reklamacijo najti krivca in ga primerno kaznovati (da ne bi nekdo, ki dela več, toda slab, kljub kazni zaslužil več od tistega, ki dela manj in dobro; mislimo predvsem na valjavce in »krajce« prevlekov).« Pod razno predlagajo, naj bi tudi v HVŽ — tako kot v martini — delili čaj delavcem brezplačno. SDS hladna valjarna 2 in adjustaža HVJ (v zvezi z uresničevanjem stabilizacijskega programa): »Ponovno poudarjamo, naj se ne pretirava pri varčevanju s kislino in električno energijo, saj s tem trpi kvaliteta (žarenje, luženje).« Tudi člani teh dveh SDS žele, da se remont Siemaga napravi v njihovi TOZD. SDS hladna valjarna 3 je proti prestavitvi Siemaga v HVB. Pod razno SDS opozarja na slabo stanje posameznih delov nekaterih naprav. Pripomba SDS skladišče vložka glede prestavitve Siemaga: »SDS je bila seznanjena tudi z možnostjo prestavitve Siemag valjavskega stroja v HVB in je mnenja, da bi bilo krivično do kolektiva, ki na zastarelih strojih dosegajo skoraj maksimum, če bi se ga sedaj, ko so potrebna vlaganja v modernizacijo, ukinilo.« Po nji-

hovi oceni je bil stabilizacijski program sicer izpolnjen, »vendar največ na račun nižje cene vložka«. Seznanila se je tudi z razvojnimi načrti SIS. Ocenjuje, da se njihov vpliv v vsakdanjem življenju premalo pozna. Da današnji »Pregled SDS« ne bo preveč suhoparen, ga popestimo tudi s tole polemico ugotovitvi SDS žarilnica 2: »SDS ni zadovoljna z odgovorom vodje TOZD na vprašanje o nepopolno izvedenem remontu konti peči med prvomajskimi prazniki. Citat odgovora: »Za konti peči je bilo predvideno, da se bodo v času remonta popravile vse nedvedene napake. To se je delno uredilo, vse pa se ni moglo, ker je »pri njih nastopila nepredvidena večja odsotnost — torej višja sila.« SDS meni, da odgovor ni zadovoljiv, ker je izpostavila vprašanje odgovornosti. Pred remontom bi se moralo preveriti, če je izvajalec sposoben zagotoviti popolno izvedbo. Če tega ne more, je bolje remont prestaviti na tak termin, ko bo lahko remont v redu izveden. V konkretnem primeru pa je šlo po sistemu: »Bo že kako!« SDS predlaga, da se v prihodnje napravi plan remonta in se ga zapiše. To pa zato, da niso možni izgovori: »Nisem vedel, nisem bil obveščen, ni bilo dogovorjeno«, ampak se lahko tistega, ki delovne naloge ni izvršil, poklicne na odgovornost. Brez tega pa pride do izgovarjanja in pozneje do toleriranja napak in neodgovornega obnašanja, imenovanega višja sila. Ravno ta tolerantnost napak in neodgovornega ravnanja je našo družbo pripeljala v tako slab gospodarski položaj. Ne smemo si misliti, oziroma govoriti: »Kaj se vse drugje dela na veliko.« Iz malega zraste veliko, pravi slovenski pregovor in iz takih napak, kot v konkretnem primeru, rastejo Obrovac, Feni itn...!« SDS »še vedno potrpežljivo čaka«, kot pravi, tudi na odgovore na vprašanja, ki jih je postavila na sestanku 23. februarja: SDS ni dobila odgovora na vprašanje o priključitvi črpalke za črpanje vode v kanalu zvonastih peči (črpalke je sicer nameščena, ni pa priključena na elektroinstalacijo). Enako je z vetrilom za odsesavanje plinov iz kanalov zvonastih peči (»Imamo pralni stroj, peremo na roke«). Tudi z odsesavanjem plina na globinskih pečeh ni dosti drugače (tu manjkajo samo cevi). Odgovora glede namestitve zavese na prehodu iz žarilnice v žičarno pri tehničnu tudi še niso dobili. Plošče za pokrivanje odtočnega kanala globinskih peči še vedno niso popravljene. Glede remonta Siemaga oziroma glede možnosti prestavitve Siemaga v TOZD HVB pa SDS želi imeti bolj konkretno razlago. Vprašuje se, »ali je to le bližnjica za razformiranje TOZD HV Jesenice in dodaja, da je bila proti temu večina delavcev že ob podobnem predlogu v letu 1984. Pod točko razno je SDS kritično spregovorila še o delu delegatov SIS. Opozorila je tudi, da se v kontejnerju za smeti ob kavparjih v večernih urah kuri ogenj. Zanima jo, kdo kuri in zakaj ter zakaj še nihče ni ukrepal. Razen tega vprašuje, zakaj se ne uredi na grajevanje delovodij za dodatno delo ob zagonu globinskih peči, ki se ga lotevajo navadno ob nedeljah. Delo ni v opisu del in nalog delovodje, opraviti pa ga je treba zaradi boljše izkoriščenosti globinskih peči in povečanja proizvodnje. »Kljub večkratnim opozorilom delovodij in zagotovitvi vodje proizvodnje in vodje TOZD, da se bo stvar uredila, pravijo člani SDS, »že nekaj let ostaja samo pri obljubah.« SDS žarilnica 4 glede dela na rešilnih postajah pravi, da je »kvaliteta dela na rešilnih postajah popolnoma zadovoljiva in da bo mobilna skupina vezana na prevoz in vremenske razmere in bo s tem njena akcijska sposobnost vprašljiva«. SDS lužilnica nima nič proti, da se organizira posebna reševalna skupina, »vendar s pogojem, da bodo reševalne postaje ostale organizirane tako kot sedaj«. S prestavitvijo Siemaga v HVB se SDS ne strinja. SDS karisti opozarja, da je treba čim hitreje popraviti poti za vilicarje.

(nadaljevanje prihodnjič)
Center za proučevanje samoupravljanja in
informiranje — Božidar Lakota

MDA BOHINJ 85

Tudi letos je RK ZSMS organizirala mladinsko delovno akcijo v Bohinju, katere se je od 1. do 16. avgusta udeležilo tudi 16 brigadirjev jeseniško-bohinjskega odreda. Brigadirji vseh izmen naj bi opravili vsa pripravljala dela pri obnovi Mladinskega doma in gradnji prostora za kampiranje pri domu.

O akciji, njenem pomenu in opravljenem delu sem se pogovarjal s Stanetom, komandantom akcije:

»V tem letu smo kljub manjšemu številu brigadirjev opravili načrtovana dela — pripraviti delovišče za gradnjo in zgraditi sanitarne objekte. Sanitarne objekte smo zgradili do

strehe in upam, da jih bomo dokončali do konca akcije.

Vrednost do sedaj opravljenih del je okoli 350 starih milijonov. Presežek se kaže v starem materialu, ki se lahko uporabi za gradnjo kampa (opeka za pokrivanje, les, ki je še uporaben), ali za prodajo (staro žele-

zo, železne konstrukcije). Delovišče je zahtevalo strokovno usposobljene brigadirje. Nekatere občinske konference ZSMS niso bile dovolj dosledne pri kadrovskih potrebah akcije in so nam pošiljale sicer zelo prizadevne, a strokovno neusposobljene mladince (OK ZSMS Novo mesto in Jesenice).

Brigadirji med akcijo niso imeli organiziranega preživljanja prostega časa, ampak ga je vsak preživljal po lastni želji. Brigadirji so stanovali po bungalovih, zagotovljeno so imeli hrano in toplo vodo. Pokazalo se je, da je brigadirjem tak način življenja všeč.

Mislím, da je perspektiva mladinskega prostovoljnega dela v Sloveniji v organiziranju takih ali podobnih majhnih akcij, ki so družbeno pomembne. Seveda morajo na takih akcijah udeleženci imeti veselje do dela, da bi bila akcija uspešna, da se čim več dela zavestno s čim manj »prisile«. Interesne dejavnosti na takih akcijah pa je treba res prilagoditi potrebam brigadirjev po razvedrilu. Uspeh akcije je odvisen tudi od priprav na akcijo in propagande.

Jeseniški in beograjski brigadirji niso izpolnili pričakovanj na tej akciji. Štab akcije ni zadovoljen z njihovim delom, oni pa niti z delom štaba niti s svojim delom. Skupino sestavlja 13 brigadirjev iz kulturno-umetniškega društva »Dragoljub Milovanović« iz Beograda in trije mladinci iz Jesenic. Med njimi je bilo osem brigadirjev, ki so se udeležili jeseniške akcije. Vodstvo akcije in brigadirji se niso mogli dogovoriti, da bi organizirali delo in življenje v zadovoljstvo vseh.

Brigadir iz Beograda je razočaran z vrsto del, katere so opravljali, z načinom njihovega vodenja, z odnosom krajanov do brigadirjev in brigadirjev do krajanov. Pravi, da je bilo premalo orodja za delo.

Brigadir iz Jesenic pa je zadovoljen z načinom preživljanja prostega časa — ni raznih postrojevanj, ukazov. Imeli so popolno svobodo, da se sami dogovorijo, kako bodo delali in preživeli prosti čas. Rekel je, da je ta akcija nekaj posebnega, nekaj, kar si lahko samo želi. Poudaril je dober odnos komandanta do brigadirjev.

Izjave brigadirjev so si nasprotujoče, eni so zadovoljni z akcijo, drugi ne. Dejstvo je, da so jeseniški in beograjski brigadirji odšli na to akcijo z veseljem do dela, da so se sodelovali na eni akciji, in sicer uspešno, da so se vrnili iz Bohinja z delno izpolnjenim nalogom. Opravili so sicer vsa dela, ki so jih morali, vendar bi jih lahko opravili v krajšem času.

Dragutin Gvozdić

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

Pri temperaturah med 0° C in minus 10° C nadenemo (oblečemo) zaščitna sredstva preko zimske obleke. Pri temperaturi minus 10° C pa oblečemo zaščitna sredstva preko vatrane obleke.

Telesni napor povzroča znojenje ljudi tudi, ko je mraz. Vlažna obleka povečuje toplotno prepustnost celotnega kompleta uniforme. Notranja površina se ob nizki temperaturi prekrije z njem ali tanko ledeno skorjo. Prekinitve telesnega napora ustvarja, če ni možnosti za menjavo mokrega s suhim perilom, vse možnosti za prehlad. Vodje vaj naj bodo na to strogo pozorni.

Vir: Praktične upute na vežbama, 02 6/84

DIOKSIN — NEVARNOST OKOLJA

Dioksin je pravzaprav primes v herbicidu orange »agence«, ki ga je ameriška armada v vietnamski vojni uporabljala kot defoliant, a je še danes ohranjen v zemlji. Ta strup povzroča pri nosečnicah rojevanje otrok — spačkov.

Dioksin je hudo prizadel tudi zdravje ameriških veteranov, ki so bili v Vietnamu (rak, poškodbe na jetrih, sterilnost), zato so sprožili sodno obravnavo zoper multinacionalne družbe. Veterani zahtevajo odškodnino v znesku več milijard dolarjev.

Na malih zaslonih smo že videli otroke in odrasle iz italijanskega mesta Seves. Te poškodbe so posledica eksplozije v kemični tovarni. Enake posledice in poškodbe so se pojavile tudi v Indiji. Ob eksploziji se je oblak razširil na okolico tovarni. Tudi tam je dioksin kljub dekontaminaciji še vedno ostal v zemlji.

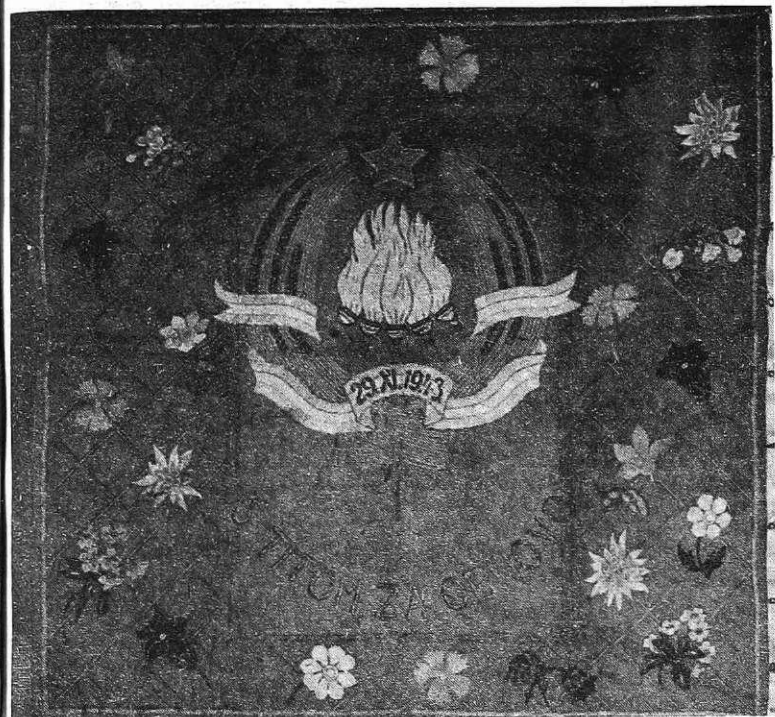
Dioksin TCDD (tetra-klor-dibenzo-dioksin) ni namenski izdelek, ampak se kot nečistoča pojavlja v kloriranih herbicidih. Nastaja ob izgorevanju raznih kloriranih ogljikovodikov. Danes je 50 odstotkov organskih kemikalij kloriranih in ekologi menijo, da je treba prenehati izdelovati to snov.

Dioksin (TCDD) je trenutno najmočnejši strup. Že najmanjše količine (en mikrogram dioksina na kilogram teže živali ali človeka) povzročajo splav, raka, prirojene hibe in smrt.

V ZDA so povzročili največ škode okolju in ljudem trije herbicidi, pomešani z dioksinom. Vsi skupaj sestavljajo zlovesči »orange agence« in silex. Po desetih letih uporabe teh herbicidov (za uničevanje plevela) so njihovo uporabo leta 1980 omejili.

V Arkansasu, kjer so redno škropili riževa polja, so leta 1980 ugotovili, da je smrtnost zaradi raka večja za skoraj 50 odstotkov. Posebno vprašanje so odpadki, ki vsebujejo dioksin.

VABILO K SODELOVANJU

Pred kratkim je tehniški muzej Železarne Jesenice pridobil nov in pomemben eksponat iz obdobja po drugi svetovni vojni. Gre za prapor AFŽ Dovje-Mojstrana, ki ga je muzeju izročil Mirko Rabič. Prapor je bil najprej last Sokolskega društva Dovje-Mojstrana in nato po drugi svetovni vojni predelan. Ker podrobnejših podatkov o usodi tega prapora (pred in po drugi svetovni vojni) nimamo, prosimo bralce, ki o njem kaj več vedo, da nas obvestijo. (foto: I. Kučina)

ZA ALJAŽA NI BILO NIČ NEMOGOČE

7. avgusta je minilo 90 let, kar stoji Aljažev stolp na vrhu Triglava. Postavil ga je bil dovški župnik Jakob Aljaž za svoj denar in na lastni zemlji — vsem navkljub, najbolj pa nemško-avstrijskemu planinskemu društvu.

Slovensko planinsko društvo je bilo takrat še v povojih. Resda prizadevno, a njegovo delo do najvišje gore še ni seglo. Triglav so tedaj steli za »vratolomno turo, ki vsako leto pogubi mnogo ljudi«. Alpenverein je tako nemoteno stegoval svoje grabelje proti triglavskemu pogorju; prodana duša Dežman je ob otvoritvi svoje kočice (kjer danes stoji Staničev dom) celo razglasil Triglav za nemškega kralja Julijskih Alp.

Jakob Aljaž je to tujčvo napihovanje videl in občutil, prenašati pa ga dolgo ni hotel. Drzna misel se mu je takrat porodila v glavi — postaviti svoj stolp prav na vrhu Triglava. Načrt je naredil sam, klepar iz Sentvidu pa se je moral na vrat na nos lotiti dela in napravil je valjast stolp s stožčasto streho. Takega si je bil zamislil bistri župnik z Dovjega. Spomladi tistega leta 1895 so domačini prenesli dele stolpa iz Mojstrane skozi Krmo do triglavskega zelenega snega. Potem pa je v začetku avgusta šest nosačev s težkim tovorom na ramah krenilo na vrh očaka — na Aljažev »posest«. Da, svet tam gori je postal njegov. Odkupil ga je bil od dovške občine za en goldinar. Vendar tistega dne Aljaž ni šel na vrh. Vreme je bilo temno in megleno, zato je ostal v Dežmanovi koči. Srce mu je pelo od veselja, ko je čul skozi gosto zavesto oblake zvoke kladiv zvestih delavcev. Gori so trdo delali pet ur, da so kovinskega orjaka sestavili in ga nato čvrsto zategnili z jeklenimi vrvmi. Pozneje je Aljaž to zasilno bivališče opremil s šestimi kositrnimi kozarci, z dvema samovarjema, s posodo za špirit ter s tremi stoli. Celo barometer in toplomer, ki naj bi opozarjala na hitre vremenske preobrate, je »gor prinesel«. Žal so vse te stvari kmalu izginile. Preprosti možakar se je uštel, ker je bil preveč pošten in morda zato, ker je vse planince sodil po sebi (Če bi danes Aljaž pogledal v stolp, bi videl, da je gorniška »kultura« še napre-

vala. V stolpu leži še grdo velik kup smeti.)

Kakorkoli že, Aljaž je s svojim stolpom naš stari Triglav spet vrnil v slovenske roke. A vneti domoljub še ni miroval. Že tisti dan je, vračajoč se iz Dežmanove kočice, proti njej zažugal, češ tudi jaz zgradim triglavsko kočico, kjerkoli, lahko prav pred nosom vaše bajte.

Zla slutnja »alpenferajnovcev«, da stolp na Triglavu ni bil njegov zadnji

podvig, se je kmalu uresničila. Aljažu ob bok se je potem postavilo še Slovensko planinsko društvo. S podporo društva in seveda ob zvesti pomoči domačinov je nedolgo po rojstvu stolpa zgradil še koči v Vratih in na Kredarici...

Aljaža danes ni več. Že več kot pol stoletja leži v tišem pokoju pod svojimi ljubljenimi gorami. Njegovo delo pa je ostalo. Ostala sta Aljažev dom in Triglavsko kočico — danes oba povečana in prenovljena. In ostal je stolp na naši najvišji gori. Devet desetletij se trdno in ponosno upira divjanju narave in človeka.

Z njim si je Jakob Aljaž postavil večni spomenik.

Matej Šurc

RAZPIS 6. SPOMINSKEGA POHODA JANEZA JENKA NA TRIGLAV 31. avgusta in 1. septembra

Organizator pohoda je pripravljali odbor za pohode v ŽJ, izvajalec pa postaje GRS in planinska društva.

Vodja pohoda bo Pavel DIMITROV.

Smeri pohoda:

Železarna Ravne: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Planika—Triglav—Krma.

Železarna Štore: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Kredarica—Triglav—Krma.

Tovil Ljubljana, Plamen Krpa, Veriga Lesce: zbor udeležencev ob 9. uri na parkirnem prostoru Železarne Jesenice. Smer: Kot—Staničev dom—Triglav—Krma.

Metalurški institut, Žična Celje: zbor udeležencev ob 9. uri na Zatrniku. Smer: Pokljuka—Kredarica—Triglav—Krma.

Železarna Jesenice: zbor udeležencev ob 6. uri na parkirnem prostoru Železarne Jesenice. Smer: Trenta—Dolič—Triglav—Krma.

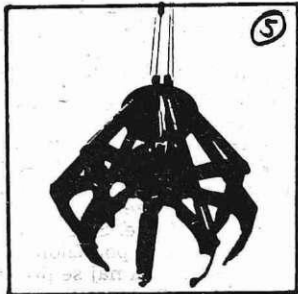
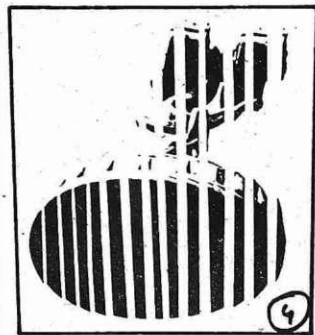
Udeleženci naj bodo opremljeni s primerno uhojenimi čevlji s profilirano gumo, gorsko obleko, vetrovko in pokrivalom.

Število pohodnikov je neomejeno. Prijave zbiraamo hkrati z vplačilom prispevka 200 dinarjev. Za delavce iz TOZD in delovnih skupnosti na Jesenicah prijave sprejema sindikat ŽJ (stari IBM), za TOZD na Beli in na Javorniku pa se lahko prijavite pri Mirku Podlipniku in Borisu Lazaru v adjutasti-blumingu. Prijave bomo zbiral do 23. avgusta.

Za vse pohodnike bo konec pohoda v Krmi. Pohod je dvodnevni, zato potrebujemo prenočišča. V planinskih domovih ni rezervacij, zato prosimo pohodnike, da so strpni in dajo prednost na ležiščih starejšim. Cena ležišča je okrog 400 dinarjev, kar plača vsak pohodnik sam. V nahrbtniku imejte hrane za dva dni.

PREHOD PREPOVEDAN

PRVI
ŽELEZARSKI
FOTO-
STRIP

Zdrav človek ima približno 25 do 30 ml krvničk in 39 ml plazme na kilogram telesne teže. Tako ima 70 kg težak moški približno 4,8 litra, ženska pa 4,5 litra krvi (celice 45 %, plazma 55 %). Volumen krvi pri človeku znaša 7 % telesne teže.

Če človek zaradi krvavitve izgubi okrog 50 % krvnega volumna, je resno ogroženo njegovo življenje, kar velja tudi pri naglih izgubah krvi nad 30 %. Vzrok za tako resno stanje posameznika je predvsem premajhna preskrba organov s kisikom.

Pri takih primerih najbolj nazorno vidimo, da ravno kri neposredno rešuje življenje.

Poleg preskrbe organov s kisikom je zadostna količina krvi potrebna tudi za normalno delovanje srca (minutni volumen), vzdrževanje krvnega pritiska, izmenjavo plinov v pljučih in normalno delovanje ledvic.

Poleg tega kri prenaša hranilne snovi na kraj njihove uporabe — do celic, od tod pa prenaša presnoveke do izločilnih organov. V krvi krožijo hormoni, fermenti.

Kri povezuje organe in s tem omogoča funkcijsko enotnost organizma in končno kri skrbi tudi za prenos toplote po telesu in njeno regulacijo. Zelo pomemben sestavni del krvi so tudi krvne celice, in sicer rdeča krvna telesa ali eritrociti, bela krvna telesa ali levkociti in krvne ploščice ali trombociti. Te celice se tvorijo v rdečem kostnem mozgu (lobanjske in medenične kosti, vretenci, rebri, prsnici ipd.) v limfatičnem tkivu in retikuloendotelialnem sistemu (RES).

Največ je rdečih krvničk ali eritrocitov. Normalno je v kubičnem milimetru krvi pri moškem 5.000.000, pri ženski 4.500.000 eritrocitov.

Pomemben del eritrocitov je tudi hemoglobin (Hb). To je beljakovina in ima v sebi železo, ki omogoča prenašanje kisika do celic ter ogljikovega dioksida iz celic.

Bela krvna telesa ali levkociti sodelujejo pri obrambnih reakcijah organizma v boju proti kužnim klicam ali bakterijam.

Normalno število levkocitov je med 5.000 in 8.000 in koleba v zvezi z obrambnimi reakcijami organizma. Levkocitov poznamo več vrst (grmelociti, limfociti, monociti) in so v krvi v določenem razmerju, kar je predvsem pomembno pri ugotavljanju raznih obolenj.

Krvne ploščice ali trombociti pa imajo posebno vlogo pri strjevanju krvi in pri ustavljanju krvavitve. Normalno jih je v kubičnem milimetru 200.000 do 300.000.

Pomembna sestava krvi v plazmi so tudi posebne beljakovine, na osnovi katerih določamo krvne grupe, ki so zelo pomembne pri transfuzijah krvi in njenih derivatov. V njej najdemo tudi faktorje, ki so potrebni pri strjevanju krvi.

Krvne skupine A, B, 0 je odkril leta 1900 Landesteiner, krvno skupino AB pa leto kasneje Derastello in Sturli.

Rh faktor so odkrili leta 1939—1940, študije pa so bile delane na Rhesus opicah, od koder tudi ime. Nosilci krvnih skupin so eritrociti.

Pri transfuziji krvi lahko vsak prejme samo tisto krvno skupino, ki jo ima sam. V nasprotnem primeru lahko pride do težkih reakcij po transfuziji. Značilne lastnosti pa niso samo na eritrocitih, ampak tudi na levkocitih in tkivih. Te antigene imenujemo HLA antigeni in so posebno pomembni pri presaditvah organov.

Takšno zdravljenje imenujemo komponentno terapijo.

Katero sestavino dele krvi uporabljamo na ta način?

Koncentrirani eritrociti so rdeče krvničke, ki jim odvzamemo večji del plazme in jih največkrat potrebujejo bolniki. Eritrocitom odvzamemo plazmo, jo nadomestijo z fiziološko raztopino in ta postopek praviloma trikrat ponovijo. Uporabljajo jih predvsem pri reakcijah po transfuziji in jih imenujejo prazni eritrociti.

Pri krvni skupini 0 odvzamemo plazmo in jo nadomestijo s plazmo krvne skupine AB in to uporabijo pri izmenjalnih transfuzijah novorojenčkov, kjer nastopa neskladnost med materjo in otrokom v AB0 krvni skupini.

Z zmrzovanjem krvničk se je pričelo že pred leti. To je zmrzovanje celic po odvzemu plazme na -196° C v tekočem dušiku. Tako zmrznjene krvničke so uporabne ob pravilnem hranjenju tudi več kot 10 let. Na ta način lahko hranimo redke krvne skupine.

Levkocite in trombocite lahko dobimo tudi od običajnega odvzema, vendar so količine, ki jih potrebujejo bolniki, nezadostne.

Plazmo lahko zmrznemo, ali pa izdelamo iz nje albumin — beljakovino, ki jo uporabljajo namesto plazme pri šoku ali pa pri nizkem nivoju albumina. Ker veže vodo, je uporaben predvsem takrat, ko želimo privedi vodo iz tkiva v krvotok (opeklinae).

Beljakovina plazme — fibrinogen se danes vse manj uporablja, zato pa narašča uporaba cryoprecipitata. To je beljakovina, ki vsebuje antihemofilni globulin, potreben pri strjevanju krvi. Pred več kot 15 leti so pričeli na Zavodu z njegovo izdelavo in vsebuje v koncentrirani obliki antihemofilni globulin. Uporablja se uspešno za zdravljenje hemofilije. Hemofilija je dedna bolezen, ki jo prenašajo ženske, za njo zbole pa moški. Na Zavodu SRS za transfuzijo krvi je osnovan tudi Center za hemofilijo, izdajo pa se bolnikom posebne izkaznice. Vse večja skrb zdravstvene službe je omogočila lažje življenje ljudem, ki jim manjka ta faktor strjevanja. Poprej je lahko hemofilik izkerval ob najmanjši operaciji, saj je bilo nemogoče kriti potrebo po več kot 100 litrov plazme. Bolnik le količine ni prenesel, sedaj mu pa lahko nudimo le tisti del plazme, ki jo potrebuje.

V gama globulinih so protitelesa, ki pomagajo organizmu v boju proti infekciji. Danes je zelo pomembno, da vemo, da je možno zbrati plazmo od posebnih skupin ljudi, ki imajo nekatera protitelesa v večji meri zastopana.

Plazmo s protitelesi proti Rh faktorju dobimo s pomočjo plazmafereze od žena, ki so rodile otroke s hemolitično boleznijo.

Kdaj uporabljamo takšen gama globulin?

Na eritrocitih so aglutinogeni različnih krvnih sistemov kot AB0, Rh, Kell, Kidd, Lutheran, Lewis, Fy itd. Nekateri so pomembni pri transfuziji krvi in hemolitičnih boleznih novorojenčka, drugi so samo zanimivi v genetičnem pomenu.

Najpomembnejša za pojav hemolitičnega obolenja novorojenčka je krvna skupina Rh in od te D/Rh₀/aglutinogen. Pri nas ima približno 82 % ljudi ta aglutinogen na eritrocitih, 18 % pa ga nima. Rh D negativna noseča žena postane občutljiva proti Rh D pozitivnim eritrocitom otroka. Rh D aglutinogen je otrok dedoval po očetu. Če pa je otrok Rh D negativen, ni nevarnosti za preobčutljivost.

Ob porodu, redkeje že med nosečnostjo, prehajajo protitelesa preko posteljice v krvotok otroka in povzročajo hemolitično bolezen novorojenčka. Preobčutljivost matere se s številom nosečnosti povečuje.

Posebno vlogo imajo tudi abortusi pri Rh negativnih ženah, izvenmaternična nosečnost in neskladna transfuzija. Doslej smo morali novorojenčku takšne matere zamenjati kri takoj po porodu. Danes pa Rh D negativni materi, ki rodi Rh D pozitivnega otroka, ali ženi po splavu, vbrizgamo anti Rh protitelesa — specifični imuni gama globulin. Ti uničujejo otrokove eritrocite, ki so prešli skozi posteljico in tako ne morejo povzročiti preobčutljivosti matere.

Kot izvor Rh protiteles nam služi plazma že senzibiliziranih žena z visoko količino protiteles. Protitelesa se nahajajo v gama globulinih plazme. Zato vbrizgamo namesto plazme gama globulin, ki predstavlja koncentrat protiteles. Če ima Rh D negativna žena že anti Rh D protitelesa kot posledico prejšnjih nosečnosti, splavov ali Rh neskladnih transfuzij, preventivna injekcija ne zatre senzibilizacije.

Naša zdravstvena služba je omogočila vsaki Rh negativni ženi zaščito pred senzibilizacijo. Če pomislimo, da so se ženam, ki so bile senzibilizirane, rodili težko bolni otroci ali pa celo mrtvi, vemo, kakšen uspeh je dosegla transfuziologija, ki se ne ukvarja samo z zdravljenjem ampak tudi s preprečevanjem.

Plazmo oseb, ki imajo visoko količino protiteles proti zlatenici (Hepatitis B) prav tako zbiramo in iz nje dobimo koncentrat teh protiteles — specifični imuni gama globulin proti Hepatitisu. Tega brizgamo oseb, ki se je zbolela z okuženim materialom, ali kako drugače prišla v stik z njim. Tako lahko preprečimo ali omilimo težko bolezen — Hepatitis B. Tudi tako plazmo dobimo s plazmaferezo.

Danes imamo v državi že vakcino, ki omogoča po treh vbrizgavanjih v roku šest mesecev zaščito proti Hepatitisu (oseba prične tvoriti protitelesa sama) in postane neobčutljiva za bolezen.

Obstoje še vrste drugih specifičnih imunih gama globulinov, za katere v zdravstvu zbirajo plazmo. Tako npr. proti noricam (Varicell), ki je lahko pri težko bolnih otrocih komplikacija, ki se konča s smrtjo; proti steklini, proti klopnemu meningitisu, proti tetanusu in morda še kakšna.

Z razvojem medicine se razvija tudi transfuziologija, povečuje pa se potreba po krvi, ki jo, kot smo videli, predelajo v posamezne komponente.

S krvjo, ki jo darujemo, rešimo marsikatero življenje, preprečimo razne komplikacije in ne nazadnje bolniku omogočimo, da se čimprej vrne na delo.

Tega se mnogi delovni ljudje in občani tudi zavedamo, zato ne bi smelo biti med nami nikogar, ki je zdrav, pa ne bi vsaj enkrat daroval krvi.

Vsi smo za. Polemiko namreč. Vendar si je ta zvrst družabnega občevarja v naših krajih pridobila nekatere značilnosti in posebnosti, ki so še zlasti mikavne in znamenite. Glede na raven polemičnega pisanja sodimo med inovatorje svetovnega slovesa, saj nam tudi tu, kot pač na mnogih drugih področjih, uspevajo taki dosežki, kot so odkritje Amerike, izum kolesa in še zlasti iznajdba elektronskega preganjalca vrtnih zajedalcev.

Da pa bi bila polemika prava, taka, kakršno po pravici uvrščamo med naravne znamenitosti naše dežele, se mora držati določenih pravil. Jemljem si za dolžnost, da na hitro skiciram nekaj temeljnih pravil polemičnega občevarja, ki pa v glavnem veljajo tudi za vsako znanstveno veljavno in zpodobno publicistično pisanje o splošnih temah, kot so: vreme v avgustu, zunanjetrgovinska bilanca in odgovornost nekaterih za nekatere nepravilnosti pri samovoljni interpretaciji nekaterih določil nekaterih samoupravnih aktov itd.

1. Prvič (ne tudi zadnjič): po točkah. To daje vtis, da se na zadevo spoznamo, da jo imamo takorekoč v malem prstu ali vsaj, da smo navdih za svoje neovrgljive argumente črpali iz splošno priznanih del uveljavljenih avtorjev. Na prvo točko se kajpak tesno navezuje tudi druga točka, še prej pa naj opozorimo, da ima točkovanje svoj zgodovinski izvor v Lutrovih tezah in kasneje v Marxovih enajstih tezah o Feuerbachu, s čimer bodi od priznanih mislecev potrjena nujnost pisanja v zgoščenem slogu telefonskih imenikov.

2. Drugič torej: citati so neusahljiv vrecel modrosti za vsakega piščočega, saj jih je mogoče poljubno skrajševati, podaljševati, izrezovati, montirati in prilagajati lastnim trditvam (kadar imamo kaj povedati). Kadar pa nimamo lastnih misli, se obnesejo kot odlično polnilo (časopisni dopisovalci so plačani od vrstice) in kadar so ustrezno izbrani, najbolje potrjuje idejnopolično ustrezno naravnost piščočega. Nujno pa se mi zdi opozoriti na to, da je treba pri izbiri citatov upoštevati dnevno politiko, saj se top lestvice kurantnih citatovorcev zelo hitro spreminjajo. Tako že nekaj časa nista več v modi Marx in Freud, čeprav sta bila kot že pokojna zelo pripravna in relativno zelo odporna na hitre spremembe temperature zraka. Neizkušeni avtorjem zato priporočam dnevno informativno časopisje, tistim pa, ki kanijo graditi svojo kariero na daljše obdobje, da sežejo po nekoliko starejši literaturi. Kajpak s tem še zdaleč ni povedano vse, kar bi bilo treba reči o umetnosti uporabe citatov, vendar pričujoči zapis nima namena biti globoko znanstvena razprava in zaradi te omejitve se moramo držati bolj praktične plati zadeve.

3. Polemik mora biti vztrajen in nepopustljiv, suveren v podajanju snovi. Če niste prepričani, da imate edino vi prav in da se edino vi spoznate na zadevo, o kateri polemizirate z nekom, ki nima pojma in ne dela drugega, kot da poskuša zaslepiti bralce in urednika, se raje ne spuščajte v polemiko, kajti vsako popuščanje nasprotniku bo naredilo mašten madež na svileni kravati vašega ugleda. In kdo danes še resno jemlje nekoga, ki z madežem od go-

laža na zavihku rokava zagovarja še tako svetlo vizijo. Nenazadnje se bosta oba s polemičnim nasprotnikom zavzemala za isto stvar, če sta toliko pri sebi, da si nočeta kvariti kariere, zato cilj polemike vsekakor ne more biti zmaga ideje, ki jo zagovarjata (ta je tako ali tako že zmagala), ampak poraz in dokončno uničenje nasprotnika. Če naj bo polemika dobra in za bralce zanimiva, mora biti konkretna in pogubna za nasprotnika, bralcu morate postreči z vsemi dosegljivimi podatki o pregrehah, pomankljivi izobrazbi, nepoznavanju temeljnih dokumentov, neresnosti in osebni prizadetosti nasprotnika. Najmočnejši argument in zadnji adut, ki ga boste potegnili iz rokava, ko boste izčrpali svoj polemični arzenal, je očitek, da vaš nasprotnik sploh ne ve, kaj je polemika in da iz čiste škodoželjnosti in nizkih pobud polemizira (v narekovanjih seveda) z vami na ravni osebne diskvalifikacije brez ustreznih znanstvenih podprtih argumentov. To bo čisti direkt. Mimogrede, dober pisec se drži načela zdrav duha v zdravem telesu in dobro obvlada tudi borilne veščine, zlasti tiste, ki so brez pravil (kranjski pretep, vsi na enega, s kolom po glavi).

4. Ironija in posmeh. Bodisi da se sami odločite za polemiko, ali pa da vas kdo izlove, morate kar takoj na začetku jasno povedati, da nasprotnika ne morete jemati resno in da z njim razpravljate zgolj in samo zato, da bralci ne bodo nasledili njegovim provokacijam. Takoj naj bo očitno, da to ni vaš nivo. Njegovo pisanje morate raztrgati in opozoriti na vsako, tudi najmanjšo protislovje in izpuščeno vejico in ga prisiliti, da se bo branil pred vašimi očitki. Tudi tukaj velja, da je napad najboljša obramba, zato se na morebitne nasprotnike očitke ne smete ozirati.

5. Jezik v polemikah mora biti visoko doneč, bogato naphan z izrazi iz političnega življenja, ne sramujte se tudi literarnih figur, pa čeprav niso zrasle na vašem zelniku. Predvsem pa, to je od vsega najpomembnejše, mora biti polemika dolga najmanj pet gosto tipkanih strani, ki z vsako vrstico sproti dokazujejo, da ste čez vse razgledani in izobraženi. Ne izogibajte se mašil in fraz, zamotanih slovničnih konstrukcij in nepričakovanih obratov. Ne dovolite se speljati v kalne vode konkretnih primerov, razen seveda, kadar napadate neotesanost vašega nasprotnika in njegove osebnostne pomanjkljivosti. In ne dovolite si, da bi vam kdo očital, da vaše pisanje nič ne pove, kajti umetnost polemike je sestra govornišva in namen jezika še zdaleč ni samo v tem, da bi z njim kaj povedali, saj bi sicer morali ukiniti večino pesnikov, pisateljev, novinarjev, priložnostnih govornikov in politikov.

Borut Grce

DOPOLNITEV SESTAVKA »KRITIČNO SPOZNAVANJE STVARNOSTI — PREDPOSTAVKA REVOLUCIONARNIH SPREMEMB«

Iz sestavka »Kritično spoznanje stvarnosti — predpostavka revolucionarnih sprememb«, ki je bil objavljen na sedmi strani zadnje, 32. številke Železarja, 15. avgusta, je iz tehničnih razlogov izpadel odstavek, ki pa je bil zelo pomemben za razumevanje obnašanja in ravnanja nekaterih ljudi, tudi najbolj odgovornih, ki so v nasprotju s socialistično moralo.

Za tretjim odstavkom, ki se končuje: »... Zaradi vsega tega in nespoštovanja socialistične morale in zakonitosti ter sprejetih političnih in samoupravnih usmeritev je tudi upadel ugled posameznih članov in organizacij zveze komunistov in s tem tudi idejna in politična moč zveze komunistov,« je izpadel naslednji odstavek:

»Ob tem je potrebno posebej poudariti vprašanje socialistične morale, pri čemer si bomo sposodili nekaj misli sociologa dr. Jožeta Goričarja. »Kjerkoli žive ljudje, obstoji kot osnovni pogoj skupnega bivanja in sodelovanja določen način obnašanja in ravnanja. Ko postane tak način obnašanja in ravnanja ljudi pravilo in običaj, pride do nastanka moralnih, npravnstvenih norm v družbi... Zgodovinski materializem priznava specifično človeške moralne dispozicije. Vendar pa le-teh ne smatra za vzrok, temveč za posledico tistih pravil za obnašanje in ravnanje ljudi, ki so nastala zaradi družbenega življenja v družbi. Človekova moralna dispozicija zatorej ni primarnega, tem-

več je sekundarnega pomena. Primarnega pomena je družbena praksa, ki povzroča nastanek takšnih ali drugačnih norm, in šele izpolnjevanje teh norm povzroča pri človeku določeno moralno dispozicijo.« Sestavek pa se nadaljuje z novim odstavkom:

»Pri tem ne bi razpravljali o morali kot eni od oblik družbene zavesti in njenem zaostajanju za materialnim razvojem in o ostankih preteklosti — idej nazorov in podobno, v glavih ljudi, temveč bi le poudarili, da bomo mnogokje morali korenito spremeniti dosedanje družbeno prakso dopuščanja kršitve zakonitosti, samoupravnih sporazumov in dogovorov pa tudi političnih sklepov in dogovorov, kar je že mnogim prešlo »v kri in meso« oziroma obnašanje in ravnanje. Vse to smo dopuščali zaradi oportunitizma, ozkih in posebnih interesov in pri tem tudi nismo redko slišali »opravičila«, saj tako tudi drugi delajo...«

Opravičujemo se avtorju in bralcem!

Uredništvo Železarja

Portret martinarja (foto I. Kučina)

PREDLOG NOVE ORGANIZIRANOSTI

Spremenjena organizacija del in opravil, ki so jih delavci BUSP opravljali in razvijali v obdobju 1975—1985, je potrebna zaradi razvoja stranskih dejavnosti in sprememb v zakonskih predpisih.

Opreldijo se tri glavne dejavnosti:

1. Strokovna opravila v zvezi z gospodarjenjem s skladom stanovanj, stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov v družbeni lastnini.

2. Vzdrževanje, prenova in nadomeščanje stanovanj in stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov ter oprema.

3. Izdelovanje strokovnih podlog za pripravo prostorskih izvedbenih aktov ter tehnično strokovnih nalog pri urbanističnem in prostorskem načrtovanju in izdelovanju tehnične dokumentacije za objekte.

K tem trem osnovnim dejavnostim so priključene vse druge dejavnosti, ki sta jih do sedaj opravljali obe TOZD — BUSP, in sicer tako, da so pri prvi dejavnosti še vse tiste, ki spadajo po strokovni in samoupravni opredelitvi v pristojnost investitorjev in uporabnikov stanovanj in stanovanjskih hiš, to so: gradbeni in finančni nadzor nad gradnjami in opravljanje investitorskih opravil. K drugi dejavnosti se priključuje oskrba s toplotno energijo. V tretji dejavnosti pa so združene naloge in opravila prostorskega načrtovanja in izdelave projektne in druge tehnične dokumentacije za investicijske objekte.

Organizirajo se torej tri delovne organizacije in dve upravni organizaciji pri občinski skupščini, ki jih določa zakon o stavbnih zemljiščih, to je SKLAD STAVBNIH ZEMLJIŠČ (predlog odloka o ustanovitvi sklada je dan v javno obravnavo). Zakon o urejanju naselja in drugih posegov v naselja in drugih posegov v prostor pa nalaga občinski skupščini ustanovitev samostojne upravne organizacije za urbanistično planiranje pri občinski skupščini. Ti upravni organizaciji nista predmet predstavitve organizacijskih sprememb BUSP, čeprav se del nalog in opravil, ki so jih sedaj opravljali delavci v enoti urbanizem in enoti urejanja stavbnih zemljišč, prenaša v te upravne organizacije.

V našem primeru gre za tri delovne organizacije, katerih organiziranost bi bila naslednja:

1. Prva delovna organizacija je DOMINVEST. To je samostojna delovna organizacija s popolno odgovornostjo, ki posluje s svojim žiro računom. Znotraj organizacije sta organizirana dva sektorja:

● sektor za GOSPODARJENJE S STANOVANJSKIM SKLADOM, v katerem delujeta dve delovni enoti:

— tehnično vodenje sklada,

— finančno vodenje sklada,

● sektor za NOVOGRADNJE, v katerem sta dve delovni enoti:

— investitorstvo,

— nadzor.

Pravne, kadrovske, administrativne in finančno-računovodske naloge opravljajo delavci v strokovni službi za oba sektorja.

Glavna dejavnost delovne organizacije DOMINVEST je opravljanje strokovnih opravil v zvezi z gospodarjenjem s skladom stanovanj, stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov v družbeni lastnini in obsega:

1. Sestavljanje predlogov za investicijsko vzdrževanje stanovanjskega sklada.

2. Organiziranje vzdrževanja po sprejetem investicijskem programu ter izdelava potrebnih poročil za skupnost.

3. Priprava potrebnih podatkov za sklepanje pogodb med skupnostmi stanovalcev in etažnimi lastniki.

4. Organiziranje, vodenje in izvrševanje finančne, materialne in tehnične evidence ter dokumentacija celotnega sklada stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov, vključno z denarnimi sredstvi.

5. Organiziranje in izvedba primopredaje stanovanj.

6. Organiziranje pobiranja in pobiranja stanarin in najemnin.

7. Organiziranje vzdrževanja stanovanjskih in poslovnih objektov ter opravljanje drugih strokovnih opravil v zvezi z gospodarjenjem s stanovanjskimi hišami in stanovanji v družbeni lastnini na podlagi dolgoročne pogodbe, sklenjene s Samoupravo stanovanjsko skupnostjo občine Jesenice ali pogodb, sklenjenimi s skupnostmi stanovalcev oziroma hišnimi sveti.

8. Opravljanje finančnih, računovodskih, statističnih, pravnih in drugih opravil za druge.

Stranske dejavnosti:

1. Izvajanje investitorskih opravil v družbeno usmerjeni stanovanjski graditvi, ki obsega:

— izdelava predlogov za investicijske odločitve,

— izdelava investicijskih programov,

— strokovno vodstvo pri izdelavi tehnične dokumentacije,

— izdelava samoupravnih sporazumov o združevanju soinvestitorjev in združevanju sredstev soinvestitorjev,

— izbira izvajalskih organizacij, oddajanje objektov v graditev in sklepanje pogodb z izvajalskimi organizacijami,

— dogovarjanje cen, rokov graditve,

— druga opravila, ki jih mora opraviti investitor družbeno najemnih stanovanj v DUSG.

2. Strokovno nadzorstvo nad gradnjami objektov, ki obsega:

— nadzor nad kvaliteto del, uporabo predpisov, standardov, normativov in usklajenost s predpisi,

— nadzor nad vgrajenimi materiali, napeljavami, napravami, opremo,

— nadzor gradnje in usklajenost s tehnično dokumentacijo, nadzor nad uporabo sredstev in dogovorjenimi roki,

— vlaganje zahteve za tehnični pregled objektov in sodelovanje pri tehničnem pregledu ter pripravi vse potrebne dokumentacije za komisijo za tehnični pregled,

— po opravljenem tehničnem pregledu skrbi za odpravo napak, ugotovljenih pri tehničnem pregledu, in napak, nastalih v garancijskem roku, in opravi vse potrebno za poizkusno obratovanje,

— organizira oddajo objektov, naprav in prostorov v njem investitorju oz. soinvestitorjem,

— opravlja vsa druga dela in opravila v zvezi z gradnjo objekta, ki spadajo v krog investitorjevih nalog.

V smislu 7. in 46. člena zakona o stanovanjskem gospodarstvu ima glavna dejavnost te delovne organizacije posebni družbeni pomen. Ta družbeni pomen se kaže zlasti v samoupravni organiziranosti delovne organizacije, ne samo glede udeležbe delegatov v delavskem svetu, kjer so poleg šest delegatov iz DO še trije delegati uporabnikov, ki jih delegira zbor uporabnikov pri Samoupravi stanovanjski skupnosti in delegata v odboru za samoupravo delavsko kontrolo, temveč gre tudi za povezavo in medsebojne odnose delovne organizacije s skupnostmi stanovalcev

in stanovanjsko in komunalno skupnostjo v občini.

Delavci v delovni organizaciji bodo opravljali dela in naloge po pogodbah o svobodni menjavi dela, in sicer tako, da je med DO in skupnostmi stanovalcev sklenjena dolgoročna pogodba za strokovna opravila v zvezi z gospodarjenjem stanovanjskega sklada. Po dolgoročni pogodbi s stanovanjsko skupnostjo opravlja DO tudi naloge in opravila glede organizacije vzdrževanja in sredstev investicijskega vzdrževanja in amortizacije. Z dolgoročno pogodbo med DO in stanovanjsko skupnostjo bodo urejena medsebojna razmerja glede opravljanja investitorskih del v DUSG, naloge gradbenega in finančnega nadzora pa bodo urejene po vsakokratni medsebojni pogodbi.

Sodelovanje z drugimi udeleženci v medsebojnem poslovnem sodelovanju, zlasti gre za soinvestitorje v DUSG, komunalno skupnostjo bo urejeno z medsebojnimi pogodbami oz. sporazumi.

Obseg dela se od sedanjega bistveno ne povečuje, razen, če tega ne bodo narekovala potrebe pri gospodarjenju s stanovanjskim skladom, ali pa novogradnje. Predvideno je 29 delavcev: ob organiziranju 22, pozneje pa se število poveča za sedem delavcev. Iz prikaza ekonomske upravičenosti, podatki za prikaz so vzeti iz srednjeročnega razvoja stanovanjskega gospodarstva, ugotovimo, da je pričakovani:

celotni prihodek	44.180.000 din
dohodek	35.900.000 din
dohodek na delavca	1.635.455 din
akumulacija v dohodku	13,84 %
OD + SP v dohodku	68,09 %
programirani OD/doh./bruto/mes.	85.227 din.

Iz ekonomskega prikaza v elaboratu izhaja, da je ocena dokaj realna in bi le izjemno neugodno razmere lahko vplivale na zmanjšanje obsega dela delavcev in s tem slabši poslovni rezultat.

2. Druga organizacija je delovna organizacija za VZDRŽEVANJE IN OGREVANJE STANOVANJ (ime še ni določeno). To je samostojna delovna organizacija s popolno odgovornostjo, ki posluje s svojim žiro računom. V svoji sestavi ima tri delovne enote:

— vzdrževanje stanovanj in objektov,

— vročevod,

— lokalne kotlovnice.

Glavna dejavnost te delovne organizacije je vzdrževanje, prenova in nadomeščanje stanovanj in stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov ter opreme in obsega:

1. Izvajanje obrtnih instalacijskih del za naslednje stroke: krovstvo, kleparstvo, ključavničarstvo, mizarstvo, tesarstvo, zidarstvo, steklarstvo, pečarstvo, teracerstvo, elektroinstalaterstvo, vodoinstalaterstvo in temu sorodna dela.

2. Opravljanje servisov oz. popravil razne opreme, vgrajene v stanovanjske in druge objekte.

Stranska dejavnost je centralna oskrba s toplotno energijo in obsega:

1. Dobava in pretvorba vroče vode iz sistema centralne oskrbe s toploto.

2. Proizvodnja in dobava tople vode iz lokalnih sistemov.

3. Organizacija in izvedba omrežja in izmenjevalnih postaj sistema centralne oskrbe s toploto in lokalnih sistemov.

4. Izvajanje notranjih instalacij centralne kurjave.

5. Vzdrževanje toplovodnih naprav.

6. Opravljanje prevozov za druge.

Obe dejavnosti te delovne organizacije spadata med dejavnosti posebnega družbenega pomena. Tako jih opredeljuje zakon o stanovanjskem gospodarstvu in zakon o komunalnem gospodarstvu oziroma odlok o komunalnih dejavnostih občine Jesenice.

Predlog te delovne organizacije z združitvijo vzdrževanja stanovanj in oskrbo s toplotno energijo ne izhaja iz proizvodne ali poslovne medsebojne povezanosti. Predlog organizacije izhaja zlasti iz naslednjih ugotovitev:

— da obe enoti večji del sredstev prihodka pridobivata iz stanovanjskega gospodarstva,

— da sta že do sedaj bili vključeni v eno TOZD, se uspešno razvijali in tudi v posameznih manj pomembnih primerih dopolnjevali,

— da sta po številu zaposlenih delavcev precejšnji za organiziranje dveh DO, ki bi imele vse možnosti zadovoljevanja samoupravnih in drugih pravic in obveznosti,

— da so režijski stroški skupne organizacije manjši kot ločenih organizacij,

— da je predlagana oblika organizacije začasna in traja največ dve le-

ti, v tem času pa je potrebno predlagati ustreznije rešitve v obliki organiziranja v novo DO glavne ali stranske dejavnosti,

— da v tem času ni dovolj obdelano združevanje vseh obrtno storitvenih dejavnosti, tako da bi tovrstno združevanje dela in sredstev bilo uspešno opravljeno.

Vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih objektov ni funkcionalno vezano na stransko dejavnost te delovne organizacije. V perspektivi je razvoj vzdrževanja potrebno reševati v samostojni organizaciji obrtnih storitev vseh vrst, ki so v občini dokaj slabo razvite ali pa razvoj vzdrževanja reševati z združevanjem vseh sedaj razdrobljenih obrtno storitvenih dejavnosti, ki imajo vzdrževalno storitveno funkcijo in so v delovnih organizacijah več ali manj kot privesek brez začrtanega razvoja.

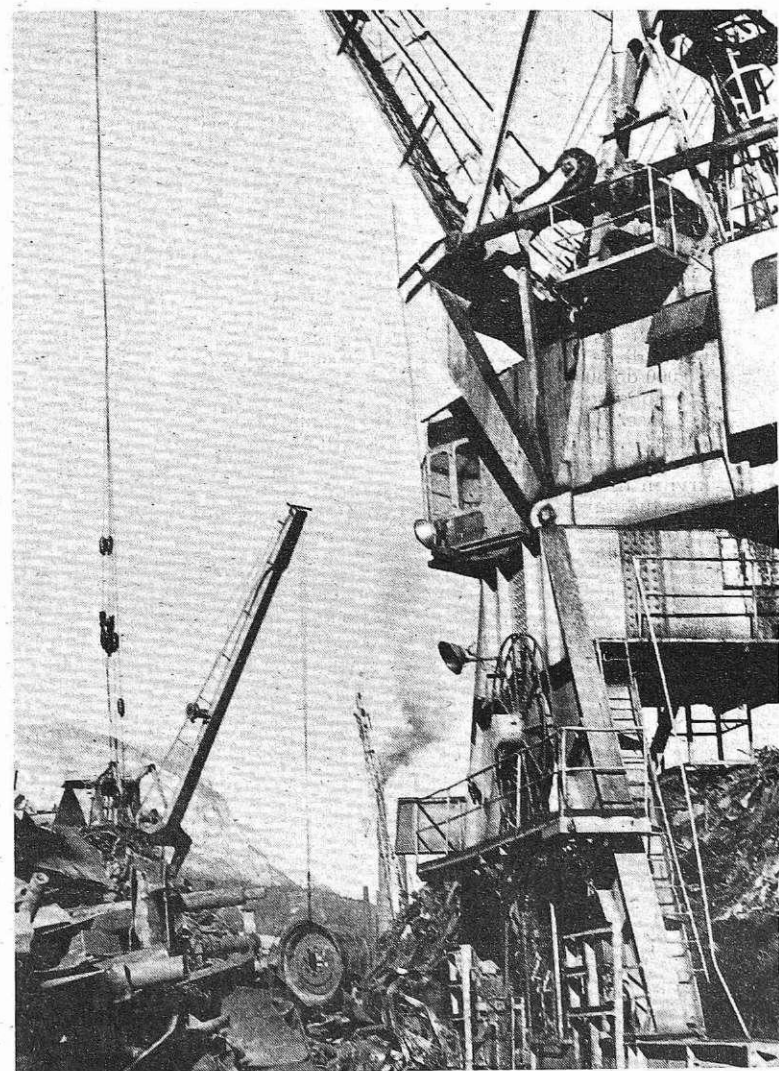
Dveletni rok, v katerem naj bi se iz te DO izločila ena od dejavnosti, daje možnost, da se DO tudi kadrovske razvije tako, da glede majhnega števila delavcev ne bi nastopale dileme o upravičenosti samostojne DO. Dejavnost vzdrževanja stanovanj, stanovanjskih hiš in v tej zvezi vse druge storitvene in obrtne dejavnosti pridobijo čas, da se ob potrebni zainteresiranosti pristojnih upravnih organov in organizacij v občini ustrezno organizirajo. Posebno aktivnost pri organiziranju te smeri dejavnosti mora opraviti Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice v sodelovanju z vsemi

skupnostmi stanovalcev. Ob slabo razviti obrtni dejavnosti z zasebnimi sredstvi, da ne govorimo o storitveno obrtni dejavnosti z družbenimi sredstvi, je nemogoče to dejavnost prepušiti stihiskemu razvoju, še zlasti ko storitvena, obrtna in vzdrževalna dela niso stimulirana z večjo možnostjo pridobivanja dohodka od v novogradnjah.

Samoupravna organiziranost delovne organizacije je predlagana tako, da v njenih samoupravnih organih sodelujejo delegati uporabnikov. Ker se dejavnost DO veže v stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, bodo v samoupravnih organih sodelovali delegati, ki jih bo imenoval zbor uporabnikov stanovanjske skupnosti za stanovanjski del nalog in zbor uporabnikov komunalne skupnosti za naloge iz komunalnega gospodarstva.

Iz ocene pričakovanih poslovnih rezultatov lahko delavci te DO po cenah, ki veljajo za leto 1985, realizirajo 246.630.000 din celotnega prihodka. Porabljena sredstva v tej dejavnosti predstavljajo visok delež v celotnem prihodu, kar 79 %, tako da bi bil pričakovani dohodek 51.800.000 din oz. 21 % v celotnem prihodu. Pri 34 zaposlenih delavcih v začetni fazi predstavlja v delitvi dohodka 1.523.000 din dohodek na delavca. Akumulacija v dohodku je 21 %, OD + SP v dohodku 61,00 % in obveznosti iz dohodka 18,00 %. Taki rezultati so dosegljivi pod pogojem dobro organiziranega in kvalitetno ter pravočasno opravljenega dela.

nadaljevanje

Pod žerjavi. (Foto I. Kučina)

PROGRAM DELA DRUŠTVA INVALIDOV

Sekretariat odbora Društva invalidov Jesenice je na svoji 12. seji pregledal izvrševanje programa dela društva za drugo četrtletje in ugotovil, da je bil izveden uspešno in množično.

Društvo skrbi za tedenska letovanja in druga družabna srečanja. Tako so po programu v drugi polovici leta predvidene naslednje večje akcije:

24. avgusta — V. tradicionalni piknik za člane na Poljanah z bogatim srečelovom. Tudi rekreativne dejavnosti ne bo manjkalo.

7. ali 14. septembra — dvodnevni izlet v Pomurje, srečanje s člani pobratenega društva iz Murske Sobote.

6. septembra — po koledarju ZDI Slovenije bo rekreativno športno ekipno tekmovalstvo v balinanju.

15. septembra — enodnevni izlet v Novo Gorico na razvitej prapora Društva invalidov Nova Gorica. Možen ogled Brd po novi cesti. Potuje se z vlakom (tudi avtobus).

22. septembra — 7-dnevni zdraviliški-rekreativni oddih v Lipiškem toplicah — Lipik. Cena tedenskega

penziona in prevoz z avtobusom v obe smeri je 16.500 din.

1. oktobra (posezona) 7-dnevno klimatsko letovanje na Malem Lošnju. Dokončna cena tedenskega paketa še ni znana (informacija v aprilu — dnevni penzion 1.375 din).

V septembru je predviden trodnevni izlet v počitniški dom upokojencev v Izolu. Cena dnevnega penziona je 2.100 din.

8. novembra — 7-dnevni zdraviliški oddih v hotelu Lipa v Lendavi. Tedenski paket — polni penzion, zdraviliški pregled, tri fizioterapije, kopanje v bazenu s termalno vodo stane 13.644 din brez prevoza.

Vse informacije dobite pri poverjenikih ali v pisarni društva. Prijave že sprejemajo. Pri prijavi je treba vplačati akontacijo v znesku 3.000 din za tedensko letovanje, ostali znesek pa je treba poravnati do začetka letovanja.

S prijavi pohitite, ker je za nekatera letovanja število omejeno.

Pomenek (foto B. Grce)

JULIJAN O

Kako potem pristopimo k realizaciji. In tako dalje in tako naprej.)

Trenutek razsvetlitve je nastopil, ko je Julijan prebral prvo točko. Stvar ga ni mogla pustiti hladnega. Končno je Juliette njegova soimenjakinja. Končno tudi ni nikoli puščal vendar priložnosti, če se je ponujala, da bi pokukal v skrivne teme ženske duše: in ali ni ta Juliette v tem pravilniku posredovala ključno skrivnost ženske duše, kaj ni v njem zakonit sistem, ki se ga nemara vse ženske v vseh časih, se pravi od vekomaj poslužujejo?

Julijan je prebral pravilnik skrbno do konca, nato pa je zaprl knjižico in jo položil na sredo recepcijskega pul-ta. Ob drugih priložnostih jo je po uporabi vsakokrat spravil v aktovko.

K temu bi lahko dodali še naslednje: Juliettin pravilnik je zapisan na začetku enote, ki ima naslov *Diktat*, in ki se začne na 159. strani. Julijan je bil kratke enote ni prebral do konca. Očitno mu skrivnostni naslov (ker kaj ima diktat opraviti s sistematičnimi pripravi za sladostrastje?) ni zbuja nobene potrebe, da bi razrešil uganko, ki se v njem skriva. Če je že diktat, pa naj bo diktat! Zanj je bilo pomembno, da je v tem hipu rešil neko drugo uganko.

V tem hipu se mu je, sprva res samo v bežnih obrisih, pokazal ves potek Špeline in Alfonzove človeške komedije. Trenutki, na katere se naša Goslačeva vizija, padejo natančno v petnajsti dan Špeline tihe vzdržnosti. Špela te metode ni uporabljala, ne da bi se o njej dogovorila s svojim partnerjem. Prav v tem grmu pa tiči zajec, namreč v dvomih, ki vedno tičijo v takih dogovorih. Kateri datum je mišljen kot mejni datum nekega roka? Kako je treba razumeti tisto »petnajsti dane? Vključno ali ne vključno? Špela je menila, da bi vzdržnost trajala celih petnajst dni, Alfonz pa je bil prepričan, da je prav petnajsti dan tisti, ko bosta spet stopila na pot sladostrastja.

V prikazovanju tega momenta je bila Goslačeva vizija nenavadno natančna: nikakor ni naključje, da je črni močiv usmeril kamero na Alfonzov obraz, da je lahko posnela, kar je bilo tam zapisano: posnela je izraz sladostrastneža, ki meni, da je zdaj napočil tisti trenutek, sveti trenutek, ko nehajo veljati postna pravila.

Postalo je jasno, zakaj se je Špela na roka ob na videz nedolžnem dotiku odmaknila, ko da je tam kača, ne pa kosmati in topli hrbet Alfonzove roke.

Nič manjša ni trdnost, ki jo ta pogled vnaša v razumevanje Alfonzove »bolešne občutljivosti«: človek, ki se je na ta dotik pripravil skozi obdobje dveh luninih men, bo v tako plaho približevanje položil več, kot si lahko sploh zamislimo. Vse to pa nam ostane uganka, če ne poznamo Juliettinega pravilnika.

Po malici je Julijan nadaljeval z branjem *Humboldtove oporoke*. Do konca sihta je prebral nekaj več kot sto strani, prvi jutranji odhajalci so prišli dol po stopnicah malo pred pol peto, v dnevniškem zapisu, ki ga je pisal sedmega junija pozno dopoldne, ni omenil ne Rolanda Barthesa, ne markiza de Sade ne de Sadove junakinje Juliette.

8. 6. 1978

V obleki sem prinesel duh po recepciji. Kakšen duh je to? Po postnem cigaretne dimu, po tistih velikih prašnih zavesah, po plastični prevleki naslanjačev? Govorim seveda o nočnem duhu, ki je usedlina in ostanek.

Davi sem imel incident z nekim gostom, postavnim in lasatim možakarjem. In seveda prijaznim. Očitno je bil s Primorskega, pa ne tiste prostodušne klepetave in razorožujoče sorte Primorec kot tovariš Jelovšek. Hotel pa je govoriti. In ker je slišal Vlasto, kako me je poklicala po primku, se je pozanimal, če sem kaj v sorodu s »slikarjem Podbevškom«. — Podbevšek ni slikar, Podbevšek je pesnik, sem rekel. Ni mi takoj verjel. Razložil sem mu, kako je prišlo do njegove zmote, povedal sem mu, da je taisti Podbevšek napisal tudi knjigo o nekem znanem slikarju. O Groharju. Torej, vseeno, ste vi v sorodu z njim, je silil dalje. Z Groharjem? sem ga vprašal.

Ko se je to dogajalo, sem se ravno odpravil domov. Zdi se mi, da me je gledal zviška, pa vseeno nekam prijazno. Mogoče ima rad odrezave gostinske delavce, da si ob njih brusi nastop.

Zakaj temu pravim incident? Domov sem prišel malce zamorjen, pa ne zaradi izgovorjenih besed. Se mo-

goče podzvestno bojim, da me bo danes ali jutri opomnil kdo iz uprave? Naj bom bolj vljuden z gosti? Ni to. Preden sem odšel iz avle, sem se vseeno ozrl nazaj, primorski poslov-než je še vedno stal tam ob pultu s privzdignjeno brado in gledal za mano. In se mi nasmehnil.

Zoprni občutek, ki je prišel za mano, izvira od tod, ker sem se, proti svoji volji, tudi sam nasmehnil.

Zakaj se mi je tudi mudilo domov? Pravzaprav nisem bil posebno truden. Ve se, kam bi se mi lahko mudilo, če bi bil truden: v posteljo. Ali pa vsaj sém, v to sobo, kjer lahko počnem, kar me je volja, zeham, pridim, pišem romane. Kjer se ne pišem Podbevšek, ampak Pixatelli — česar razen mene nihče ne ve.

Obšla me je čudna ideja, da je Jasna zdaj — že ves čas, odkar se je odpeljala s tistim avtobusom — kje? —

— tam, pri Svetlani.

Ne govorim o Jelovškovi Jasni, to lahko vidim tam čez na balkonu, se pravi, še včeraj popoldne sem jo videl tam. Pač pa o tisti drugi, tisti, ki je še pred dobrim tednom ležala med mojimi rjuhami. Da sta skupaj tam v Svetlanini novi sobici, in da prijateljsko klepetata o študijskih problemih. Čeprav vem, kakšen odpor sta čutili zadnje čase druga do druge. Ne izražam se preveč precizno.

Ta čudna ideja je kajpak prišla iz utrujenosti. Ni se mi pa pritaknila kar tako, brez vsake osnove, obesila se je na resnični dogodek, na Svetlanino izjavo. Na tisto, kar je rekla zadnjič tam na robu pločnika: da ima zdaj končno sobo, v kateri lahko sprejema obiske. Kaj ni bilo to rečeno z določeno skrito tendenco? Kaj mi ni mogoče pri tem namignila, kaj če bi šla midva zdajle tja in se nekaj časa skupaj dobro imela? Razložilo sem čutil, da ni bilo to. Res je, pomenilo je *priidi enkrat tja*. Pomenilo pa je tudi *priidi enkrat tja, čaka te presenečenje*. Vsaj tako sem razbral njen nasmešek.

Sveti goslač bi za te blodnje zlahka našel prave besede. Taki fantazmi se radi zapišejo v polje Želje, bi rekel. Ne vedoč, da si lahko take razlage vedno sam poiščem v kakšni učeni razpravi, pri kakšnem mojstru pravoverne psihoanalize.

Zanimivo bi bilo vedeti, ali bom že v teh dneh zmoget dovolj poguma: ali si bom res šel ogledat tisto novo sobico. Kar tako — da bi videl, ali misli resno — sem jo vprašal, na katerem koncu Ljubljane je to. Resno in preprosto je povedala naslov: Opekarska cesta, številka ta in ta.

Kakšno presenečenje me tam čaka, prijetno ali mučno? Recimo, da tista ideja ni brez podlage. Si ju res želim imeti skupaj?

Prihodnjič se bom odpravil naravnost na Opekarsko cesto, pa čeprav mi nekaj pravi, da sem mogoče pri tem le skrivni samoučitelj, nekdo, ki išče, kje bi se lahko spet opekeli prste.

Prav tako ne smem zamuditi gospoda Lucija v Waldorf-Astoriiji. Julijan O. se bo prikazal tam ob uri, ki mu jo je povedal Podbevšek.

Zdaj gotovo ne bi mogel zaspiti. Lahko pa si postavim ležalni stol ven na balkon.

Zgodilo se je nekaj nepredvidene-ga. Šel sem na pošto in poklical številko, ki mi jo je dala Jasna (»Samo, če bo kaj nujnega!«)

Res je tam, trenutno pa je šla ven na nekakšen seminar.

JULIJANOV HABITUS (Skica.)

Včasih te pogleda v obraz nekam božjastno presunljivo, drugače pa je v občevanju priljuden. Kakor kakšen dobro vzgojen mladostnik. Pozdravlja *dan*, *jutro* ali pa *Zdravo, Fonz!* — Včasih misli, da se mora komu dobrikati (tudi kadar to sploh ni potrebno).

Skrbno pazi, da se mu ne bi kdo smejal za hrbtom, pa četudi le zavoljo preširokih ramen. Raje se drži malce zgrbljeno, da ne bi kdo pomislil, da se hoče bahati z razvitostjo. Drugače pa je srednje postave in še kar krepek. Nežne poteze na obraz, skoraj kakor pri kakšnem asteniku: to pride od zaljubljenosti vase.

Striže se sam in si skrbno zakriva plešo s počez napeljanimi lasmi. Tega (da ima plešo) baje še nihče ni opazil.

OPOMBA: Zakaj Julijan v tem času (junija 1978) bere prav to knjigo, namreč Barthesove slavošpeve markizu de Sade? To priča o bolnem nagnjenju do samoraziskovanja. Pri tem vrta v čisto določeno smer: tam spodaj se baje skriva sadomasohizem, pasivna homoerotika, analni erotizem: Julijan se torej kakor kak junak iz starih časov podaja v zmajev brlog, rad bi se soočil z bogovi

podzemlja. Bi bil rad požrt s kožo in kostmi?

To je v skladu z njegovim značajem. Mogoče skuša odgovoriti na vprašanja, ki mu jih zastavlja življenje: zakaj je tako sam, zakaj ni tak kot vsi, zakaj nima pravih prijateljev?

Včasih so ti namigi (na primer ob obisku javnega WC-ja, ko ga je neznan šaljivec zgrabil za rame in ga simbolično — z besednimi-namigi — pobuzariral) vražje otipljivi. Julijan takrat začuti, da mora odgovoriti na te namige. Njegov odgovor je tak: sam bo šel tja dol v zmajev brlog, spogledal se bo z gospodarjem mafije iz oči v oči, — natanko tako, kot se to dogaja v kriminalkah. Seveda pa bo to pot prehodil najprej v mislih, ob branju izvlečkov iz markiza de Sade. V tem njegov lik nekoliko odstopa od standardnih junakov kriminalnih zgodb. Julijanov pogled na te zadeve — na podzvest, na otroške travme in sploh na te šose — ni in ne more biti nedolžen. Za to je že poskrbel tovariš Jelovšek, ta ga je izobraževal v tej smeri. Julijan se je zmožen osumiti česar koli, seveda samo na ravni Željā in Poskusov. Natanko tak je bil baje tudi slavni markiz de Sade: pravijo, da je tudi on uresničil le nezaten delček tega, o čemer se je tako na široko razpisal. Julijan s temi miselnimi mahinacijami morda zakriva (sam pred sabo) nekaj bolj otipljivega. Kaj bi lahko to bilo? V njegovih starih zapiskih najdemo namige na nekakšno »izgubljena leta«.

Vendar: do konca »njegovega« romana je še daleč.

V JULIJANOVEM privatnem dnevnem jeziku pomeni mafija (ali podzemlje) isto kot sanje in podzvest.

SRBOHRVAŠKI prevod Barthesovih esejev (Rolan Bart: *Sad, Fuzije, Lajola*) ima v kolofonu letnico 1979. To je kajpak tiskovna pomota: to črno knjižico je bilo mogoče kupiti v ljubljanskih knjigarnah že v začetku 1978. leta.*

* Julijanov izvod je bil kupljen v Partizanski knjigi na Trgu revolucije. Lahko domnevamo, da si te knjige ni hotel izposoditi v Mestni knjižnici, zakaj: knjiga o markizu de Sade zanj ni potrošni material, ampak investicija.

OSNUTEK ZA (ČETRTO) POGLA-VJE

Ne poj mi žalostnih pesmi, je rekel Sveti goslač, ki je prav ta hip odgrl neslišno vižo na nevidnih goslih: namreč tako, da se je s prsti leve roke držal za nos, z desno pa je medtem krožil po zraku, ko da z njo vodi violinski lok. Julijanu bi bilo ob tem nemara laže pri srcu, če bi si lahko rekel: To je vesela psihoza. Če je to sploh prava psihoza? To so le psihotične epizode, torej epizode ve-sele psihoze.

Dejansko je bil kakor na trnih, pa čeprav je sedel na videz mirno na klopci pod starimi kostanji. Kdo drugi bi se ob Goslačevih norčijah smejal, Julijanu pa ni bilo do smeha. V Goslačevem nenavadnem obnašanju je bilo kljub vsemu nekaj rezkega. Očitno mu je nekaj zameril. Nečesa, kar je Julijan minuto pred tem ne-predvidno izustil, ni mogel prenesti, ne da bi se potem olajšal. Julijan je bil mnenja, da so Goslačevi (pa ne samo njegovi) simptomi nekaj, pri čemer so do neke mere soudeleženi vsi njegovi bližnjiki. To mu je v tem smislu razložil primarij Graščine, imela sta namreč izčrpen pogovor, preden je dobil Julijan dovoljenje, da sme obiskovati bolnega prijatelja.

(nadaljevanje)

Grozljiva tiho-ta, ki jo je motilo le brnenje motorja, je bila polagoma premagana. Policist je sam pomagal, ko je rekel tisto o poznanstvu!

Po dolini, ki je ostajala za njimi, so hitro zvedeli, kaj se je bilo zgodilo. To je obersturmführer tudi hotel. Ženice na njivah so nehale delati. Od dela razpokane roke so dvignile k čelu in se pokrile. Srca so vztrepetala v strahu. Obersturmführer je dosegel svoje. Nehote pa je poskrbel tudi za sovražstvo in vera v tretji rajh je bila omajana bolj kot poprej. Tudi obersturmführer ni mogel vedeti vsega. S strahovanjem ni mogel zasejati privrženosti in ljubezni. Preračunljivost se je sprevrgla v nasprotje.

Ogrožene je to zdaj vse bolj povezovalo. Nekaj jih je izginilo v gozdove. Število partizanov je raslo. Strah je naganjal ljudi k odločitvam.

Morda so se vozili slabo uro, ko se je kamion ustavil na obzidanem dvorišču zastraženih zaporov v veliki, sivo pobeljeni zgradbi. Vse tri so spehali z vozila in jih takoj ločili. Dva močna stražarja sta Aleša med radovednimi pogledi uniformirancev odgnala skozi več vrat in mu pomagala priti v temen, samotni hodnik. O tem hodniku in zaporih je Aleš že marsikaj slišal.

Tu se torej začneja konec, ga je zbadlo, ko je ogledoval debele stene in z železom zavarovane odprtine srednjeveške graščine. Oziral se je okoli sebe in se bal, da bi srečal še kakega znanca. Če so zgrabili Goloba, so prav gotovo še koga. Eden izmed stražarjev je tedaj nekaj zapil, in odprla so se velika in močna vrata. Aleš je pričakoval, da ga bodo pahnili v samico, toda zgodilo se je drugače. Lovili so ga kot redko divjačino, zdaj pa se je znašel v svetlem prostoru, kjer se je gnetlo, prestopalo in poležavalo kakih trideset, morda tudi več moških. Koli-kor je mogel na hitro ugotoviti, ni bilo med njimi nobenega znanca. Sicer pa je bil od pretepanja še tako slab, da si je s pomočjo stražarjev takoj poiskal prostor blizu okna.

Stražarja sta odšla, ne da bi mu storil kdo kaj žalega in tudi nobenemu drugemu ne. Le eden je moral zavpiti povelje, s katerim so vedno spravljal na noge vse zapornike, kadar so morali pozdravljati uni-

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

30

povest

formirance. Še enkrat je preletel sojetnike, in ker so ob tem vsi molčali in ga samo vprašujoče gledali, je legel na suknjič ter se zazrl v strop.

Moram se zbrati in urediti misli, se je spodbujal. Zakaj so me vtaknili med to množico? To ni brez pomena. Kaj bodo hoteli od mene? Zdaj bom nemara srečal tudi Filipa? Je izdajalec ali ni? Pokazati se mora kmalu. In kdo vse bo še tu? Martina? Nemara je zdaj že v bataljonu. Da bi le bila ... Vedo, koliko vem, zato bo treba kaj priznati. Ne, za menoj zaradi mene ne sme nihče! Če bodo videli, da sem pripravljen povedati malo, bodo hoteli še več. In kar tekmovali bodo, kdo me bo znal bolj ožeti. Tudi če bi jim pripovedoval laži, če bi jim vrget prazno kost, bodo to takoj oznanili ljudem. »Hauptbandit« govori, on vas že drugič spravlja v nesrečo. Ni dovolj, da vas je zapeljeval, zdaj vas bo še pokopal! Ne, ne bodo me, naša srečanja bodo drugačna, pa če vame spuste vso elektriko! ... Kako bo z Goloboma. Čudno, da so zaprli oba hkrati? Kaj je z otroki? Tako je torej gestapovsko kolesje. Bomo videli. Lahko me pokonča, toda potegnili vase me ne bo.

Bolečine so ključale v njem, toda preglašal jih je občutek krivde. Ne več zato, ker so ga ujeli tako zlahka, vse bolj je prenikala vanj zavest slabosti in počasnosti pa tudi naivne sentimentalnosti, ki si jo je bil dovolil v zvezi s Filipom. Moral bi ga zgrabiti! Če se je motil, je bil še vedno čas, da bi to popravil. Zdaj te možnosti ni več! In koliko jih bo šlo zaradi tega morda še v smrt. Zakaj ni Filipa pokončal pri zadnjem srečanju? Bolje enega več kot dva premalo, da večina ostane. Če drugega ne, gestapovske štrene bi bile s tem prav gotovo vsaj nekaj časa zmešane. Zdaj bodo to plačevali tudi drugi. Mar ni zaradi tega največji krivec. Prvi za izdajalcem?

Zaprta prostor, molčeči sojetniki, gestapo, negotovost in bolečine, ki so ga kar naprej opominjale na nevarnost, vse to mu je ta trenutek ohromilo misli. Pajek ga je nagnal v mrežo. Toda od njega ne bodo zvedeli nobenega imena, nobene besede, ki bi naredila ali povečala škodo! To je še edino, s čimer se lahko upre in opere pred svojo vestjo!

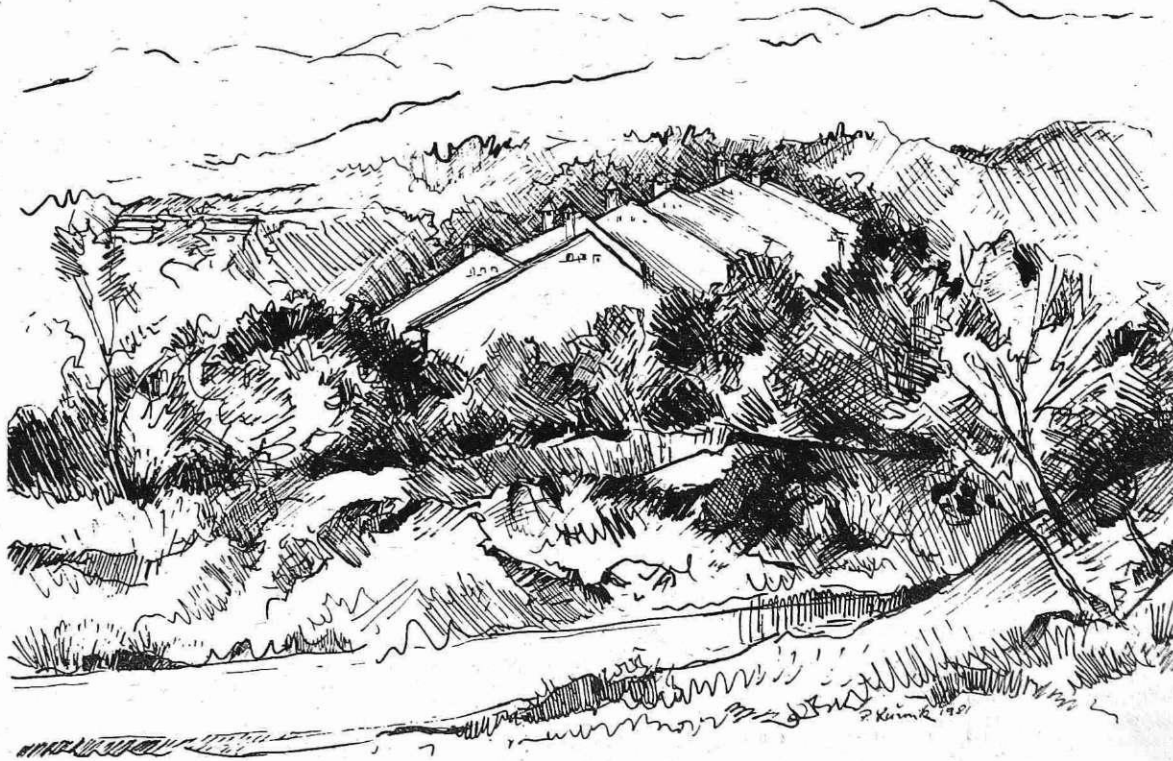
Mehanizem, ki ga je upravljal izkušeni obersturmführer Werner, je v Aleševem primeru začel delovati malo drugače kakor navadno. Aleš je bil zanj vreden več kakor vsota mark, ki je bila omenjena na lepakih.

In zdaj, ko je ležal med drugimi, so ga pogledi otipavali plaho, radovedno, nekaterim pa si lahko bral v očeh pomilovanje in spoštljivost. Nikomur ni ušlo, da je novinec bil že tepen, da je moral biti partizan. Toda pogovor ni in ni stekel. Ljudje v tem zadušljivem okolju so vedeli in čutili, da v takih okoliščinah ni zdravo govoriti. Saj je bila dovolj le neprevidna beseda, pa si bil zapisan smrti.

Aleš je kljub bolečinam razumel njihove poglede. Strahoma je tudi spoznal, da so ga nekateri med njimi celo prepoznali. Slika na lepakih. In že je dojel, čemu so ga potisnili med množico in ne v samico. Gestapovske metode in beganja ...

Zdaj se je še bolj zavedal, da mora zbrati vse moči, kar mu jih je še ostalo, da bo kos zasliševalcem. Tako čudno ga gledajo? Morda se moti, pa so ga nekateri vendarle morali spoznati. Morda pa tudi ne, ker je poračen, zdelan in zmršen? Podoba je drugačna?

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Zaradi odločitve 120 od 164 delavcev TOZD Vzdrževanje v Verigi Lesce, da izstopijo iz Zveze sindikatov Slovenije, je v tej največji delovni organizaciji v občini nastala izredno mučna in zapletena politična situacija, ki je imela velik odmev tudi v širšem slovenskem in jugoslovanskem prostoru. Povod za takšno odločitev delavcev so bili neprimerljivo visoki osebni dohodki občinskih funkcionarjev, ki so jih prejeli v začetku avgusta po poročanju za nazaj na osnovi družbenega dogovora o OD voljenih in imenovanih funkcionarjev. Zaradi teh dogodkov v Verigi je bilo več sestankov DPO v TOZD Vzdrževanje in na ravni delovne organizacije, na katerih so podrobno ocenjevali razmere in informirali delavce, kako je prišlo do omenjenih neskladij.

● Predsednik OS Radovljica Bernard Tonejc je 21. avgusta sklical sejo predsedstva občinske skupščine, na kateri so presojali uresničevanje sklepov 32. seje vseh treh zborov OS Radovljica ter določili dnevni red 33. seje zborov, ki bodo 25. septembra 1985. Proučili so tudi poročilo o porabi sredstev občinskega proračuna za dejavnost skupščine in njenih organov v prvem polletju 1985.

● Izvršni svet OS Radovljica je na 124. seji 13. avgusta obravnaval osnutek dogovora o usklajevanju davčne politike za obdobje 1986—1990, proučil je analizo izvajanja resolucije o uresničevanju srednjeročnega plana 1981—1985 v letu 1985 in spremembo cen komunalnih storitev v novem srednjeročnem obdobju 1986—1990. Sklepal je o izplačilu akontacij osebnih dohodkov v KŽK TOK Radovljica in Žito TOZD Triglav Gorinja Lesce po izkazanih izgubah v prvem polletju 1985. Beseda je tekla tudi o problematiki poslovanja in poslovni usmeritvi hotela Grajski dvor v Radovljici, o kateri so sprejeli več stališč. Sklepali so še o nekaterih premoženjsko-pravnih in finančnih zadevah ter o predlagani sanaciji odsekov ceste Petrovo brdo—Sorica in Soriška planina—Bohinjska Bistrica.

● Kljub počitniškem času so v pripravi na bližajoče jesenske naloge SIS družbenih dejavnosti vsi organi že začeli z redno dejavnostjo. V torek, 20. avgusta, so zasedali odbor za planiranje in finance Telesnokulturne skupnosti Radovljica, odbor za svobodno menjavo dela in planiranje Izobraževalne skupnosti Radovljica, 21. avgusta pa koordinacijski odbor za tekoče in splošne zadeve Kulturne skupnosti Radovljica. Na dnevnem redu vseh naštetih organov so bili predlogi valorizacije programov za leto 1985, bilanca prihodkov za prvo polletje 1985 in osnutek družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1985—2000 ter tekoče zadeve.

● Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na seji 15. avgusta sklepalo o izvedbi priprav na volitve v organizacijah ZZB NOV kot tudi o postopkih evidentiranja za kandidate v delegacije na občinski in republiški ravni ter v SIS. V zvezi s tem je predsedstvo naložilo organizacijski kadrovski komisiji, da oblikuje ustrezne predloge za prihodnjo sejo predsedstva. Sprejeli so tudi predlog razporeditve finančnih sredstev za delo krajevnih organizacij ZZB NOV in domičinskih odborov skupnosti borcev. Člani predsedstva pa so bili tudi informirani o zadnjih dogodkih v Verigi Lesce, ki so jih izzvali delavci TOZD Vzdrževanja z zahtevo po izstopu iz zveze sindikatov zaradi neustreznih OD.

● V spomin na 15. avgust 1944, ko je bil po ukazu vrhovnega komandanta maršala Tita ustanovljen Korpus narodne obrambe Jugoslavije — KNOJ, slavimo ta dan kot praznik granicarjev. Praznik so slovesno počastili v vojašnici »Heroja Antona Dežmana-Tončka« v Radovljici. Slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki skupščine, DPO, OZD, rezervni in upokoje-ni starešine vseh gorenjskih občin, ki so obiskali tudi karavle in čestitali varuhom naših meja.

● Po prvem krogu evidentiranja možnih kandidatov za delegate skupščine občine in SIS ter za nosilce odgovornih funkcij na vseh ravneh so opravili v primerjavi z letom 1982 le 62,4 % evidentiranj. Medtem ko so leta 1982 evidentirali 6.587 možnih kandidatov, so jih letos le 4.121. Tokrat pa je evidentirano več žensk kot leta 1982, in sicer za 3,1 %. Prav tako je za dobrih 6 % več evidentiranih kandidatov v starosti od 27 do 40 let, za 4 % pa manj v starosti do 27 let.

● V zvezi z zadnjimi dogodki v Verigi Lesce se je 13. avgusta sešlo na izredno sejo predsedstvo občinskega sveta zveze sindikatov Radovljica. Po temeljiti oceni stanja in kritični presoji dejavnosti sindikata so sprejeli več sklepov, ki se nanašajo na urejanje stanja, zlasti po odločitvi delavcev, da izstopijo iz članstva ZSS. Posebno so opozorili na naloge članov predsedstva pri realnem informiranju delavcev, zlasti kar zadeva višine osebnih dohodkov.

● Po programu usposabljanja pripadnikov narodne zaščite v delovnih organizacijah in v krajevnih skupnostih radovljiške občine se je 15. avgusta začel seminar za usposabljanje članov NZ v Vezenini Bled. Izvajalci programa so OK SZDL Radovljica, Postaja milice Radovljica in štab t.itorialne obrambe občine Radovljica.

● Od začetka avgusta je v javni razpravi osnutek družbenega plana občine Radovljica, ki je z grafičnimi prilogi razgrnjen v avli Skupščine občine Radovljica, v prostorih krajevnih skupnosti Bled in v avli Doma Joža Azmana v Bohinjski Bistrici. Občani in organizacije bodo lahko v knjige k osnutku dali svoje pripombe in predloge do 20. septembra. Vse pripombe in predloge bodo delegati občinske skupščine obravnavali na novembrski seji vseh treh zborov.

● Na pobudo komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja je Izvršni svet OS Radovljica posredoval Izvršnemu svetu SRS predlog, da se predvideni skladi stavbnih zemljišč, ki naj bi prevzeli opravila v zvezi z upravljanjem in razpolaganjem stavbnih zemljišč po občinah, konstituirajo in začnejo z delom šele po volitvah spomladi 1986, ne pa že letos, kot predlaga Izvršni svet SRS. K osnutku odloka pa je treba dodati dopolnilo s pregledom virov sredstev tega sklada in delovanjem sklada uskladiti z delovanjem komunalnega gospodarstva.

● V prvih šestih mesecih 1985 je industrijska proizvodnja dosegla kljub manj obetajočim gibanjem v četrtletju 3,5 % rast. Za 1,5 do 2 % je bila večja tudi produktivnost v primerjavi z lanskim v tem času. Največ je narasla proizvodnja sredstev za delo — kar 16,5 %. Za 10 % višja je bila proizvodnja blaga za potrošnjo in za 1,3 % nižja je bila rast proizvodnje reprodukcijskih materialov.

● Blagovna menjava s tujino je v radovljiški občini v prvem polletju 1985 v primerjavi z enakim obdobjem lani višja za

10,1 %. Konvertibilni izvoz je znašal 83,4 % vsega izvoza in je bil za 14,6 % večji od lanskoletnega. Količnik pokrivanja uvoza z izvozom je kot že nekaj let nazaj pozitiven, saj znaša 2,8. Od 12 OZD izvoznici jih ima dve tretjini pozitivni saldo blagovne menjave in le tretjina negativni.

● Uvoz v občini Radovljica je v prvem polletju 1985 dosegel 30,4 % načrtovane vrednosti. To je 4,7 % več, kot je znašal leta 1984. Kar 96 % vsega uvoza predstavlja uvoz reprodukcijskega materiala in le 4 % uvoz opreme. Treba je povedati, da je 4,7 % rast uvoza manj, kot je opredeljeno z občinsko resolucijo.

● Po podatkih za obdobje januar—junij 1985 je turistične kraje občine Radovljica v tem času obiskalo 116.758 gostov, od teh je bilo 48.483 tujcev in 68.275 domačin. Zanimivo je, da je število vseh gostov v polletju za 0,4 indeksne točke nižje od lanskoletnega števila. Bistveno nižje je bilo število domačin gostov (6,1 %), medtem ko so našli kar 10,4 % več tujih. Prenočitev je bilo več za 2,4 %, od teh tujih 2,9 in domačin le 0,6 %. Poprečna doba bivanja je ostala na enaki ravni kot lani, okoli 4 dni na gosta.

● Zaposlenost v občini Radovljica je bila v prvih šestih mesecih 1985 za 1,3 % višja kot lani, kar je v okviru resolucijskih predvidevanj. Večji del rasti zaposlenosti gre na račun gospodarstva, medtem ko se je število zaposlenih v negospodarstvu povečalo le za 0,7 %.

● V novem trgovsko poslovnem objektu v Cankarjevem naselju v Radovljici so 18. avgusta odprli tudi prodajalno čevljev kranjske Planike. V septembru bodo odprli še novo ribarnico Špecerije Bled, ki jo Radovljičani že težko pričakujejo.

● Tudi avtokamp Zaka na Bledu je v juliju presejal vse dosedanje rekorde obiska in prenočitev. V drugi polovici julija je namreč v tem kampu prenočevalo v poprečju nad 1300 gostov, pretežno tujih. Kamp v izredno lepem okolju in v bližini jezera je še posebno privlačen za kopalce in deskarje. Žal pa se ne more pohvaliti z dovolj zmogljivo prodajalno živili in drugih potrebščin za bivanje gostov.

● V nedeljo, 11. avgusta, so na Kupljeniku praznovali 60-letnico obstoja in uspešnega dela gasilskega društva Kupljenik, v katerem je kar polovica vseh moških vaščanov. Ob tej priložnosti so slovesno odprli nov gasilski dom, slovesnost popelišili z mimohodom gasilskih enot in kakor se spodobi, končali z gasilsko veselico.

● V začetku avgusta so v stavbi KŽK TOZD Radovljica v Podnartu odprli trgovino za kmete iz Lipniške doline. Razen zbiralnice za mleko je v novi prodajalni moč kupiti vse kmetijske potrebščine in opremo vsak torek in četrtek.

● V počastitev občinskega praznika so člani Gorske reševalne službe iz postaje Radovljica v soboto, 3. avgusta, popoldne na pečinah »Za počom« nad blejskim kinom prikazali reševanje ponesrečencev iz stene. Demonstracijo reševanja so si ogledali poleg domačinov tudi številni turisti.

● Letošnja kresna noč v Bohinju v soboto, 10. avgusta, ki so jo pripravili bohinjski turistični in kulturni delavci s prikazom najstarejših običajev, je bila doslej ena največjih tovrstnih prireditvev zadnjih let Pod skalco. Ogledalo si jo je nad pet tisoč obiskovalcev.

AKADEMIK MILAN VIDMAR (1885—1962) ZNANSTVENIK IN MISLEC

Ko ob stoletnici rojstva našega velikega elektrotehnikarja in šahista Milana Vidmarja zapiramo vrata elektrooddelka v Železarskem izobraževalnem centru, mi je neprijetno, kajti nisem si predstavljal, da bomo na tak način »proslavili« ta pomemben jubilej.

Namenoma sem zapisal staro ime ŽIC, saj je to naša, železarska ustanova, ki že skoraj pol stoletja vzgaja kader za potrebe Železarne. Čeprav elektriki, ki so izšli iz te šole, niso vlivali jekla, so vendarle dali neprecenljiv prispevek pri razvoju in posodobitvi naprav, če rednega vzdrževanja niti ne omenjam. Ni moj namen razpravljati o odločitvah, ki niso v moji pristojnosti. Rad pa bi se z nekaj vrsticami spomnil nestorja slovenskih in jugoslovanskih elektrotehnikov ter njegovega dela.

Sto let je minilo od takrat, ko nam je narava podarila nekaj, kar je sicer dano velikim narodom. Dala nam je človeka, misleca in velikega znanstvenika, katerega življenjska energija je bila ogromna, skoraj prevelika za enega samega človeka. Predvsem pa je bila prevelika za naš mali, slovenski prostor, kateremu pa je kljub laskavim vabilom iz tujine ostal zvest vse do svoje smrti. Študiral je klasično gimnazijo, maturiral na realni in z 22 leti diplomiral na dunajski tehniki. Čeprav je bil strojni inženir in je že tri leta po diplomi postal doktor strojnih ved, so ga privlačevala skrivnosti elektrotehnike. V urah trdega dela si je kmalu prisvojil tudi to vejo tehnike, ki je bila prav takrat na začetku svojega zmagoslavja pohoda.

Njegova znanstvena in strokovna pot ga je peljala skozi razne tovarne v Gradcu, Budimpešti in drugod. Pri Ganzu v Budimpešti je postal osebni asistent O. T. Blathyja, ki je mladega doktorja znal pritegniti in navdušiti za transformatorsko panogo. Hvaležnost do tega genialnega učitelja ga je spremljala do smrti.

Hito je postal elektrotehnik svetovnega slovesa. Že leta 1918 je izšla njegova revolucionarna knjiga »Der Wirtschaftliche Aufbau der elek-

trischen Maschinen«, s katero je postavil nove temelje teorije rasti oziroma teorije sorazmernosti električnih strojev. Leta 1924 so jo prevedli tudi v ruščino in jo nekoliko posodobljeno sovjetski avtorji še danes citirajo kot pionirsko delo. V svetu pa je Vidmar znan tudi po teoriji segrevanja tuljav, vendar mu je največ priznanja prinesla njegova velika, 700 strani obsegajoča knjiga »Die Transformatoren«, ki je doživela tri izdaje in po kateri so se učili nešteti graditelji transformatorjev po vsem svetu. Prevedena je bila v francoščino, ruščino in romunščino. Ker je Vidmar napisal tudi dolgo vrsto člankov v avstrijski reviji »Elektrotechnik und Maschinenbau«, ni nič čudnega, če so mu Angleži dali vzdevek »the great old man in transformers«.

Tik pred drugo svetovno vojno se je Vidmarjevo zanimanje preusmerilo tudi v prenos električne energije. Probleme transformacije in prenosa je obdelal v svoji najboljše knjigi »Transformation und Energieübertragung«, ki šteje skoraj tisoč strani.

Po drugi svetovni vojni se je Vidmar posvetil problemom prenašanja električne energije in o tem napisal celo vrsto knjig, člankov in študij. Ena izmed njih, »Die Gestalt der elektrischen Freileitung«, ki je izšla v Švici, je doživela mnogo zelo pohvalnih recenzij različnih evropskih elektrotehniških revij posebej še zaradi njegovega stila pisanja. Bil je namreč ne samo šahovski vele mojster, temveč tudi vele mojster besede. Slikovitost izražanja daje njegovemu delu nekakšen poetični čar, ki ga v tehniki sicer nismo vajeni. Imel je tudi nenavaden dar pripovedovanja in nazornega razčlenjevanja tehniških problemov. Zato je bil neprekosljiv pedagog s sugestivno pred-

vateljsko močjo. Na njegova predavanja o osnovah elektrotehnike in o delovanju električnih strojev so včasih hodili tudi študentje drugih fakultet. Vsako njegovo predavanje je bilo umotvor zase. Celotna predavanja obeh predmetov so izšla tudi v knjižni obliki v nemškem in slovenskem jeziku in so lahko še danes za vzor.

Leta 1948 je Vidmar prevzel naloge, da zgradi institut za elektrogospodarstvo, ki je leta 1955 postal finančno samostojen in danes nosi njegovo ime, saj mu je bil Vidmar prvi in dolgoletni upravnik ter kasneje svetovalec. Njegova je bila tudi ideja o koncentraciji elektrotehniških dejavnosti raziskovalnega, projektivnega in pedagoškega značaja ob Tržaški cesti zaradi čim tesnejšega sodelovanja.

Od ustanovitve ljubljanske univerze, katere soustanovitelj je bil, in od začetka elektrotehniškega oddelka, ki ga je tudi on ustanovil, je več kot 40 let delal kot pedagog in vzgojil vrste generacij elektrotehnikov. Premnogim je tudi pomagal na nadaljnji življenjski poti, večkrat samo s svojim imenom. Marsikomu so se v tujini odprla vrata laboratorijev in tovarn, samo da je omenil Vidmarjevo ime. V najbolj kritičnih časih je branil univerzo, zlasti kot njen rektor, in jo tudi ohranil. Večkrat mu je to uspelo s takorekoč šahovskimi potezami, kot je sam izjavil. Bil je dekan tehniške fakultete in v najtežjih vojnih časih tudi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ljubljanska univerza mu je za zasluge ob njegovi sedemdesetletnici podelila častni doktorat; prejel pa je tudi druga številna priznanja doma in v tujini.

Profesor Vidmar pa ni bil samo elektrotehnik. V svetu je znan tudi kot velik šahist in pisec številnih šahovskih knjig, čeprav to svojo vzporedno življenjsko pot, kot jo je sam imenoval, ni nikdar postavil pred elektrotehniško. Kljub temu je v šahovskem svetu dosegel izredne uspehe; bil je celo kandidat za svetovnega prvaka in bil nekajkrat na svetovnih šahovskih turnirjih vrhovni razsodnik.

Milan Vidmar je bil mož izredno širokega formata. Na tekočem je bil

v fiziki, filozofiji in družbenih vedah. Kot šahovski vele mojster je veliko potoval in svoja razmišljanja z izredno pripovedno močjo prenašal na papir. Znana so njegova poljudnoznanstvena dela »Moj pogled na svet«, »Oslowski most« in »Med Evropo in Ameriko«. Svoje napredne poglede pa je opisal v knjigi »Das Ende des Goldzeitalters«, katerih dve izdaji s po 10000 izvodov sta bili tik pred drugo svetovno vojno dobesedno razgrabljeni.

Ne smemo pozabiti tudi tega, da je bil profesor Vidmar pobudnik in ustanovitelj Nacionalnega komiteja mednarodne konference za velika omrežja, prvi in dolgoletni predsednik komiteja in na koncu njegov častni predsednik. Veliko je prispeval k delu in ugledu te organizacije, ki mu je za njegove izredne zasluge podelila prvo novoustanovljeno plaketo Jugoslovanskega nacionalnega komiteja Mednarodne konference za velika električna omrežja — CIGRE.

Njegov knjižni opus je ogromen in obsega 44 samostojnih knjižnih del vključno z učbeniki. Mogoče noben drug Slovenec ni napisal toliko. V svojem času je bil najuspešnejši pisec na področju elektrotehnike, in to v svetovnem merilu. Njegove knjige so zalagali najuglednejši založniki: Julius Springer v Berlinu, ki je založil večino del, Vieweg v Braunschweigu in zadnja dela Birkhäuser v Baslu. Na naslovni strani vsake knjige je vedno navedel, da je redni profesor jugoslovanske univerze v Ljubljani, s čimer je izpričal svojo narodno pripadnost. Njegova dela so originalna, saj je na primer celotno področje transformatorjev oblikoval sam. Tu ni bilo kaj prepisovati, ker je oral le-dino.

Njegov prvi učenec, pokojni profesor V. Koželj, je že pred več kot dvajsetimi leti zapisal: »Težko je razumeti, kako je sploh mogoče napisati vse te knjige z več kot 10.000 stranmi, ne vstevši skoraj dvesto člankov, ekspertiz itn., v enem samem življenju. Niti izreden spomin, niti posebna, dognana tehnika pisanja ne bi bila zadosti, ko bi profesor Vidmar ne bil tako izredno poln novih idej, ustvarjalnih zamisli in bujne fantazije, združene z izredno analitično umsko

močjo.« Predvsem pa je bil genialen mislec in izjemno marljiv ter učinkovit. Svoje sta prispevala tudi izredno zgodaj doseženi doktorat tehniških znanosti in služba pri Blathyju. Profesor Vidmar je bil eden prvih (če ne celo prvi) doktorjev tehniških znanosti med Slovenci in resnično velika, enkratna osebnost. Njegovo delo je v sodobni elektrotehnik zapustilo neizbrisne sledove ravno zato, ker je elektrotehnika prav gotovo ena od tistih raziskovalnih in industrijskih področij, ki so se v zadnjih desetletjih najhitreje razvijale. Zato je pravilno usmerjen pogled v bodočnost za nas življenjsko pomemben. Tudi v tem nam je profesor Vidmar lahko vzor, saj je že pred mnogimi leti prav vizionarsko izjavil: »Ali ni transformator pravzaprav čudovit računalnik? Kakršno koli napetost mu vsili na primarni strani, vselej jo bo preračunal v svojem razmerju števila obojev v napetost, ki se pojavi med spinkama sekundarnega navitja. Zato ni čudno, da je preračunavanje v transformatorju ustvarilo računskim strojem višjega kova neko osnovo«.

Profesor Vidmar je bil do svoje smrti znanstveno in strokovno aktiven. Zadnji njegov članek, oddan 12. avgusta 1962, ima naslov »Problem obratovnih motenj v daljnovodih«. Prav na dan smrti (9. oktobra 1962), pa je izročil uredniku takratne revije Tovariš svoj članek s šahovskega področja »Komentar k napadu vele mojstra Bobbyja Fischerja na razmere v mednarodnem šahu«.

Tako se je izteklo življenje velikega genija, ki nam je dal več, kot je bil dolžan. Nam znanecem pa ni zapustil samo svojega dela, ampak tudi pomembno sporočilo, da se tehnični razvoj ne sme nikdar ustaviti. S tem, da ukinjamo šole na Jesenicah, pa si žagamo že tako tanko in suho vejo, na kateri zaenkrat še sedimo. Zavedati se moramo, da je v vsako tono jekla, ki ga prodamo, vgrajeno tudi delo in znoj elektrikaarjev in da si je brez njih težko predstavljati gradnjo nove jeklarne in ostalih obratov v naši tovarni, ki nam danes in nam bo verjetno še nekaj časa rezala kruh.

Aleš Soklič

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Mira MIHELIC: Ure mojih dni. Spomini. Pomurska založba 1985.

Na ščitnem ovitku sem prebral, da avtorica rada bere romansirane avtobiografije, torej sem se tudi sam ves čas po malem spraševal, kaj me med branjem ohranja budnega in sprejemljivega: umetniški užitek, zasebniška radovednost, želja po popravljajanju in dopolnjevanju zgodovine? Moram priznati, da ne morem enoznačno odgovoriti: najbrž je bilo vsakega nekaj. Kdo je temu kriv — bralec ali pisateljica?

Prepričan sem, da je avtorica pri pisanju teh spominov hote ali nehoče uporabljala svoje pisateljsko znanje, da tudi ni mogla sleči svoje pisateljske kože. Vsiljevala se mi je tudi ne preveč izvirna kritiška misel, da je bilo vse njeno dosedanje romanopisje nekakšna predpriprava za Ure mojih dni in da naj bi bila ta knjiga nekakšen vrhunec njenega ustvarjanja. Njeno delo pa premalo poznam — in tudi kolikor ga poznam, sem ga premalo premislil, da bi lahko tvegala tako izjavo. In vendar, nekaj bo na tem. Avtorica je snov za svoja prejšnja »zgodovinska« delala, tudi za tista zgodovinska, jemala iz lastne izkušnje. Zdaj pa o istih stvareh spregovori brez projekcij, brez preoblike.

Kakšno je bilo to življenje — bogato, zanimivo, presunljivo? O tem odloča najbrž tudi pripovedovalnik odnos do stvari: do zgodovine, do bližnjih ljudi, do lastne »usode«, lakhotnost, zaresnost, prizadetost, odmaknjenost? Moj vtis je tak, da se je avtorica že zelo zgodaj navadila gledati na življenje malce zastrto. Tudi ni brez zveze okoliščina, da gre za najbolj uspešno prevajalko Dickensovih romanov. Ta na zunaj lakotni, do bralca (in do sebe?) nekako nezahtevni pristni bidermajerski romanopisec je bil vseskozi v dotiku s tragiko življenja in tudi z bestialnostjo akterjev na tem odru. To je tudi na svoj način prisotno v njegovih romanih — vedno na nemotečen način. Kakor da pisatelj ne pripada toliko sebi kolikor svetovljanski družbi?

Naj začnem s koncem. Ure mojih dni se iztekajo v nekakšno svetovljansko kramljanje, avtorica nam poroča o svojem delu v okvirih Pen kluba. Tu mrgoli pristranih anekdot, preciznih, slikovito podanih opazanj, etično pravih sodb in tudi ne manjka iskrenosti. Vendar: tako lahko kramlja nekdo, ki ima obilo izkušenj, ki mu ne manjka ne bistrosti ne srčne kulture, ki je navajen, da se lahko iz dneva v dan pogovarja z bleščecimi in globokimi ljudmi, z narodno in svetovno elito.

Nikakor si ne želimo, da bi ta moja obravnava izvenela preveč ironično. Konec koncev je o tem svoje povedal politik in mislec Edvard Kardelj, ki je po ogledu Albeejeve (neprizanesljive) drame Kdo se boji Virginije Woolf rekel nekaj takega: »Tistim, ki so svoje življenje posvetili človeštvu, je vendarle lažje (kot osebam v tej drami).« Upam, da sem misel smiselno povzel. Torej, vsa groza bivanja je lažja in tudi umazanja ni tako ponižujoča, če smo svoje življenje posvetili družbenemu delovanju. Ta misel je gotovo pravilna, zdi se mi pa, da umetnik — vsaj tisti, ki teži k razglabljanju resničnosti — z njo nima kaj početi. Vendar se zdi, da si mnogi bralci memoarske literature želijo zvedeti tudi o hudih in celo o grdih rečeh, vendar na zastrti in odmaknjen način.

Avtorica pove že na začetku knjige, da ne namerava ne olepšavati ne skrivati resnice — le tu in tam bo kaj usmiljeno zamolčala. V knjigi je resnično precej takega, kar bi bolj »malomeščanska« natura bodisi zamolčala bodisi — zaradi duševnega miru — kar pozabila. V njej so izražena tudi stališča, ki bi lahko avtorici povzročila nevšečnosti. (Gre za to, ali je imelo slovensko meščanstvo v polpretekli zgodovini zares povsem negativno vlogo: Miheličeva je proti tej šabloni.) — In vendar — tisto,

kar je po mojem človeško in umetniško vznemirljivo, je skoraj v celoti zgoščeno na začetku knjige, tam, kjer je govor o temni zarji pripovedovalkega otroštva. Kakor da avtorica takrat na svet še ni gledala z zastrtimi očmi? In ko da se ji ostrina pogleda spet vrača, ko govori o tragično razdrti družini, o ugasli ljubezni do matere, o doraščanju brez staršev.

Dva velika pisatelja — Andrič in Böll — sta ji prav obzirno oponesla prav to: da si je med »ugajati« in »ostro videti« izbrala prvo. Böll ji je

v šali rekel, da je nečimrna, in Andrič je rekel, da je vendar treba ostro videti. Avtorica tega kajpak ne zamolči, vendar vztraja pri svoji danosti, pri zvestobi (kot bi rekel J. Vidmar) svoji pravi naturi. Seveda je v tej zvezi zastrto gledanje (brez naočnikov, ki žensko kazijo) samo prisposoba, bolj ali manj ustrezna, za lakhotnost in očarljivost ob hkratni resničnosti. Za pisca teh vrstic pa ta izpoved vse do konca žari zgolj ob odsevu tiste začetne temne zarje.

M. H.

ODLOMEK IZ KNJIGE

»Mama, svoje otroke si razvadila, razvadila si tudi psa.« sem jih slišala od svojih potomcev, pametnejših od mene. Seveda je Miškin že v zgodnji mladosti preučil razmere v naši družini. Za Franceta je vedel, da je strog in nepopustljiv, zame pa, da sem narahlost maloumno strpna. Odločil se je, da ne bo spal na prostem, nikakor ne v pasji hišici, ki je po prejšnjih pasjih prebivalcih trohnela na vrtu. Bil je vendarle knez in si je za prebivališče izbral osrednjo sobo v naši hiši s fevdalnim pohištvom mojih prednikov in s Francegovimi slikami na stenah. Preprogo je ljubil, toda bilo mu je prepovedano počivati na nji, se pravi, gospodar mu je to prepovedal, medtem ko je gospodinja dopuščala razne prekrške. Toda ko je France izginil v svoj atelje na koncu vrta, se je naš knez ulegel na tisto debelo in mehko preprogo, da je z mano, ki sem tipkala v sosednji sobi, poslušal Bacha. Brž ko so se vrata na drugem koncu vrta odprla — tega ni slišal nihče od nas — je Miškin planil pod radiator v dnevni sobi, kjer mu je bilo ukazano ležati, kakor da je tam že od začetka sveta. To je bila nekakšna tiha zarota med nama in kako bi bilo brez takšnih zarot mogoče prenašati življenje v družini?

»Miškin je najbolj srečno bitje v tej hiši.« je večkrat rekel moj mož slikar. »Streho ima nad glavo, jesti kolikor hoče, povrh je popolnoma svoboden.« Res je Miškin obvladal promet na Aškerčevi ulici, švignjal sem in tja med avtomobili, tovornjaki in avtobusi, se zaletaval v kolezarje in motoriste, se podajal nato na Filozofsko fakulteto, vendar ni hodil na predavanja kakor pokojni Sili, temveč se je vozil gor in dol z dvigalom, rezerviranim za profesorje, kakor mi je z nasmeškom povedala Vera Brunčič, ki jo je, ko nas je obiskala, pozdravil kot staro znanko s fakultete. Črnolasa publicista, doma na Snežski ulici, je bila kraljica njegovega srca, toda to pasje srce je imelo več odprtih vrat in mlada pinčevka na Tržiški ulici ga je tako očarala, da se je ulegel na križišče med Prešernovo, Rimsko in Tržaško in nepremično strmел v prebivališče oboževane psice. Oviral je promet, o, kako s svojim srcem razumem hrepenenje pasjega srca! Vsem nevarnostim navkljub ležimo na križiščih svojih čustev in čakamo srečo, ki ne pride. Pri vratih naše hiše je pozvonil miličnik, čeden mladenič strogega obraza, ki me je vprašal, ali je to moj pes, ki leži na križcu in se ne premakne. Zahteval je, naj ga pokličem. Klicala sem ga že, pa me noče ubogati, vidite, zaljubljen je, ljubezen je v pogubo tako ljudem kot živalim. »Če ga ne boste odstranili, ga bom ustrelil,« je rekel tovariš miličnik in se prijel za tisti del pasu, s katerega je visel tok z revolverjem. »Kar dajte ga, vsem bo odleglo,« sem rekla, dobro vedoč, da ne bo streljal, zakaj za tistim strogim pogledom se je skrival nasmehek dečka, ki razume šalo. In prej ali slej se je tudi Miškin naveličal, zalagal je na vrtu, ker je hotel v hišo. O, tisti njegov polnočni lajež! France je zaklel in mi prepovedal odpirati, jaz pa sem se po tistem splazila do vrat in spustila Miškina v dnevno sobo, na preprogo, ki jo je tako ljubil. Po napornem potepanju je položil smrček na prednji tački, globoko zavzdihnil in zaspal.

Natanko je vedel, kdaj se odpravljamo na Dolenjsko — takrat se ni premaknil nikamor — v tisto našo hišico ob Krki, ki jo je Francetov stari kolega in partizanski tovariš imenoval »vaš pesjak«, ne zaradi psa, temveč zaradi njenega skromnega obsega. Tam je bil Miškin strečen, v naravi, ki jo pogrešajo mestni psi. V okolišnih vaseh so prebivalci njemu se neznane pasje lepote, ki jih je obiskoval, da se je potem vračal ves pretepen.

Kadar sva z Miškinom ostala sama v hiši, me je čuval, zlasti ponoči, in ne vem, koga od naju je bilo bolj strah, vsekakor je Miškin svoj strah preganjal z gromovitim laježen, kakor je lajal zoper cigane, ki so kdaj pa kdaj prihajali k nam. Naša stalna

obiskovalka je bila Ramona, lepa, suha, rjava, z globokimi očmi, ki so bile prosojne in premetene hkrati, s skrivnostnim nasmeškom na tankih ustnicah, s cigareto med prsti, porjavimi od tobaka.

Ramona se je usedla na tla na rob verande poleg Miškina, ki se je z njo sprijaznil, me premerila od nog do glave in rekla: »Oh, gospa, kako ste se žredili!« In to meni, ki se že deset let zamašim s cigareto, da bi shujšala! Ampak brž se je popravila: »Pa tudi vaš gospod je lepo debel.« S tem se tudi Francetu ni prikupila, saj hočem biti vsi mladostni in vitki do poznih let. Seveda pa je bila Ramona še zelo sloka in vitka v pasu pri svojih najmanj štiridesetih letih. Naštela mi je svoje želje. »Ampak včeraj sem že dala vse, kar sem imela, vašim ženskam.« Nisem rekla cigankam, da je ne bi razžalila. »Ja, gospa, kam pa pridete, če boš vsem dajala?« Res, kam pa pridem, kam sem prišla? Pihala je svoj dim v nebo, ki se je bočilo nad Trško goro. Pod nami se je vijugala takrat še čista Krka z drobnimi valovi, kakor da je posuta z ribjimi luskami. Tam so se tudi svetlikali zidovi starega mlina, ob njem je v poševni črti pripenjal reko jez, sredi katerega je stala siva postava veličastne ptice, čaplja, ki je nepremično stražila vodni tok pod seboj, dokler se ni vzdignila v srebrni zrak. Njen krič je odmeval med njivami, zoranimi v položna pobočja, in med griči, poraslimi z bukovjem, med katerimi je bilo slišati zvoke kakor iz piščali pravadnega pastirja.

Ramona je hotela imeti stol za hišico, ki si jo je postavila s svojim življenjskim tovarišem v Šempetru (imenovanem danes Otočec ob Krki). France ji podari star rdečo prepleksani stol. Ramona si ga naprtil in odide od nas z vihrajočim krilom. Nihče ne opazi, da jo spremlja Miškin — nezvesti Miškin! — ali se je spet zaljubil? V nevarnost se podaja. Spomnim se ciganskega voza, ki sem ga videla pred nekaj dnevi, kako ga po cesti vleče mršavo kljuse in mu sledi trop rejernih cukov — ali miljenec ciganske družine ali namenjenih za zakol? Toda Ramona ga pripelje nazaj. »Ja, poštena sem, lahko bi ga vžela s šepoj.« Odslej se ji Miškin priljuje s svojim košatim repom, toda naslednje leto je ni več, mi pa zvemo, da jo je zadavil njen mož, ko ji pravzaprav ni hotel nič hudega, le za vrat jo je stisnil z obema rokama, bil je pa močan možki, ki je med solzami povedal sodniku: »Tako hudo mi je žanjno, ker ni bila le žena, ampak tudi ljubica.« Takšna, Miškin, je ljubezen, ne le pri ciganih.

RAZPIS PRVENSTVA ŽELEZARNE V PLOVANJU

Organizator prvenstva je komisija za športno rekreacijo. Prvenstvo bo na kopališču Ukova v četrtek, 29. avgusta, ob 17.30. Vodja tekmovalcev je Franci Fon.

Tekmovanje bo v ženski in moški konkurenci. Tekmovalci so razdeljeni po starostnih skupinah:

- ženske — do 35 let (pršno in prosto)
- nad 35 let (pršno in prosto)
- moški — do 25 let (pršno in prosto)
- od 25—35 let (pršno in prosto)
- od 35—45 let (pršno in prosto)
- nad 45 let (pršno in prosto)

Plava se 50 m pršni slog, 50 m prosto in štafeta 4 x 50 m prosto. Štafeta je samo v moški konkurenci. Vsak plavalec lahko nastopi trikrat, in sicer: 1 x 50 m pršno, 1 x 50 m prosto in 1 x v štafeti 4 x 50 m prosto. Starejši tekmovalci lahko nastopi v mlajši skupini, mlajši v starejši ne more nastopiti. Za ekipno uvrstitev se šteje seštevek časov treh plavalcev, in sicer iz starostnih skupin do 25 let, od 25 do 35, nad 35 let in čas štafete.

V štafeti plava iz vsake starostne skupine po en tekmovalci. Številni prijavi je neomejeno, enako velja tudi za štafete, vendar se upošteva samo čas ene štafete, ostale plavajo izven konkurence.

Prijave sprejema vodja tekmovalcev na dan tekmovalcev od 16.30 do 17.30.

RAZŠIRJEN SESTANEK O PLANU KULTURNE SKUPNOSTI

Jutri, 23. avgusta, se bodo ob 18. uri v salonu restavracije Kazina sestali predsedniki in tajniki kulturnih društev in organizacij skupaj z izvršnim odborom Zveze kulturnih organizacij Jesenice, na sestanku pa so vabljeni, poleg predstavnikov Kulturne skupnosti Jesenice in občinske konference SZDL Jesenice, tudi predstavniki Glasbene šole, amaterskega gledališča Tone Čufar, občinske knjižnice in Delavske univerze.

Osrednja točka dnevnega reda sestanka je obravnava pripomb na osnutek dolgoročnega programa razvoja kulturnih dejavnosti v občini Jesenice v obdobju 1986—2000 in na osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kulturne skupnosti Jesenice za obdobje 1986—1990, ki sta bila objavljena v 18. številki Delagata aprila letos. Oba osnutka sta v javni razpravi do sredine septembra. Vsi vabljeni so prejeli pisni predlog pripomb, ki so bile oblikovane na osnovi dosedanjih razprav in pripomb posameznih kulturnih društev in organizacij.

Prvi del pripomb se nanaša predvsem na opredeljevanje kulturne politike v občini v naslednjem srednjeročnem in dolgoročnem obdobju, ob upoštevanju vseh posebnosti jeseniške občine: struktura prebivalstva, razvitost kulturnih interesov in potreb, urbanistične spremembe in dolgoročni demografski in prostorski razvoj, mejitev na dve državi s slovensko narodnostno skupnostjo, materialne in kadrovske pogoje. Iz kulturne politike mora izhajati spoznanje, da je kultura, poleg drugih dejavnosti, dejavnik proizvodnje in razvijanja družbene zavesti in da se morajo v njeno uresničevanje vključiti vsi subjekti, ki so dolžni pospeševati materialni, znanstvenotehnološki in kulturni razvoj. Zato mora kulturno delovanje tudi postati sestavni del razvojnih programov temeljnih nosilcev planiranja.

Največja slabost obeh osnutkov je, da nista nastajala na osnovi osnutkov temeljnih nosilcev planiranja v občini, to je kulturnih organizacij in društev od ljubiteljskih do poklicnih, temveč v skupnih službah SIS. Interesno organiziranim delovnim ljudem in občanov in ljubiteljskih kulturnih organizacijah in društvih ni mogoče narekovati interesnih dejavnosti, ki jih morajo razvijati, kar vsebujeta osnutka, ker so dejavnosti pač odvisne od njihovih interesov in potreb pa tudi od materialnih in kadrovskih možnosti, ki jih je potrebno v planskih dokumentih tudi zelo konkretno opredeliti. Pri reševanju prostorskih problemov je v osnutkih preveč improvizacij, ki ne rešujejo tega vprašanja niti dolgoročno niti funkcionalno.

Predlog pripomb v drugem delu zajema konkretne pripombe, ki se nanašajo na varstvo kulturne dediščine, programske razmejitve in de-

lovanje novega prireditvenega centra, vključno z razvojem kinematografije v občini, investicijsko dejavnost in na nekatera druga vprašanja. Prav gotovo pa bo razprava še dopolnila pripombe ali pa jih tudi korigirala.

V razpravo je predlagan tudi predlog sporazuma o nagrajevanju strokovnih vodij na področju glasbe, ki ga je oblikovala Zveza kulturnih organizacij Slovenije, skupaj s pevsko zvezo in združenjem pihalnih orkestror Slovenije. S tem sporazumom naj bi se na Slovenskem uskladilo in sistematsko uredilo nagrajevanje strokovnih vodij ljubiteljskih glasbenih skupin, to je zborovodij, umetniških vodij in dirigentov. Jeseniška Zveza kulturnih organizacij ima sicer že več let lasten pravilnik o nagrajevanju strokovnih vodij, vendar pa je v marsičem pomanjkljiv. Sporazum pa zelo konkretno opredeljuje kvalitativne zahteve posameznih glasbenih skupin in njihovih vodij, oziroma kulturno-animacijsko vlogo skupin v njihovem okolju, tehtnost in zahtevnost programa in poudarjalno sposobnost skupine, na osnovi česar se razvrščajo v posamezne kvalitativne kategorije. Pomeni velik napredek pri enotnem urejanju te problematike na Slovenskem pa tudi glede ustreznega nagrajevanja strokovnih vodij in vrednotenja dela posamezne skupine.

Na sestanku bodo govorili še o predlogu za dopolnitev pravil kulturnih društev in organizacij glede varovanja kulturne dediščine. Kulturna društva in organizacije so zaradi varovanja in ohranjanja kulturne dediščine dolžna voditi kroniko o svojem delovanju in trajno hraniti in varovati odbrano arhivsko in dokumentarno gradivo, ki predstavlja kulturno dediščino. Iz tega razloga je potrebno to zakonsko dolžnost tudi opredeliti v pravilih kulturnih društev in organizacij.

Na dnevnem redu sestanka je tudi razgovor o osnovah planskih dokumentov kulturnih društev in organizacij in Zveze kulturnih organizacij za naslednje srednjeročno obdobje in o kulturnem sodelovanju s Slovenci v zamejstvu in o sodelovanju z bratskimi republikami in pokrajinami. Spregovorili pa bodo še o enotnih kriterijih za oblikovanje trimesčnih poročil kulturnih društev in organizacij.

Živim in pišem

ŠAR

EDO TORKAR

Šar planina.

To ni samo turistični rezervat Popova šapka, kjer pozimi premožni Skopjanci razkazujejo svoje smučarsko (ne)znanje in opremo, poleti pod vročim soncem pa se Angležem in Nizozemcem v ležalnikih na hotel-skih terasah spreminja koža barve mladega sira v barvo zrelega paradiznika, strežejo pa jim livrirani natakarji, ki se jim pozna, da so še do včeraj pasli ovce in z leseno žlico zasjemali črbo iz kotla.

Šar je še vse kaj drugega.

Šar je prostranost, so daljave in širjave, ki nam jih tudi daljnogled le malo približa. Šar je mogočnost. Je

dvoglasni spev krotosti in krutosti, blage vzuvalovanosti in vrtoglavih vertikal.

Šar so vrhovi — toliko visokih vrhov, kot jih premore Šar, ne premore nobeno drugo naše gorstvo. niti Julijci. Šar so planote. Šar so doline. Še bili v Trenti in v Logarski dolini? Dolina Gornje Lešnice pri Teto-vu v ničemer ne zaostaja za njima.

Šar so pašniki. Šar so zaplate večnega snega. Šar so jezera. Šar so nešteti izviri hladne studenčnice. So tisočglave ovčje črede. So psi šarplaninci. So kamnita bačila s pločevinastimi strehami. So sloki, žilavi pastirji z obrazi kot ustrojeno usnje. So medvedji. So volkovi. So divje koze. So orli, ki oprezujoč za plenom krožijo v vzgonskem vetru. So kamniti možiči, ki jih pastirji postavljajo na vrhovih, grebenih in drugih izpostavljenih mestih. (Da bi jim kazali pot, če bi se izgubili v megli?)

Šar je staro gorovje. Vse, kar je bilo na njem ostrega, drznega, izzivalnega, se je v milijon let okrušilo, zaoblilo, umirilo. Tudi za vzpon na njegove najvišje vrhove ne potrebujete cepina, pa tudi ne derez, klinov, vrvi in druge alpinistične navlake. Zadostuje vam dobra obutev in obleka, pa šotorsko krilo in spalna vreča v nahrbtniku — za vsak primer, če vas kje na samem ujame dež ali noč.

Da bi kar šli, pravite, a da nimate nikogar, ki bi šel z vami.

Pojdite sami. Šar vam bo še najboljše družba. Samo ne šopirite se preveč, ne delajte se pred njim velike in pomembne, sicer boste še prehitro zvedeli za svojo pravo mero.

Da bi že šli, pravite, a da je preda-lec.

Visoke gore in veliki cilji so zmeraj daleč. Blizu nam je samo stol, postelja, televizor — in naša lastna majhna senca.

PEVSKI ZBOR VINTGAR VABI!

Pevski zbor VINTGAR prične z rednimi pevskimi vajami danes, v četrtek, 22. avgusta, ob 20. uri v osnovni šoli na Blejski Dobravi. Vabilo velja za vse dosedanje pevce zbora, še zlasti pa za mlajše može in fante, ki imajo posluh in radi pojo, pa doslej niso našli poguma, da bi se vključili v delo zbora.

Vabi odbor

Zahvale

Ob boleči izgubi dragega moža, brata in strica

KARLA JENSTERLA

se iskreno zahvaljujem vsem soročnikom, sosedom, prijateljem in znancom, ki so v težkih trenutkih sočustvovali z nami, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala sodelavcem sektorja novogradnje in TOZD Energetika za darovano cvetje in denarno pomoč.

Hvala tudi tovarišu Čopu za ganljive besede ob odprtem grobu in pevcem za zapete žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Zalujoči: vsi njegovi

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, brata, strica in dedja

RIHARDA BOBIČA

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste nam ustno ali pisмено izrekli sožalje, darovali cvetje in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna zahvala dr. Borisu Rjancu, ki mi je prvi nudil zdravniško pomoč, pevcem, godbenikom in sosedom.

Zalujoči njegovi

Ob boleči izgubi drage mame in stare mame

MARIJE KRAGL

se iskreno zahvaljujem vsem soročnikom, sosedom, znancom in ostalim, ki so nam stali ob strani. Hvala za darovane vence, cvetje, ustna in pismena sožalja.

Prav tako se zahvaljujem dr. Zaletu in pevcem za zapete žalostinke.

Hvala tudi vsem, ki ste jo, nam v veliko tolažbo, tako radodarno in spoštljivo spremili na zadnjo pot.

Zalujoči: hčerka
Darinka in sin
Zdravko z
družinoma

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Družbena prehrana se iskreno zahvaljujem za pozornost in darilo ob odhodu v pokoj. Posebno se zahvaljujem Miru Čiroviču, Borisu Vrtičniku, Sonji Kos in drugim.

Vsem skupaj želim veliko medsebojnega razumevanja in delovnih uspehov.

Ana Kočet

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela, občinskemu odboru ZZB NOV, članom odbora krajevne organizacije ZB NOV Javornik-Koroška Bela, krajevnemu odboru Zveze vojaških vojn invalidov Javornik-Koroška Bela in Blejska Dobrava, Albinu in Jaku Klinarju in vsem prijateljem se za njihovo pozornost in prejete čestitke ob mojem življenjskem prazniku najlepše zahvaljujem.

Peter Obid

BRANKO ČUŠIN RAZSTAVLJA V AVSTRIJI

Član likovnega kluba DO-LIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice Branko Čušin od 3. avgusta do 9. septembra razstavlja svoje akvarele in risbe v galeriji Tinje v Tinjah na avstrijskem Koroškem. Slikar, ki je letos postal svobodni ustvarjalec, je doslej sodeloval že na več kot 130 skupinskih razstavah, v zadnjih letih pa ima vse več samostojnih razstav v raznih krajih Slovenije. Razen udeležbe na razstavi »Paint Columbus« v Združenih državah Amerike je to njegova prva samostojna razstava v tujini.

JANKO KOROŠEC NA NA LABORAH PRI KRANJU

V razstavišču na Laborah pri Kranju v teh dneh razstavlja trideset svojih akvarelov — krajini tudi eden od ustanoviteljev likovnega kluba DO-LIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Janko Korošec. Tudi on je več kot dvestokrat sodeloval na skupinskih razstavah DOLIKA in slovenskih preglednih razstavah ljubiteljske likovne ustvarjalnosti, večkrat pa je tudi samostojno razstavljal po Sloveniji in Jugoslaviji.

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za čestitko ob mojem rojstnem dnevu.

Anica Zupan

Špikov odred Blejska Dobrava se iskreno zahvaljuje vsem TOZD v Železnici, obrtnikom, posameznikom in drugim podjetjem za pomoč pri zbiranju dobitkov za srečelov, ki je bil na prvem srečanju slovenskih železarjev.

Obenem se zahvaljujem sindikatu Železarne Jesenice, da nam je zupal to nalogo.

Taborniki Špikovega
odreda
Blejska Dobrava

Taborniki Špikovega odreda se zahvaljuje TOZD Železarne Jesenice in BUSP za odobreno izredno plačano odsotnost, ki so jo taborniki izkoristili za ureditev tabornega prostora v kampu Veli Jože v Savudriji.

Organizaciji ZB NOV terena Sava in občinskemu odboru ZZB NOV Jesenice se najlepše zahvaljujem za čestitke ob življenjskem jubileju.

Leo Ravnik

Zvezi borcev NOV Jesenice, DU Javornik-Koroška Bela, tajnici Štefki Bregantovi in Nevenki Kokošnik, bivši sodelavki obrata PIV-energije, se iskreno zahvaljujem za poslano čestitko ob mojem življenjskem prazniku.

Hkrati želim vsem obilo zdravja in še veliko delovnih uspehov.

Vida Zupan

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 24. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:

EMONA MARKET, Prešernova-1/a, in
ROŽICA, samopostrežna trgovina na Javorniku, O. Nova-ka 8.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna v Radovljici.

RAZSTAVA V KOSOV GRAŠČINI

V Kosovi graščini bo do 20. septembra postavljena razstava »Gorenjska v letih po osvoboditvi 1945-1950«. Razstava je odprta od 10. do 12. in od 16. do 18. ure. Ob sobotah popoldan, nedeljah in ponedeljkih je razstava zaprta.

RAZSTAVNI SALON DOLIK

V razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah je od 17. do vključno 28. avgusta odprta razstava likovnih del Gustava Januša z avstrijske Koroške.

Razstava je na ogled vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

UDELEŽENCI SREČANJA BIVŠIH PARTIZANOV TREH DEŽEL!

Vse prijavitelje za srečanje bivših partizanov treh dežel, ki bo pri Persmanu nad Železno Kaplo, obveščamo, da bo odhod avtobusa izpred Zdravstvenega doma na Jesenicah v nedeljo, 25. avgusta, ob 9. uri s postanki na avtobusnih postajališčih do Rodin.

O uri vrnitve se bomo dogovorili. Opozarjamo, da udeleženci obvezno vzamejo s seboj veljavni potni list oziroma propustnico za maloobmejni prehod.

Občinski odbor ZZB NOV Jesenice

VABILO NA SREČANJE

Odbor skupnosti borcev Jeseniško-bohinjskega odreda prireja pri planinskem domu Jeseniško-bohinjskega odreda na Uskovnici nad Bohinjem srečanje, ki bo v nedeljo, 8. septembra, ob 11. uri.

Na srečanje vabimo vse borce Jeseniško-bohinjskega odreda, Gradnikove in Prešernove brigade ter ostale delovne ljudi in mladino.

Prevoz z osebnimi vozili je možen preko Rudnega polja na Pokljuki oziroma z vlakom do Bohinjske Bistrice, od koder bosta predvidoma peljala dva avtobusa.

Letošnje srečanje bo v spomin na dogodke pred 40 leti, in obletnice osvoboditve, zato naj se ga borci in ljubitelji planin udeležijo v čim večjem številu.

Odbor skupnosti borcev
Jeseniško-bohinjskega odreda

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

23. avgusta, hongkonški barv. akcijski film 13 SINOV RUMENEGA ZMAJA ob 17. uri, ob 21. uri premiera dan. erot. filma SEKSUALNE FANTAZIJE.

24. avgusta, amer. barv. komedija IZGUBLJENI ARTHUR ob 17. uri.

25. avgusta, amer. barv. komedija IZGUBLJENI ARTHUR ob 17. uri.

26. avgusta, amer. barv. akcijski film KAMION SMRTI ob 17. uri.

27. avgusta, ital. barv. western film ŽENSKA APAČ, ob 17. uri.

28. avgusta, amer. barv. glasb. komedija BRATJE BLUES ob 17. uri.

29. avgusta ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

23. avgusta, amer. barv. komedija IZGUBLJENI ARTHUR ob 18. in 20. uri.

24. avgusta, danska barv. erot. komedija SEKSUALNE FANTAZIJE ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

25. avgusta, danska barv. erot. komedija SEKSUALNE FANTAZIJE

ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

26. avgusta, amer. barv. gangster-ski film BOTER ob 17. in 20. uri. Zaradi dolžine filma cene zvišane (150 din).

27. avgusta, amer. barv. gangster-ski film BOTER ob 17. in 20. uri. Zaradi dolžine filma cene zvišane (150 din).

28. avgusta ZAPRTO!

29. avgusta, amer. barv. akcijski film KAMION SMRTI ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

23. avgusta, amer. barv. komedija NORI KAZNJENCI ob 20. uri.

24. avgusta, ital. amer. barv. vojni pust. film BITKA ZA MARET ob 20. uri.

27. avgusta, danska barv. erot. komedija SEKSUALNE FANTAZIJE ob 20. uri. Film ni primeren za otroke!

KINO DOVJE

25. avgusta, amer. barv. vojnopust. film PSI VOJNE ob 20. uri.

NA JESENICAH V KINU RADIO OD 21. AVGUSTA DO 2. SEPTEMBRA »PULA PO PULI 1985«

Predstave bodo vsak dan ob 19. uri.

21. avgusta, politična drama o »labinski republiki« RDEČI IN ČRNI (režija Miroslav Mikuljan, igrajo Bekim Fehmiu, Milan Štrlić, Radko Polič, Boris Kralj).

23. avgusta, drama po motivih Andričeve novele »Zajček« TUDI TO BO MINILO (režija Nenad Dizdarević, igrajo Fabijan Šovagović, Olivera Marković, Bata Živojinović).

24. avgusta, drama po motivih besedil Aleksandra Tišme ŽIVLJENJE JE LEPO (režija Bora Drašković, igrajo Rade Šerbedžija, Sonja Savić, Dragan Nikolić, Ljubiša Samardžić).

25. avgusta, ljubezenska drama po lastnem scenariju LJUBEZENSKA PISMA S PREMISLEKOM (režija Zvonimir Berković, igrajo Irina Alferova, Zlatko Vitez, Relja Bašić).

26. avgusta, po motivih Krleževe drame »Volčjak« HORVATOV IZBOR (režija Eduard Galić, igrajo Rade Šerbedžija, Milena Dravić, Mira Furlan, Fabijan Šovagović).

27. avgusta, družbena drama po lastnem scenariju TAJVANSKA KANASTA (režija Goran Marković, igrajo Boris Komnenić, Neda Arnerić, Radko Polič, Miki Manojlović).

28. avgusta, politična groteska po radijski drami BUTNSKALA (režija Franci Slak, igrajo Emil Filipčić, Marko Derganc, Janez Hočvar-Rifle).

30. avgusta, vojna drama po motivih romana Marjana Rožanca LJUBEZEN (režija Rajko Ranfl, igrajo Rok Bogataj, Lenka Ferenčak, Vesna Jevnikar).

31. avgusta, igrano-dokumentarni politični film po lastnem scenariju OVNI IN MAMUTI (režija Filip Robar-Dorin, igrajo Božidar Bunjevac, Slavko Štimac, Marko Derganc).

1. septembra, sodobna družbena drama po scenariju Janeza Povšeta, NAŠ ČLOVEK (režija Jože Pogačnik, igrajo Boris Juh, Aleš Valič, Ivo Ban, Miranda Caharija).

2. septembra, politična drama po scenariju Abdulaha Sindrana OČE NA SLUŽBENEM POTOVANJU (režija Emir Kusturica, igrajo Miki Manojlović, Mirjana Karanović, Moreno De Bartoli, Davor Dujmović).

IZLET DRUŠTVA UPOKOJENCEV JESENICE

Društvo upokojencev Jesenice organizira 16. septembra tridnevni avtobusni izlet v Crikvenico v počitniški dom železarjev.

Cena izleta je za biveše železarje 3.500 dinarjev, za ostale člane 4.800 dinarjev.

Prijave z vplačilom sprejemajo v društveni pisarni v petek, 23. avgusta, in torek, 27. avgusta, od 16. do 18. ure.

ČRKE Z OŠTEVILČENIH
POLJ V KRIŽANKI PRENESETE V
ZGORNJI LIK TAKO, DA DOBITE
BRANO VODORAVNO NEKO MISEL.

CLANSKI
VAGONU
LISAST
PRACIE
SL. GLASBEN
(LOJZE)
BIV. SLOV.
ALPINIST
(FRANCI)
RAJNA-
ZANJE
STOTINKA
SILINGA
GARI
NAPAKOV
ČASOVNA
ENOTA
IHETJE
SL. DRAMAT
(IVAN)
6
PRAOČE
SEMITOV
DEL
VIETNAME
INDIJAN.
PLEHENA
VS. AMER.
STARA
PRESTOL-
NICA
BILONA
PREPROST
PLUG
SPREJETA
SOBA
OKENSKA
NAVOS-
NICA
MOČAN
PRIJEM
BANTUTIKI
TERIK
13
NEVADNA
SMRT
TROPSKA
KUKAVICA
NADAV
16
VRSTA
POKRI-
VALA
12
MALOST
(LITER.)
ZELEZAR
DOLINA-
RICA
1
? HUBALES
TIBETI-
STRENA
SVETA
10
TRIGLAV
2863m
GORA V
TESALTI
GREČJA
2601m
2501
x?
RAZOR
2601m
x?
2501
x?
14
GORNJIŠKI
URAD
ROMAN
MOHE
KAPORA
ODVZEM
LASTNI-
NE
ŽARA
3
15
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Jesenjski hokejisti so prejšnji tork, 13. avgusta, prvič stopili na ledeno ploščo v dvorani v Podmežakli. Dokaj zgodaj, lahko rečemo, kar pa je povsem logično, saj bo letošnja sezona zanje izredno zahtevna in naporna. Prav je, da si že zelo zgodaj dobijo dovolj moči, uigranosti in zanesljivosti. Trenirajo, ki jih vodi Roman Smolej, so zelo naporni. Igralci pa z veliko mero vneme in z discipliniranostjo sprejemajo in izpolnjujejo postavljene naloge, tako da številni ljubitelji hokeja spremljajo njihovo vadbo s precejšnjim užikom.

Tudi Kompas Olimpija bo letos posegla po hokejistih iz tujine, tako kot so to storili, oziroma nameravajo: Partizan, Crvena zvezda, Cinkarna, Medveščak, Vojvodina, najbrž pa tudi Bosna. Ljubljanci so na prvem srečanju za »pokal Karavank«, ki so ga v Beljaku izgubili z rezultatom 2:5, preizkusili 22-letnega Američana Carryja Risha. Trener Štefan Seme, ki bo ponovno vodil ljubljanskega ligaša, je z njim sila zadovoljen, čeprav Američan nima dovolj moči, saj je šele začel s treningi. Poleg njega bo Kompas Olimpija dobila še dva tuja hokejista.

V Podmežakli pa o tujcih sploh ne razmišljajo. Pravijo, da za kaj takšnega nimamo denarja, tistega, ki ga imajo, pa bodo raje namenili razvoju domačih moči.

O sestavi ekip je morda še prezgodaj govoriti, saj je rok za registracijo šele prvega septembra. Poudarimo pa že sedaj lahko, da bosta obe ekipi z Jesenic edini sestavljeni z doma vzgojenimi igralci. Vse ostale ekipe v zvezni ligi bodo v svojih vrstah imele tudi tujce, oziroma kupljene igralce.

Na Jesenicah pa bodo ostali zvesti načelu: Z lastnimi silami, znanjem, prizadevnostjo in vzgajanjem mladih do uspehov.

Takšna politika v klubu se nam je do sedaj vedno bogato obrestovala. Zavedati se je sicer treba, da je denar sveta vladar, vendar si bodo v HK Jesenice prizadevali zagotoviti denar za normalno delo vseh ekip in za normalne eksistencialne pogoje igralcev, v zakulisje mešetarjem na našem hokejskem tržišču pa ne bodo posegali.

Da pa bomo na Jesenicah lahko vzdržali tekmo z mnogo bogatejšimi klubi, bo zagotovo najpomembnejša pomoč gledalcev s tribun. V klubu si želijo, da bi bile tribune polne, da bi gledalci športno bodrili fante na ledu, da bi bila vez med igralci in navijači še trdnjša kajti takšne moralne pomoči ne more odtehtati nobena še tako velika vreča denarja. Jesenice so mesto železarstva in hokeja — na to smo vsi ponosni. Zato stopimo v novo hokejsko sezono igralci, hokejski delavci in vsi številni zvesti ljubitelji hokeja. Začnimo novo sezono optimistično, pripravljeni na vse težave, ki nas čakajo. Zavedajmo se, da so zmage in porazi sestavni del vsakega športa in da so končni zmagovalci lahko samo tisti, ki znajo trezno prenašati zmage in poraze.

Sezona 1985/86 bo izjemno dolga in naporna, zanimiva in polna preobratov, zato pa naj končam ta sestavek s ponovnim vabilom vsem ljubiteljem športa, naj hodijo v halo v Podmežakli in naj bodrijo fante na ledu ter z iskrenim upanjem, da se bomo ob koncu sezone skupaj veselili ob zvokih Koširjeve trobente »Prelepa Gorenjska« in navijaškem geslu »Tika, taka, tikataka, gol, gol, gol...«.

B. r.

OTVORITEV NOVE HOKEJSKE SEZONE

V torek, 27. avgusta, bo ob 19,30 prva tekma za pokal Karavank
HK JESENICE : VSV Beljak (Avstrija)

VABLJENI

GORENJSKI TABORNIKI NA POLETNIH TABORJENJIH

Zadnja leta vsi taborniški odredi z Gorenjske organizirajo poletna taborjenja za svoje člane in tudi posebne izmene za prijatelje tabornikov in športnike. V poletnem času gorenjski taborniki taborijo v različnih krajih. Obmorske tabore organizirajo jeseniški taborniki v Savudriji in to vsi odredi v občini, v Fažani pri Pulji pa taborniki iz Bohinjske Bistrice in Bleda, nadalje odredi taborniške zveze iz Škofje luke ter odred Albina Drolca iz Kranja. Celinske poletne tabore organizirajo v Adlešičih v Beli Krajini kranjski taborniki, v bližini teh v Fučkovcih pa še škofjeloški taborniki. Poudariti je treba, da se na celinskih taborih izvaja samo taborniški program z osvajanjem številnih taborniških veščin in z uvajanjem novih oblik taborniškega dela, za kar so celinski tabori primernejši kot obmorski.

Gorenjski taborniki so v Fažani pri Pulji začeli taboriti leta 1954. Do danes se je zvrstilo na tisoče in tisoče mladih, ki so bili deležni skrbne taborniške vzgoje. V letošnji sezoni pa bo v Porojskem gozdu v Fažani taborilo okrog 1600 oseb, tabornikov in netabornikov. Na treh taborniških prostorih ZTO Radovljica, Kranj in Škofja Loka je postavljenih 145 šotorov. Na radovljiškem tabornem prostoru bo v petih izmenah taborilo okrog 560 oseb, na škofjeloškem prav tako v petih izmenah okrog 660 oseb, na kranjskem taborniškem prostoru pa v treh izmenah okrog 360 oseb. Gorenjske tabornike je v Fažani obiskala tudi predsednica Področne zveze tabornikov Gorenjske LJUBINKA ŠIMUNAC in povedala:

»Gorenjska področna zveza tabornikov združuje pet občinskih zvez ZTO: Jesenice, Radovljica, Kranj, Škofja Loka in Trzin. Gorenjski taborniki delujejo v dvajsetih odredih s približno 1900 člani. Na letošnjem taborjenju se vidi, da je prišlo do menjave generacij v vodenju taborov. Mladi odgovorno prevzemajo težke naloge in upoštevajo nasvete starejših, ki ne sebično nudijo vsako pomoč. Zelo so poštvalni pri organizaciji in vodenju tabora, ker se lepo vidi v odredu Albina Drolca iz Kranja ter v odredu Jezerskih biserov z Bleda. Velike pa so težave pri izvajanju taborniškega programa, ker je

na taborjenju premalo tabornikov — članov in vodnikov. Tabornike pa pestijo tudi finančne težave, kot so stroški za akcije, posebej pa pomanjkanje šotorskega fonda, kar predstavlja osnovo za taborniško dejavnost. Ni pa tudi sredstev za vzgojo kadrov, tako da se morajo velikokrat taborniki znajti, kakor vejo in znajo.

Predsednica Področne zveze tabornikov Gorenjske Ljubinka Šimunac

Problem financiranja taborniških odredov so nekako rešili v škofjeloški občini, kjer finančno pomagajo tamkajšnje delovne organizacije ter v odredu Albina Drolca iz Kranja, ki deluje pod okriljem kranjske tovarne SAVA.

A. Kerštan

či. To se je v lanskem prvenstvu obrestovalo — jeseniški hokejisti so osvojili 21. naslov državnega prvaka. Tujci, ki bodo igrali v naših moštvih v državnem prvenstvu, bodo dvignili zanimanje za to igro, ki je v bistvu priljubljena le v Sloveniji. No, lansko sezono se je zanimanje dvignilo v Beogradu, kot kaže pa bodo tujci privabili več gledalcev tudi v drugih krajih.

Za jeseniške hokejiste je konec tega tedna še kako pomemben, saj bodo začeli s tekmovalcem v »pokalu Karavank«. V soboto, 24. avgusta, bodo gostovali v Beljaku, kjer se bodo pomerili z enim najboljših avstrijskih moštvev VSV Villasmom, ki ima v svojih vrstah pet reprezentantov in štiri severnoameriške hokejiste. Ti čakajo na odločitev klubske uprave, katera dva bosta ostala v Beljaku. Kompas Olimpija je v Beljaku doživela poraz 2:5, kar zgovorno pove, da našim ne bo lahko. Celotno več. Ljubljanci so pred začetkom tekme za »pokal Karavank« odigrali vrsto tekem v NDR in Franciji, naši pa so brez treninga odigrali le dve srečanju v ZRN. To se bo še kako poznalo, vendar pa so bili zato treningi na jeseniškem ledu tembolj trdi in zahtevni. Trener Smolej očitno ve, kaj hoče, igralci pa mu sledijo brez pripomb, z delavnostjo in disciplino.

Otvoritev sezone v dvorani v Podmežakli bo v torek, 27. avgusta, ob 19,30, ko bo na sporedu povratno srečanje za »pokal Karavank« med Jesenicami in VSV Villasmom. S to tekmo se bo na Jesenicah začela hokejska sezona 1985/86, sezona, za katero mnogi strokovnjaki trdijo, da bo najbolj zanimiva. Ne pozabimo, da ima beograjski Partizan vrsto odličnih igralcev iz Ljubljane, Celja in Crvene zvezde. Napovedujejo tudi, da bodo angažirali tri tujce igralce, ki bodo zelo kvalitetni. To je obljubil naš trener Ančević, ki je vrsto let treniral na Nizozemskem in ima velike izkušnje s kupovanjem, še zlasti kanadskih igralcev. Tudi Kompas Olimpija se je okrepila z vrnitvijo Seldja in Kovača. O Američanu Rishu smo že povedali, kot tudi, da bodo Ljubljanci kupili še dva tujca. Podobno govorijo v Cinkarni, da o Crveni zvezdi, ki je ostala brez vrste igralcev, ne govorimo. Rdeče-beli so že po končanem lanskem prvenstvu napovedovali, da bodo v Beograd pripeljali tri prvotne hokejiste iz CSSR.

Glede na vse govore, ki krožijo pred začetkom letošnje hokejske sezone pri nas, in dejstvo, da bodo jeseniški hokejisti nastopili tudi v tekmah za pokal evropskih prvakov, pa za prave ljubitelje hokeja, tiste, ki redko zamudijo hokejske predstave v dvorani v Podmežakli, postaja zelo zanimiva permanentna — stalna hokejska vstopnica. Z njo bodo obiski številnih tekem precej cenejši, kot če bi za vsako tekmo kupovali vstopnico posebej.

D.

TEKMI V ČRNI NA KOROŠKEM IN V ITALIJI

17. avgusta se je Franci Teraž udeležil najbolj obiskanega teka pri nas, teka kralja Matjaža in na krajši progi, dolgi 16 km, zmagal z 18 sekundami prednosti pred Hribšekom (Trbovlje).

Na 21 km dolgi progi je zmagal Josip Šamu (Titovo Velenje). Tek kralja Matjaža se je udeležilo 513 ljubiteljev teka.

V nedeljo, 18. avgusta, se je na povabilo organizatorja Collina di Formi Avoltra udeležil gorskega štafetnega teka skupaj s Tonetom Djuričičem in Mirom Teražem. Dosegli so solidno 7. mesto med 40 ekipami iz Avstrije, Italije in Jugoslavije. Med posamezniki pa je Franc Teraž v svoji etapi, ki je bila najtežja, dosegel 2. mesto in zaostal za prvim 18 sekund.

KONEC USPEŠNIH PRIPRAV NAMIZNOTENIŠKIH IGRALCEV

Jesenjski namiznoteniški klub, ki je letos prvič organiziral priprave mladih igralcev namiznega tenisa v Lescah, je imel srečno roko, saj mu je uspelo organizirati 14-dnevne priprave nadvse uspešno. Vsi udeleženci (v obeh skupinah jih je bilo nad 50) so zelo pohvalili celotno organizacijo priprav, v katere so organizatorji morali vložiti kar precej truda. Priprave so uspelo tako v strokovnem pogledu, pa tudi o nastanitvi in prehrani udeležencev lahko rečemo le vse najboljše. Pri tem imajo veliko zaslug domači trenerji, ki so gostilišče TURIST v Lescah za odlično prehrano in postrežbo ter vodstvo osnovne šole A. T. Linhart v Lescah, ki je odstopilo v uporabo šolsko dvorano.

Prireditelj bi se rad javno zahvalil še Železarni Jesenice, Vatrostalni Jesenice ter Sodavčarstvu Vili Klanjšek, ki so z razumevanjem podprli to akcijo.

Ob koncu priprav druge skupine je bil prav tako kot ob koncu priprav prve skupine odigran nagradni turnir udeležencev, ki je dal naslednje rezultate:

Pri ženskah je zmagala Barbara Marček pred Mojco Aupič in Mojco Smolej, četrta pa je bila najboljša Tržčanka Ukmarjeva.

Pri fantih pa je nepričakovano zmagal Želko Šmitran pred Goranom Džukičem, Robert Ferbežar je bil tretji, Zmago Pem pa četrti. Najboljši Tržčan je bil Colja na petem mestu.

Jesenjskim igralcem so bile te priprave vsekakor v veliko korist in lahko od njih pričakujemo v naslednji sezoni lepe uspehe, ki jim jih seveda tudi želimo.

(S)

VELIK USPEH ŠIMENCA

Biti osmi na svetovnem prvenstvu ni kar tako. Mnogim taka uvrstitev ne pomeni veliko. V Jugoslaviji smo pač navajeni, da hočemo vedno več, kot so realne možnosti. Vedno pričakujemo samo kolajne, ne glede na sistem in delo v športnih organizacijah. Pravi amaterski športniki ostajajo vedno bolj v ozadju, tako pri pogojih za delo, pri delitvi sredstev in vsem drugem, kar je potrebno za doseganje vrhunskih dosežkov. Športni letalci pa so med tistimi, ki so več kot samo popolni amaterji, če imamo v mislih športnike, ki za svoje nastope prejemajo denar in druge dobrine. Športni letalci si morajo s trdim delom zaslužiti pravico do treninga in enako do nastopa, pa naj bo to tekmovalanje za barve kluba ali celo državne reprezentance.

Zato je uspeh Iva Šimenca na 19. svetovnem prvenstvu v jadralnem letenju v italijanskem mestu Rieti vreden toliko kot kolajna. Več kot četrto stoletje je minilo od zadnjega večjega uspeha jugoslovanskega jadralnega letalca na svetovnem prvenstvu. Takrat smo imeli najboljša jadralna letala na svetu in tudi odlične tekmovalce. Zaradi jugoslovanskih neumnosti, kakršnih smo storili veliko na mnogih področjih, so ukinili proizvodnjo letal in razpustili letalske centre, kjer so vzgajali odlične letalce. V Sloveniji smo zaradi ljubozni do tega športa uspeli vzdržati težki dve desetletji in ustvariti spet nov rod letalcev, ki se že lahko kar dobro merijo z najboljšimi na svetu. S Francem Štrukljem se je začela nova doba prodora med svetovno kvaliteto, žal pa so zadnjih deset let naši tekmovalci samo sanjali o svetovnih prvenstvih, ker jim je udeležbo preprečevala prisotnost tekmovalcev Južne Afrike, čeprav so v istem obdobju nekateri jugoslovanski športniki tekmovali z Južnoafričani celo v neposrednih dvobojih.

Po lanskem uspehu Šimenca in Starihe na evropskem prvenstvu v klubskem razredu, ko sta osvojila prvo in tretje mesto, je bilo ocenjeno, da bo velik uspeh, če se eden od treh Jugoslovancev v standardnem razredu uvrsti pod petnajstim mestom. Ob Šimencu sta letela za naše moštvo tudi Celjana Franc Peperko, državni prvak leta 1984 in Vojko Starovič, letošnji državni prvak. Za jugoslovanske razmere so vsi trije izkušeni in borbeni letalci in tekmovalci, po vrnitvi iz Italije pa složno priznajo, da so bili preslabo pripravljeni za tako zahtevno tekmovalje. Ob številnih svetovnih asih in svetovnih prvakah ter svetovnih rekorderjih so kmalu ugotovili, da se lahko še mnogo naučijo. Tekmovalje je bilo izredno naporno, tako fizično kot psihično. Izčrpanost je bila po vrnitvi tolikšna, da so morali pomagati celo zdravniki, vendar brez resnejših posegov.

Pet zaporednih dni pred pričetkom uradnega tekmovalja je večina tekmovalcev opravila naporne prelete v razdaljah od 350 do 700 kilometrov. Vsak dan preleteti toliko razdalje z velikimi povprečnimi hitrostmi je bilo za naše tekmovalce nekaj novega, kar jih je tudi močno obremenjevalo. Uradno tekmovalje so nadaljevali v nekoliko slabšem vremenu, kot je bilo v času treninga, vendar se organizatorji na to niso resneje ozirali in so določali tudi pretirano dolge dnevne discipline, kar je zahtevalo od tekmovalcev še več naporov in psihične napetosti. Ta-

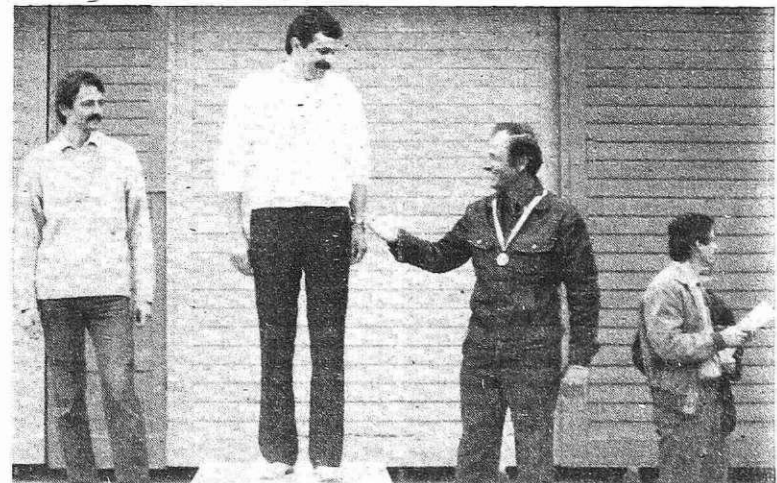
ka je pač navada na svetovnih prvenstvih, kar pa je bila za naše naporna novost. Ob takih pogojih so naši trije pričeli dokaj dobro in po treh dnevih so bili vsi trije med petnajsterico, Peperko in Šimenc celo na osmem in devetem mestu. Celjana sta imela nato po en slab dan, ki ju je potisnil preko dvajsetega mesta, Šimenc pa je dobro nadaljeval in iz dneva v dan napredoval proti vrhu. Po sedmem tekmovalnem dnevu je bil že četrti. Osmi dan pa je bil tudi Šimenc med množico tistih, ki so pristali pred ciljem. V standardnem razredu je ciljno linijo preletel samo šest tekmovalcev. Zdrsel je na deveto mesto, ker so bile točkovne razlike med četrtim in desetim mestom izredno majhne. Zadnje tri dni je tekmoval in nabiral točke spet v stilu prvih tekmovalnih dni in zaostal za tretjim mestom samo 227 točk, ki jih je dejansko izgubil v osmi disciplini, ko je za zmagovalcem zaostal za več kot 400 točk. Šimenc je v enajstih tekmovalnih dnevih zbral 9170 točk, preletel pa je nad 6000 kilometrov in bil v zraku več kot 60 ur. Za novim svetovnim prvakom, domačinom Brigliadorjem je zaostal 532 točk in za sabo pustil več svetovnih asov jadralnega letenja, kot so Finnc Kuittinen, vse Francoze, ki so pričakovali, da bodo s svojim odličnim letalom PEGASE v samem svetovnem vrhu, pa oba odlična Švicarja Nietlisbacha in Leutenegerja, ki je bil pred zadnjo disciplino celo na drugem mestu ter zadnji dan letel na vse ali nič, kot pravijo smučarji, in dobil je malo. Bil je med redkimi, ki ta dan niso dosegli cilja in je zato zdrsel na 12. mesto z 200 točkami zaostanka za Šimencem. To samo potrjuje, kako napeto in hazardno je bilo letenje na tem prvenstvu. Za Šimencem je zaostal tudi svetovni prvak Nizozemec Selen, ki je tudi letel na Elanovem letalu DG-300 ELAN, tako kot vsi naši tekmovalci.

Šimenc je dosegel tudi najboljšo uvrstitev Elanovega letala, ki je vzbudilo veliko pozornosti in celo preplah med nemškimi tekmovalci in proizvajalci, ker se je pač do osmega dneva povsem resno potegoval celo za kolajno. Večina najboljših tekmovalcev je namreč tekmovala na zahtevnem tekmovalnem letalu DISCUS, ki je imelo nekaterem manjše prednosti pri planiranju s hitrostmi preko 160 km/h, pri kroženjih z manjšo hitrostjo pa je imelo nekaj prednosti Elanovo letalo. Vsekakor je DG-300 ELAN dobro preizkušeno in si ustvaril ugled, ki bo imel tudi komercialen uspeh v številnih deželah sveta.

Brez pomišljanja bi morali po uspehu v Rietiju omogočiti najboljšim čimveč tekmovalj na mednarodnih tekmovalnih, da bi čez dve leti na 20. svetovnem prvenstvu v Avstraliji lahko tekmovali z večjimi izkušnjami in koreknejšim odnosom Letalske zveze Jugoslavije do tega športa.

REZULTATI STANDARDNEGA RAZREDA: 1. Brigliadori (It — discus) 9706 (dnevne uvrstitve 947, 875, 661, 1000, 829, 950, 864, 891, 878, 939, 872); 2. LACKNER (ZRN — discus) 9510; 3. Mozer (ZRN — discus) 9397; 8. Šimenc 9170 (942, 941, 653, 908, 860, 859, 833, 566, 854, 915, 839); ... 30. Peperko 7285 (937, 945, 131, 948, 732, 899, 333, 503, 637, 380, 840); 34. Starovič 6425 (529, 855, 633, 901, 704, 252, 333, 553, 732, 373, 560).

L. Mesarič

Najboljši trije z letošnjega državnega prvenstva v Celju: 1. Starovič, 2. Šimenc, 3. Gatolin (foto L. Mesarič)

INTIHAR TRETJI V GRADCU

S padalskim tekmovalcem za SÜD-OST PARACUP so si Avstrijci pridobili lep mednarodni sloves, zaradi česar uspevajo privabiti vsako leto na graško letališče večino najkvalitetnejših padalcev sveta v klasičnih disciplinah. Pretekli teden je na tem tekmovalstvu sodelovalo kar 40 državnih ali pokrajinskih ekip s 152 posamezniki iz 17 držav. Sodelovala je tudi leska ekipa ALC: Dušan Intihar, Branko Mirt, Roman Božič, Benjamin Šmid in Darko Svetina. Med udeleženci sta manjkali samo Sovjetska zveza in Združene države Amerike, vsi ostali, ki kaj v tem športu pomenijo, so sodelovali z najmočnejšimi ekipami.

Program tekmovalja je zajemal celoten program klasičnih disciplin: skoki na cilj posamezno in ekipno ter figurativni skoki. V skokih na cilj ekipi ALC ni šlo tako dobro kot teden dni pred tem na republiškem prvenstvu. V športu je pač tako, da je težko ponoviti zapore dva vrhunska dosežka. Pri padalstvu pa je narobe že, da če gre nekoliko slabše samo enemu članu ekipe, je to za celotno ekipo lahko usodno za boljše uvrstitve.

Kljub tako močni konkurenci je Dušan Intihar skakal zbrano in mirno. V osmih skokih je petkrat doskočil v ničlo in trikrat na en centimeter. Ob koncu si je delil s tremi centimetri 3. in 4. mesto, zato sta morala tekmovalca skočiti še devetič. Določeno je bilo, da morajo doskočiti na levo nogo. Oba sta spet skočila v ničlo, vendar se je Francoz zmedel in doskočil na desno nogo, to pa je bilo odločilno za Intiharjevo bronasto kolajno. Kako kva-

litetna je bila konkurenca v tej disciplini, kažejo dosežki naših padalcev. Svetina je bil z osmimi centimetri 16, Mirt z 19 65. in Božič z 21 centimetri 72. Šmid je en skok povsem pokvaril in doskočil na 158 centimetrov in je bil tako šele 125. s skupnim dosežkom 167 centimetrov.

Pri ekipnih skokih na cilj sta imela to pot manj sreče najboljša z republiškega prvenstva. Mirt je prispeval 16 in Božič 19 centimetrov, Intihar samo 2 in Svetina 7 centimetrov. Skupaj so zbrali 42 centimetrov v šestih serijah, kar je po pričakovanjih preveč ter so zasedli med 40. ekipami solidno deveto mesto.

Največji vpliv na nihanje forme ima premajhno število opravljenih skokov v tej sezoni. Največ jih je opravil Intihar, preko 270, manj pa Božič, nekaj nad 120, to pa se kaže tudi v nihanju dosežkov v Gradcu. S tako malim številom skokov so dosegli komaj približne rezultate lanskega leta, za napredovanje v kvaliteto pa je to bistveno premalo. Letalo je še vedno glavni problem, zato so figurativni skoki tudi največji problem leskih padalcev.

Omeniti velja še dosežek druge leske ekipe, ki je pretekli vikend tekmovala v Portorožu za pokal Casino. Sodelovalo je 58 padalcev iz Italije, Avstrije in Jugoslavije, tekmovali pa so samo v skokih na cilj. Zmagal je Celovčan Manfred Polak pred Dušanom Frankom (ALC) in Petranovičem iz Zagreba. V leski ekipi sta tekmovala še Branko Hrast in Janez Pfajfar.

Leon Mesarič